VITT · EMANUELE

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
7 0
6

Colleg. Rom. Soc. Ies. Catal. Inscrip.

PORPHYRII VOCES CVM AMMONII EXPLANATIONE,

IOANNE BAPTISTA RASARIO INTERPRETE.

SECVNDA EDITIO.

Venetijs apud Hieronymum Scotum.

1545.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

14 11 I 6

IOANNI BAPTISTAE SPECIANO VIRO AMPLISSIMO IOANNES BAPTISTA RASARIVS.

CVM Illud Heſiodium, quod eadem menſura reddere iubet, qua quis acceperit, aut etiam cumulatiore, ſi poſſit; in animo meo uerſaretur, & tua in me beneficia memoria repeterem: ſic mecum plane ſtatuebam, niſi præter obſeruantiam, qua te colo, monimentum aliquod grati ſaltem animi mei poſteritati etiam extaret, mihi ipſe non ſatisfeciſſe. Itaque cum ſuperioribus diebus Ammonium Porphyrij interpretem, qui Academicorum, & Peripateticorum ſectam uehementer eſt ſecutus, latine reddidiſſem, cumq; peruulgari, atque edi vellem, curaui, vt in tuo nomine in publicum referretur. id quod a me non propterea factum eſt, quod putarem te indigere opera mea in dialecticis, ad quorum perceptionem hic libellus aditum patefacit, cum ſis omni liberali doctrina politiſſimus, verum, ut ſi parem tibi pro meritis in me collatis, quæ multa, & magna ſunt, gratiam referre non poſſem, hoc ſaltem munuſculum aliquam meæ erga te ſummæ obſeruantiæ ſignificationem haberet. ego autem uoluntatem tibi profecto emetiar, ſed rem ipſam ne vnquam quidem poſſe videor, idque vt ignoſcas a te peto. Accipias igitur hoc opuſculum ea, qua potuit a me, diligentia lucubratum.

AMMONIVS IN PORPHYRII INTRODVCTIONEM

IOANNE BAPTISTA RASARIO INTERPRETE.

QVONIAM de philoſophia diſputationẽ inſtituimus, neceſſe eſt, vt quid ea ſit, cognoſcamus. is enim, qui aliquid aggreditur, quid illud ſit, prædiſcat oportet, quo rẽ ſtudioſius, & diligentius perſequatur. ſed cũ ex definitionibus res nobis manifeſtæ fiant, quonam pacto quippiam ex definitione percipiemus, niſi quid ea ſit, prius didicerimus? igitur definitio eſt oratio, quæ id, quod definitur, explicat quid ſit, quambreuiſſime: & nomen ab agrorum terminis per translationem traxit: nam vt illi rura aliena a noſtris diſtinguunt, ſic definitiones rem aſſumunt, ac a cæteris omnibus diſiungunt. nunc igitur, quandoquidem ita neceſſitas cogit, philoſophiæ definitiones exponemus. veluti enim cum rudimenta grammatices ordimur, grammaticen earum rerum, quæ a poetis, hiſtoricisq́ dicuntur, ſciẽtiam eſſe definimus, eodemq́ modo cum primum ad initia oratoriæ facultatis accedimus, illam orationis ad perſuadendum accommodatæ vim eſſe quãdam arte coniunctam in ciuilibus cauſis, cuius bene dicere ſit finis, affirmamus, ſic philoſophiæ definitio percipiẽda eſt, quoniam ea reliquis ſcientiis, & artibus definitiones tradit. Omnis igitur ſcientia, atq́ ars ſubiectum aliquod, & finẽ habet: ſubiectũ illud appellatur, de quo agitur; finis, ad quẽ mentis aciem intendimus, & quem ſtatuendum eſſe deſideramus, velut hac exempli appoſitione perſpicuum, ac planum fiet. medicinæ ſubiecta ſunt humana corpora, quoniam in iis verſatur, eiuſdẽ finis eſt, valetudinem recuperare, ſiquidem eo ſolũ medicus tendit. ligna quoq́ fabro lignario ſubiiciuntur, iſque illi finis eſt conſtitutus, abacum vt efficiat. quod in cauſa eſt, vt omnis

definitio ex ſubiecto,aut fine,aut ab utriſque ſimul iunctis aſſumatur.Ex ſubiecto,hoc modo.Medicina ars eſt,quæ in humanis corporibus uerſatur.A fine autem ſic.Medicina eſt ars ualetudinis.Ex utriſque,Medicina eſt,quæ in humanis corporibus uerſatur,& ualetudinis ars eſt. Aſtronomia quoq; cum ſcientia ſit,cœleſtia corpora habet ſubiecta, finemq; motuum ipſorum cognitionẽ.quid igitur philoſophiæ ſubijciat, quidq; finis ſit,percipiamus, ut illius definitionem tradere poſsimus. Animaduertendum enim eſt,cum reliquę artes,ſcientięq; oẽs in peculiaribus quibuſdam uerſentur;ut ars fabri lignorũ in lignis tantum,& aſtronomia in ſolis aſtris, ſolam philoſophiam in omnibus,quæ ſunt,uerſari,finemq; habere,non ut illa efficiat omnia,ſed ut cognoſcat.multæ itaq; philoſophiæ definitiones traduntur:nam multi ueterum pluribus illam modis definierunt.ac ne omnes,quas nõnulli ambitione magis,quam rei neceſsitate adducti memorię prodiderunt, recenſeamus:quinq;,uel paulo plures commemorabimus,quarum duæ ex ſubiecto,duæq; ex fine oriuntur.quinta propter eam, quam ad cæteras artes habet,excellentiam apponitur. ĳs præterea ſexta,q̃ ex ui nominis aſſumitur,accedet.Prima igitur definitio hęc ẽ, philoſophia eſt rerum,ut ſunt,cognitio.philoſopho non ſingulos,qui inter uiuos agunt,homines ad unum ſcire,ſed hominis tantum naturam cognoſcere,propoſitum eſt;utpote qui rei cuiuſq; uim,& notionem contempletur.Alteram philoſophiæ definitionem hanc eſſe uoluit princeps ingenĳ,& doctrinæ Plato.philoſophia eſt cognitio rerum diuinarum,atq; humanarũ. conſtat tamen inter omnes hanc nihil a prima diſcrepare: hoc tantum habent diſcriminis,ut hæc notior,atq; apertior præcedenti uideatur.nam cum Plato res diuideret, quæ ſempiternæ eſſent,diuinas,caducas uero,& ortui,interituiq; ſubiectas humanas appellauit.definitiones igitur,quæ ex ſubiecto ſumuntur,patefactę iam ſunt illę quidem,ſed nihil inter ſe differunt, præter quam quod hæc notior ſit,illa minus cognita.Tertiam, quæ ex fine eſt,Homerus philoſophorum Plato ſic literis, monimentiſq; conſignauit.philoſophia homini cum deo ſimilitudo eſt,quantum homo aſſequi poteſt.nam cum duplex dei ſit

actio notionis,qua cuncta cognoſcit quod ſic poetæ atteſtanť,
„ Dij omnia norunt.
& inferiorum prouidentia,qua mundum uniuerſum gubernat,ut ijdem poetæ inquiunt,
„ Dat bona perpetuo ſummi regnator Olympi.
philoſophus operam dat,ut deo quam ſimillimus euadat: uult enim omnia ſpeculari, ꝙ omnia conſideret, & prouidere, ꝙ inferiora gubernet:ſiquidem & iudicat,& leges præſcribit. ita fit,ut philoſophia merito ſit homini cum deo ſimilitudo. Illud autem,quãtum homo conſequi poteſt, recte ad definitionem adiungitur,quippe cum nec eadẽ cognitio ſit,nec prouidẽtia.
„ Neq; enim ſimile eſt genus unquam
„ Immortale deum,atq; hominum, terra egreſſorum.
quorum enim cũq; uis,atq; natura diuerſa eſt, eorundẽ quoq; perfectiones diuerſæ ſunt.quod in cæteris etiam animãtibus, homine uidelicet,atq; equo clarum ẽ,& perſpicuum; quorum quia differt natura,diſſimiles eſſe perfectiones comperiuntur: quippe cum hominis perfectio ſit,honeſte, id eſt cũ uirtute uiuere,equi uero,acrem,uelocemq;,& bello idoneum eẽ.Quin etiam in brutis,quæ ſunt rationis expertia,nunquam finem,& perfectiones diuerſas,niſi naturas quoq; diuerſas uideremus: nam aliud cani eſt natura,aliud boui,aliud homini. quod ſi in ijs,quanto magis in homine,ac deo? ex quo fit,ut cum non parum diſſimiles habeant naturas, diſſimiles itidem perfectiões, habere cogantur.iuſtis igitur de cauſis,quãtum homo aſſequi poteſt,definitioni adiectum eſt.philoſophia itaq; eſt, quantum aſſequi homo poteſt,dei ſimilitudo.quid uero,ut ſic definireť fuerit in cauſa,dicendum eſt nobis.quoniam,ut diximus, duplex eſt dei uis,cognitionis,& actionis,ita in animis noſtris cõtemplatio,& actio ſunt;quæ efficiunt,ut cũ philoſophus utrãq; animi partem ornare cupiat,uel dum rerum omnium naturã, quomodo ſe habeat,perſcrutatur,tum etiam cũ patibiles uires animi cum diuinarum rerum contemplatione cõiungit, ſupra hominem extollatur: idq; in cauſa fuit,ut Plato philoſophiam, quantum homo aſſequi poteſt,dei ſimilitudinem eſſe definiuerit.Sequitur altera ex fine definitio.philoſophia commentatio 4ª. definitio phiæ

mortis ẽ.at qm̃ hæc definitio philoſophiam mortis eſſe cõmentationem declarat,quomodo ea intelligenda ſit,reſerabimus. Cleombrotus quidam,cum eũ diuini Platonis librum,qui eſt de animo indiligenter euolueret,philoſophũq; mortem meditari debere uideret,ignarus quid ſibi vellet mortis illa commẽtatio,murum aſcendit,ſeq; inde abiecit. id quod poetæ cuiuſdam epigrammate nobis eſt notum,atq; teſtatum:

Phœbe vale,dixit,deq; arce Cleombrotus alta
Se dedit in Stygios Ambraciota lacus;
Nullum in morte malum ratus eſſe:ſed aurea dicta
Phædonis de anima non bene nota ſequens.

huius igitur horribilis caſus in cauſa fuit ignorantia.nam quomodo mortis meditatio intelligenda eſſet, conſiderare debuerat;præſertim cum ſibi manus inferre,nemini licere iis verbis moneat ille longe omnium,quicunq; fuerunt,grauitate dicendi princeps Plato;Etenim,inquit,ſermo ille, qui de iis arcanis habetur,hominem veluti in quadam eſſe cuſtodia, vt ex illa ſeipſum ſoluere,aut aufugere non deceat; magnus mihi quidem,& valde abſtruſus videtur.atq; hæc quidem ille.nefas igitur eſt,quemquam ſibi ipſi mortem conſciſcere.nam quemadmodum leges vetant,eum, qui vinctus in cuſtodiis habetur, vlla carceris vincula rumpere;ita etiam dominans ille in nobis deus,qui corporis noſtri vinculum diuina prouidentia ſua cõiunxit,vetat iniuſſu hinc nos ſuo demigrare.quod ſi ita ſe res habet,quonam modo philoſophiam mortis commentationem dicemus?mẽtes veſtras adhibete,& hunc vobis ex animo ſcrupulum euellam.nam cum homo conſtet ex anima, & corpore,vt ex duobus componitur,ita & animæ diſceſſus a corpore duplex erit.eſt enim quoddam naturale vinculum, cuius beneficio corpus animæ alligatur,vitalemq; ab ipſa ſpiritum trahit;quoddam vero voluntarium, quo corpori coniungitur eidem ſeruiens,& ſubiecta:duplex igitur erit ſolutio, vna, per quam corpus ab anima,altera,per quam anima ſoluetur a corpore.mors quoq; duplex erit,altera naturalis,cui omnes obnoxii ſumus,quam obimus,cum corpus ab anima ſeparatur; & altera voluntaria,cum ſcilicet philoſophi contemplationibus

animum

animum a corpore diſiungunt. philoſophi igitur mortem meditari, ideſt, animum a rebus corporeis ſeuocare dicũtur. hoc præterea non eſt ignorandum, cum corpus ab anima ſecernitur, animam omnino a corpore nõ ſegregari. tantopere enim animæ corpora diligunt, vt etiam poſt mortem in amore perſeuerent: quo circa nonnulli vmbroſas prope tumulos apparitiones ob eam cauſam videri exiſtimant. ſed neque cum anima a corpore, corpus ab anima penitus ſeiungetur. philoſophi enim, qui adhuc vita fruuntur, & philoſophiæ parent, ſeipſos a corporibus abducunt. philoſophia igitur eſt mortis, hoc eſt animæ ſecretionis a corpore, meditatio. Reſtat, ut quæramus, ſi philoſophia finem habet eorum, quæ ſunt, cognitionem, quo iure primam definitionem; quæ ait philoſophiam eſſe, rerum, prout ſunt, cognitionem, & eam, qua philoſophiam rerum diuinarum, & humanarum cognitionẽ eſſe affirmamus, ex ſubiecto, & non ex fine aſſumi dictum ſit: nam uelut medicinæ ſciẽtiam, quatenus in humanis corporibus verſatur, ex ſubiecto, & dum efficit valetudinem, ex fine, ad quem intẽdit, definiri aſſeruimus, ita quoque de philoſophia dicendum fuerat; quæ ſi finem habet rerum cognitionem, ſuperiores definitiones ex fine deriuari neceſſe eſt dicamus. primum illud vos ſcire volo, cum duo philoſophiæ ſint genera, primum, quo contemplamur, alterum, quod eſt in actione, duos item fines ſortitã eſſe. quando enim philoſophiam mortis meditationem dicimus eſſe, illam ex fine, qui in actione eſt, definimus: at cum rerum, vt ſunt, cognitionem, ex eo fine explicamus, qui cognitione comprehenditur: cum uero dei ſimilitudinem, quãtum aſſequi mortalis poteſt, definitio ex vtriſque fit. Medicina; quæ miſta eſt, quando ex contemplatione tantummodo definitur, ſcientia dicitur, quæ in corporibus humanis uerſatur, quam ſane definitionem ex ſubiecto non iniuria ſumi dicemus: quando autem ex eo, cuius gratia fit contemplatio, valetudinem efficiens dicitur, ex fine definietur. at philoſophia cum ſimplicem formam contemplantem habeat, (nam id ſolum in cauſa eſt, vt rerũ cognitio habeatur) aliam ex ſubiecto, aliam ex fine definitionem ſuſcipere nequaquam poteſt. nam cognitio aliquorum cogni-

tio eſt,at quoniam cognitionis,& aliquorum cognitionis eadē comprehenſio eſt,atque intellectio,ſiue ex ſubiecto quiſpiam dixerit definitionem,ſiue ex fine,non errabit: erit tamē potius ex vtriſque: ſed nos fortaſſis ad aliarum definitionum diſtinctionem,eius videlicet,quę dicebat,ſimilitudinem dei, quoad eius ab homine fieri poſſet;quę in quibus ſimilitudo eſſet, non determinabat,& illius,quę mortis meditationem inquibat, has definitiones ſumi ex ſubiecto confeſſi ſumus.Quinta definitio ea eſt,quam Ariſtoteles longe omnibus præſtans & ingenio,& diligentia,propter philoſophiæ ad reliquas tum artes,tum ſciētias excellentiam,ſic tradidit: Philoſophia artium ars eſt,ſcientiarumque ſcientia.quodam enim modo ad hanc omnia referri poſſe intelligebat.Cognitiones tum artibus,tum ſcientiis cōueniunt.artes vero ipſæ, ſcientiæque nihil inter ſe rationibus differunt.cuiuſque enim artis rationes per ſe ipſas non variantur.at materiæ ratione diſtinguuntur: quippe cum ſcientia, vt aſtronomia,geometria,& arithmetice in iis exiſtant, quæ ſemper eadem ſunt,artes vero in iis,quæ plerunque immutantur. quibus quidem fit rebus, vt geometricæ rationes mutari non queant,vt ex hoc planum,atque apertum eſt.in omni circulo a medio ad circuitum omnia interualla æqualiter diſtant. hoc.n. ſemper eodem ſe habet modo.medicinæ vero rationes mutantur;vt cum dicimus,Contraria ſunt contrariis medicamina. id quod fit,quoniam medicina non ſemper in eodem exiſtit: ac primum propterea quod omnibus morbis remedium non inuenitur.quid ſi quiſpiam mortifero morbo vrgeretur.?preterea morbi non ſemper contrariis,ſed plerunque ſimilibus curantur:vt in iis,quæ accidunt,vſu venit. nam ſæpe homines ægri morbo graui,cum æſtu,febrique iactantur, ſi aquam gelidam biberint;prius releuari videntur:deinde multo grauius, vehemētiuſque affictantur.philoſophia igitur omnibus, & artibus, & ſcientiis principia dedit:vt geometriæ vniuerſas rationes:inueſtigare enim vniuerſa,philoſophorum eſt. geometres etiam punctum indiuiduum ſumit & magnitudinis ſectionem infinitam facit:atque iis principiis vtitur abſque demonſtratione. ſed hęc philoſophus ſic probat:Omne terminans terminato vna di-

menſione minus eſt;corpus tribus prædítum dimenſionibus latitudine,longitudine,& altitudine,a ſuperficie circunſcribitur; quæ duabus dimenſionibus longitudine,& latitudine conſtat: non enim habet altitudinem;qua minor corpore exiſtit.extremitas item,cui duo interualla ſunt,longitudo ſcilicet, & latitudo,a linea finitur:quæ in ſolam longitudinem extenditur, quæ itidem a puncto terminatur.at punctum cum indiuiduum ſit, nulla alia terminatione concludetur: omne igitur terminans terminato vna dimenſione minus eſt:omnem deinde magnitudinem infinitam diuiſionem admittere, ſic philoſophus demonſtrabit.Sectio omnis fit per puncta,ex quorum concurſione nullum corpus compactum, & coagmentatum inuenimus: corpus igitur per puncta diſtinctum tribus dimenſionibus conſtabit.id quod euenit,quoniam a diuiſione nihil quicquã a corpore præter quanti magnitudinem auferri uidetur, adeo vt tres illę dimenſiones remaneant.corporis igitur ratio ſectionẽ interminatam ſuſcipit,quod ſi minus fieri poſſe propter ingenitam nobis imbecillitatem videbitur, id tamen ob eam cauſam non erit ſublatum.Philoſophia medicinæ quoque quatuor elementa impertitur. cum enim philoſophi quatuor elementa demonſtrarent eſſe,idque medici comprobarent, tot etiam ad ortum corporum,& vulgatis illis quidem,ſed non pluribus, aut paucioribus opus eſſe faſſi ſunt:ex quibus inquam elementis quatuor humores oriri aiunt,quos ab illis elementis remotis cognatione quadam deriuari affirmant. Rhetorices quoque principia à philoſophia ducuntur: quandoquidem orator accipit exemplum,& enthymema;quæ inductioni, ratiocinationique comparantur.vt enim ratiocinatio vera eſt,cum habet neceſſitatem in ſeſe,ita quoque enthymema verum erit;quod vna propoſitione a ratiocinatione ſuperatur: quamobrem ratiocinationis etiam imperfectæ nomen ſortitur. Ratiocinatio inquã oratio eſt,in qua poſitis quibuſdam aliud quiddam, quam quæ poſita ſunt,ex iis ipſis quæ poſita ſint, neceſſario efficitur. pari etiam ratione exemplum inductioni reſpondebit. enimuerǫ vt inductio quandam probationis rationem decentem illã quidem,ſed non ſemper verã,habet,ita & exẽplũ habeat oportet.

hæc ſane differunt inter ſe;quoniam inductio oratio eſt,in qua ex ſingulis vniuerſa probatur.vt rhetorica ars,iuriſque ciuilis ſcientia, ac cæteræ artes vtiles vitæ ſunt,medicina igitur, quia ars eſt,vitæ vtilitatem affert.at exemplum eſt quod ex ſingulis ſingula confirmat,& ab illis ſumit argumenta.nam eſt is locus de argumentis inueniendis ab Ariſtotele in differendi facultate tractatus vberrime.nihilq; omnino eſt omiſſum quod pertineret ad omnem rationem dicendi.perſpicuum igitur eſt, rhetoricen a philoſophia principia ſumpſiſſe.Orator præterea iuſto,honeſto,& vtili vtitur,etſi quomodo & quando iuſtum ſpectandum ſit,& num idem cum vtili exiſtat,ignorat: ſunt enim qui iuſtum vbique ab vtili non diſcrepare exiſtiment,ſunt etiã; qui ea diſiungant,& contraria faciant.id quod perſpectum quidem eſſet,ſi ex illorum numero eſſent,quæ uiciſſim retro commeant.at ipſa quoque grammatice ad philoſophiam refertur: nam in ſonis,temporibuſque verſatur;ex quo efficitur, vt ſub muſica,quę philoſophię pars eſt,conſtituta ſit.ſed nec ſolum artes,quę in ratione verſantur,atque ſcientias,verum etiam ſordidas philoſophia indigere compertum eſt.nã ędificator perpendiculo vtitur,vt an rectus ſit paries,diſcernat. ſed quid perpendiculum ſit,neſcit.at philoſophus hanc huiuſce rei ratiõe reddet;omnia grauia ſuapte natura ad imum tẽdunt;grauia ad pares angulos deorſum feruntur; recti anguli nunquam aliquo declinant. faber item tignarius,vt ligna recta efficiat, rubrica vtitur;ſed quę rectę lineę natura ſit,ignorat:geometra vero,cuius partes a philoſophia ſunt ductę,rectam eſſe lineam inquiet, quę ęqualiter inter ſua puncta conſtituatur.Ad ſummam omnes artes,quę habent initium,id a philoſophia nactę ſunt.eſt igitur philoſophia artium ars,& ſcientiarum ſcientia. Pythagoras ea porro definitione philoſophiam explicauit, vt eſſe illam ſapientię ſtudium affirmauerit.hic primus cum veterum erroribus obuiam ire niteretur,& ab illis eum, qui cuiuſquam artis particeps eſſet,ſapientem nominari audiret,inter quos numerari Archilochus poteſt,cum dicat:

„ Rectum tridentem nauta ſapiens collocat.

& poeta:nam ita ipſe quoque ſcriptum reliquit:

Poſtquam

" Poſtquam ſapiens faber ordine fecit.

deæ ſapientiſsime exhortationem probe cognoſcẽs hoc deo cognomen attribuit; quem ſolum ſapiẽtem appellari deceat; utpote qui ſapientiam habeat,& rerum cognitiõem ſempiternam. Cum præterea nonnulli de grammatica, deque rhetorica, nõnulli etiam de naturalibus rebus quærere quippiam cœpiſſent, alij uero contra, ad alia ſe contuliſſent, eos, qui naturalẽ contemplationem exercerent, philoſophos uocari uoluit; quaſi amatores ſapientis, quem deum duntaxat appellari cenſuit: eorum uero cognitionem uno,& eodem nomine philoſophiam uocauit. hæc Pythagoras. multæ præterea ſunt philoſophię definitiones; ſed his contẽti ſimus. At quoniam res omnis uel diuiditur, uel diuidi nõ poteſt, utrum philoſophia diuidatur necne, neceſſario dicendum uidetur; ſed antequam ad hanc diſquiſitionem aggrediamur, diuiſionis, condiuiſionis,& ſubdiuiſionis uim,& naturam conſiderabimus: is enim qui ſatis cõmode uelit de diuiſione diſſerere, quid earum unaquæque ſit, diligenter exponat oportet. Diuiſio igitur eſt ſectio rei ex prima notione. Condiuiſio ex ſecũda notione rei partitio eſt. ut cum animal ex prima notione in rationis particeps,& expers diducimus, appellatur diuiſio. cum uero ex ſecũda, in ſupracæleſte,& terrenum, mortaleue, aut immortale diſtribuitur, condiuiſio fit. ſed hæ inter ſe ordine ſolum differunt. Subdiuiſio eſt, partis illius rei, quæ iam diuiſa eſt, ſpeciei uidelicet ſectio. (ſpeciem nunc intellectã uolo, quæ & genus & ſpecies eſſe poteſt, ſi ad aliud,& aliud comparetur.) ut ſupracœleſtis aliud fixum eſt, errans aliud. nam ſupracœleſte animalis ſpecies eſt, quod in fixum uagumq́ ſubdiuiſimus ita, ut fixi,& uagi genus exiſtat. Ac de ijs quidem ſatis in præſentia dictum uidetur. nunc deinceps de philoſophiæ diuiſione diſſeremus. Philoſophia, ut paulo altius ordiar, a nonnullis in duas, a pleriſq́ in partes tris eſt diſtributa. ex ijs, qui eam tripartitam eſſe dicunt, unam in contemplatione, alteram in actione, tertiam in ratione uerſari dixerunt. quod utrum bene habeat, non incommodum uidetur exponere. ac primum ſciendum illud eſt, pro diuiſionis ueritate diuina principem locum obtinere. nam

De Diuiſione.

Diuiſiones Phi.

Cunctarum diuina exordia rerum.

id quod in cauſa fuit, ut ueteres eam diuinarum rerũ rationẽ appoſuerint. at naturale, quantum ad nos attinet, primum eſt, quoniam quæ intelligentia ſolum pollent, a nobis percipi non queunt prius, quam cognita habeamus ea, quæ cerni, tangiue poſſunt. ſed re uera extremum, atq; ultimũ eſt. extrema enim ſubſtantia materiata eſt, iccirco extremum locum eſt ſortita. Mathematicum, quod nonnulli prępoſuerunt ei, quod in ratione uerſatur, eam ob rem mediũ ſibi uendicauit; quod ab ipſa natura in medio ſit ordine conſtitutum: vel quemadmodũ voluerunt ij, qui Platonis ſectam ſunt ſecuti, ut formas, quæ inſitę, & iam in animis noſtris conſignatæ ſunt, agnoſceremus, & innatas nobis ſingularum rerum, quas contemplati ſumus, notiones mathematicis demonſtrationibus tãquam uia quadam, & ſcalis utentes, recordaremur. qui autem ab Ariſtotele profecti ſunt, ea de cauſa mathematico medium locum attribuere, ut conſuetudine oculorum aſſueſceret animus ab ea ſubſtantia, quæ materiam haberet, illam cognoſcere, quæ intelligentia tã tum, & ratione comprehenditur; quæ non eſt aſpectabilis illa quidem, ſed maiori, & vehementiori eſſentia atq; vi prædita ẽ, quam ſi oculis cerneretur. ex hoc euenit, ut lineam, quã in materia diſcimus, nũquam æque, ac ipſam materiam, aut ceram, aut æs cognoſcamus, niſi eam a materia ſeuocantes atq; in mẽtem adducentes uehementiorem ipſius uim & naturam conſideremus. omnem uero figuram ueluti lineam, & triangulum nihil cera cõmune habere, propterea quod in ea inhereat, per ſe clarum eſt, atq; apertum. nam ſi a trianguli figura latus adimatur, mutabitur, cera tamẽ mutationis immunis remanebit: utraq; ſane mutarentur, ſi natura eſſet utriſq; cõmunis. philoſophia igitur, ut dictum iam eſt nobis, cum in eã diuiditur, quæ in actione uerſatur, tum in eam, quæ in contemplatione conſiſtit. Exiſtit autem hoc loco quædam quæſtio, ut ſcilicet quæramus quid cauſæ ſit, cur in hæc, & cur bifariam philoſophia diſtribuatur. Diuiſio pauciores in partes fieri non potuit, cũ unũ in unum non ſecetur, ſed quare in plures partita non ſit, duas rationes afferemus. Cum philoſophiam homini cum deo ſimili

tudinem,quãtum eius rei capax homo ſit,definierimus,duplicesq́ dei actiones exiſtant,una cognitionis,qua cuncta cognoſcit,altera prouidentiæ,qua inferiora gubernat omnia,philoſophia iure in contemplationem,& actionem eſt diſtributa.nam contemplationis auxilio ea,quæ ſunt,cognoſcimus,actionis uero,inferiora diſponimus:atq́ eo pacto nos deo ſimiles præſtamus.altera ratio affertur hoc modo Animæ noſtræ duæ ſunt actiones,altera uim habet cognoſcendi,ut mens, ratio,ſenſus, opinio,& cogitatio.altera uitalis eſt ac libidinũ æſtu fluctuans, quæ eſt in uoluntate,electione,ira,& deſiderio conſtituta.cum igitur philoſophus omnes animi partes,nosq́ perfectos eſſe uelit,cũq́ ex contemplatione cognitionis uirtus,ex actione uitalis perficiatur,non ab re philoſophiam in contemplationem,& actionem diducit,præterea contẽplatricis philoſophiæ triplex eſt ratio;una de diuinis,altera de mathematicis,tertia de naturalibus.neque id immerito,quãdoquidem omnia ſpectare philoſophus cupit.ſed eorum quæ ſunt,triplex ordo eſt.ex rebus aliæ omnino materia carent,& ſe pulcherrime ſuſtentant, perſeq́ intelliguntur,eiuſmodi ſunt diuinæ:aliæ nunquam ſeparari a materia,nec per ſe conſtare,intelligiue poſſunt, ut naturales,ac ſpecies,quę materiam adiunctã habeant,cuiuſmodi ſunt lignum,os,caro,& ſimplicia corpora,quæ etiam naturalia dicũtur,propterea quod a natura proxime producũtur. Mathematica uero quæ et ſeparabilia, & non ſeparabilia ſunt, intermedia uocantur.circulus enim,triãgulaq́,& reliqua generis eiuſdem per ſe ſine materia cohærere non poſſunt; quod in cauſa eſt,ut a materia non ſecludantur.ueruntamen poſtquã ligneũ, ęneumue, aut lapideum circulum,atq́ triangulum inſpexerimus,eorum formam a materia ſemotam animo comprehendemus non ſecus,ac cera facit,q̃ non materiẽ ſed formã trahit, cum a ſigillo imprimitur.dicetur ergo a materia ſegregari,cũ per ſe non conſiſtant,ſeiungi uero,cum eam nos de illis opinionem conceperimus.Igitur cum ex ijs,quæ ſunt,alia omnino ſeparentur,alia penitus non ſeiungantur, alia tum ſeiũgantur, tum a materia nihil ſemoueantur, merito contemplatricem philoſophiam in diuinam, naturalem, & mathematicam phi-

loſophi diſpertiunt.a materia enim ſecreta,diuinis,quæ in materia innixa ſunt,naturalibus,ijs intermedia, mathematicis tribuuntur.Quibus materia eſt adiuncta ab eadem non ſeparari definitio nobis declarat.at mathematica ſeiunguntur, ut ex illorum definitione perſpicimus.nam in circuli definitiõe,quę nobis poſita ſit huiuſmodi,Circulus plana figura eſt, q̃ ab una linea efficitur; cuius omnis extremitas paribus a medio lineis rectis attingitur, nulla materia ſumitur:at ſi domum definire uoluerimus,eam a materia ſecludere nihil eſt, cur putẽ poſſe. dicemus enim ad hunc modum, Domus integumẽtum eſt ex lapidibus,cæmento,ligniſq; conſtructum,quo ab æſtu, & imbribus defendimur.nam ſi materiam non adhibuerimus,nec ſcenam,nec integumentum aliquod effectũ intelligemus. Mathematicum iure in medio collocatur,quoniam a naturalibus ad diuina nullo medio interiecto nequimus conſcendere.atq; etiam propterea quod ab ijs,quæ nullo modo a materia ſeiungi poſſunt,ad ea,quæ prorſus ſeiuncta ſunt, mathematicorum ope,quæ tum ſecreta ſunt,tum non ſunt,proficiſcimur. Ex eo enim mathematica dicũtur,ut cum ea didicerimus, beneficio illius partis,quæ ex ipſis corpore uacat,nos diuinis aſſuefaciamus.Plotinum quoq; diuinum hominẽ in dicendo conſtat mathematicas diſciplinas adoleſcentibus tradẽdas eſſe cenſuiſſe, ut ſeipſos naturæ,quę corporis expers eſt,aſſuetos reddãt; quoniam ſi eos ſtatim a naturalibus ad diuina traducere uoluerimus, cæcos faciemus.quemadmodum autem ſiquis ex domo maxime tenebricoſa in ſplendidiſſimam exire uoluerit, in ea prius morari debet,in qua mediocre lumen ſit, in lucidiſſimam poſtea deuenire,ita etiam iuuenes, antequam a naturalibus ad diuina ducantur,in mathematicis; quæ ad illa tanquã gradus,& ſcalæ ſunt,ut quatenus a materia non ſeparãtur,naturalibus,quą uero ſemouentur diuinis coniungantur,neceſſe eſt exerceri.Naturalium præterea, diuinarumq; rerum cognitio nonnullas ſuſcipit diuiſiones; quas quoniam ad huius libri inſtitutum nihil pertinent, ſilentio inuoluemus.Mathematicæ uero diſciplinæ quatuor ſunt partes, geometria, aſtronomia,muſice, atq; arithmetice. Arithmetice numerum cõſiderat.diuinæ

diuiſio Mathematice

rat.diuinæ

rat.diuinæ quippe ſunt arithmeticæ contemplationes: non tamen illum numerum, quo idiotæ dinumerant, ac computant, ſed ipſam numerorum ſpeciē diuinam appello: vt cum inquirimus quamnam habeat rationem ſenarius ad ternarium, aut nonarius ad ſenarium, nonne ille duplam, hic ſeſquialteram? ortum inſuper numerorum, paris uidelicet, impariſque, ac pariter paris, & huiuſcemodi contemplatur. Geometria magnitudines, ac figuras conſiderat. Muſice profecto nihil præter chordarum concentum ſpeculatur. quoſdam enim inſtituit cantus, qui affectiones animi leniant, ipſumque ad virtutem dirigāt, quod quidem ita eſſe muſices interualla iam cadentia nobis declarant, cum tubam audimus, animo ſtatim vehementius concitamur, reddimurque audaciores, id quod etiam in cauſa eſt, vt ea vtantur milites, cum prçlium ineunt. at ſi illum dulcem ſonum, qui in theatro interuallis coniunctus imparibus, ſed tamen pro rata portione diſtinctis impulſu, & motu chordarum efficitur, qui acuta cum grauibus temperans æquabiliter concentus efficit, audiuerimus, ita cōplebit aures noſtras, vt quaſi ſoluto animo deficiamus. Pythagoram cum adoleſcentulum quendam tibiarum fidiculis numeroſe ſonantibus omnino captum animaduertiſſet, tibicini, ſonum vt mutaret, iuſſiſſe, ſicque iuuenis libidinem cohibuiſſe, literis, monimentiſque proditum eſt. ex quibus rebus efficitur, vt iis, quæ de muſices diuinitate ſunt nobis dicta, adhiberi fides poſſit. Quapropter ille non intelligendi ſolum, ſed etiam dicendi grauiſſimus autor, & magiſter Plato iuuenes ad muſicen, exercitationemq; hortabatur, vt animū muſica, corpus exercitatione ornarent. Aſtronomia in motibus, & conuenienti, conſtantiq; conuerſione ſtellarum verſatur. nunc quam ob cauſam mathematicæ ſcientiæ non plus, nec minus, quam in quatuor partes poſſint diſtribui, dicendum eſt. Mathematicum in quanto verſari nemini dubium ſit, quanti altera pars coniuncta eſt, deiuncta altera. harum vtraque dupliciter diuiditur: coniuncta in eam, quæ mobilis, & eam, quę immobilis eſt. mobilis etiam vel ſemper, vel ad quoddam tempus mouetur. Deiuncta diſtinguitur in eam, quæ eſt per ſe, & in eam, quæ ex iis eſt, quæ ſub eandem rationem cadunt. Coniunctum

quantum,quod non mouetur eſt terra; in qua geometria verſatur. erit igitur geometria quanti coniuncti immobilis in collocatione cognitio. illud vero,quod ſemper mouetur, cœlum eſt, in quo aſtronomia conſiſtit: aſtronomia igitur cognitio eſt quāti coniuncti,quod ſemper mouetur. itaque aſtronomia, & geometria in coniuncto quanto verſantur. Coniunctum id eſt, cuius partes ad certum communem terminum omnes pertinent. Ex partibus quanti diſiuncti aliam per ſe,aliam ex iis eſſe diximus,quæ cum aliquo conferuntur. Quātum per ſe deiunctum numerus eſt,quādo ipſum per ſe par ne ex paribus, an par ex imparibus ſit,& non fortuito ad alterius comparationem,vt in muſica fit,conſideramus. numerus igitur quatenus per ſe conſideratur,in hoc quanto diſiuncto verſatur. ergo arithmetice quanti per ſe deiuncti cognitio eſt. Quantum deiunctū, quod cum aliquo comparetur,eſt mutua relatio ſonorum, in quibus efficitur harmonia, quæ per numerum diſcernitur, & in qua muſice exiſtit: muſice igitur cognitio eſt quanti per ſe diſiuncti,quod cum alio relationem habeat. perſpicuum igitur eſt, muſicen,arithmeticenque in quanto ſeparato verſari. Deiunctum eſt,cuius partes conſideratæ per ſeſe conuenire ſimul nō poſſunt. Quot igitur,quibusue modis contemplatricis philoſophiæ genus conſideretur,quemque finem ſpectet, ex iis, quæ diximus,ita conſtat,vt nemo eſſe debeat,quem ignorare poſſe putem. Reliquum eſt,vt de ea,quæ in rerum actione cernitur, verba faciamus;quæ ſane prius diſtinguenda eſt. Hæc igitur philoſophia eſt omnis diuiſa in parteis treis. quarum vna moralis eſt,alia in rei familiaris ratione,tertia in reipub. bene gerendæ prudentia continetur. quicunque igitur in ſeipſum recte quid fecerit, ſuoſque mores ornauerit, moralis dicetur; at qui domeſticos inſtruxerit; rei familiaris peritus vocari poterit; qui vero ciuitatem vniuerſam ſingularibus ſuis ſtudiis ornauerit, ciuilis appellabitur. quidam tamen moralem, & familiarium rerum peritum ad ciuilem reducunt hac opinione adducti, aiunt enim, ſiquis ciuitatem præceptis, inſtitutiſque bonis imbuerit, poſſe facilius ſeſe, domumque ſuam bonis moribus informare: huicque philoſophiæ par-

ti, cuius omne opus eſt in faciendo, atque agendo, ciuilem tantum ſubijciunt. quibus ſic eſſe reſponſum volo. plerique enim, qui inanem aucupantur rumorem, vmbraſque falſæ gloriæ conſectantur; ciuitatem inſtituunt, ac ciuium mores confirmant illi quidem, ſed ſe, ſuosque familiares deſpicatui ducunt, ac floccifaciunt. ita fit, vt hæc philoſophiæ pars in tres ſeiunctas partes; quarum vnaquæque in iudicandi, legumque ferendarũ rationem diſtinguitur, ſit diſtributa. Ciuilis enim philoſophus & leges fert, quibus ciues inſtituti recte viuant, & iudicat ita, vt ſupplicio improbos afficiat, & defendat, ac tueatur bonos. Illud tamen ſcire oportet, idem inueniri in eo, qui rei familiaris peritus ſit, quod in ciuili dicebamus exiſtere: nam is quoque ſuis leges ſancit, & ſeruos, filiosque cõtumaces iudicat, deque eis pœnas ſumit. hæc non modo in ijs duobus, ſed etiam in tertio, quẽ moralem nominari diximus, conſpiciuntur. nam is itidem ſibi conſtituit leges, cum ait.

„ Aſſueſce his addere frena;
„ In primis ventri, dein ſomno, mox venerique.

præterea magnus, & nobilis rhetor Iſocrates, cum monet, vt deum timeamus, ac pie, ſancteque colamus, parentes honore proſequamur, & amicos diligamus, morales leges deſcribit. Sed moralis his verbis ſeſe diiudicat, atque examinat diligenter:

„ Ne teneris patere ante oculis obrepere ſomnum,
„ Singula quam repetas operis ter geſta diurni:
„ Quo veni, quidue egi, aut quod deceat, quid omiſi.
„ Sic a principio percurras omnia, quæque
„ Comperieſ praue acta, dole, læteris honeſtis.

De rei familiaris perito, ciuilique dicemus, ſi nobis datus erit locus, vbi opportune de eis loqui poſſimus: nũc pauca erũt de ea, philoſophiæ parte, qua mores conformari putantur, nobis dicẽda. ac primũ quid mos ipſe ſit, aperiemus. Mos eſt hominis ornamentũ. ornamentum eſt vniuſcuiuſque perfectio; quæ ſtudio fugiẽdi eius, quod ſuperſit, quodque deſit, acquiritur: ſi quippiã vero abſit, aut redundarit, vitium eſt. verũ ſiquis eum turpem eſſe dixerit, qui membris aliquibus, vtpote manibus, aut pedibus

careat, illum eodem modo turpem dicet, qui pluribus, quam opus ſit, abundarit, vt legere eſt apud Apollonium de gigantibus, quos poeta ille ſex digitos, & quinq; manus habere fingit. turpitudo igitur eſt vel cum quid redundat, vel deeſt. perfectio itaq; eſt recuſatio ſuperuacanei, ac diminuti, quæ imperfectiones ſunt. perfectio imperfectioni contraria eſt. contraria ex contrariorum obſeruatione corriguntur. quid igitur philoſophia ſit, quæq; illius partes ſint, palam fecimus. tota enim philoſophia frugifera, & fructuoſa eſt, quippe quæ vitæ dux, virtutis indagatrix, expultrixq; vitiorum, inuentrix legum, & magiſtra morũ, & diſciplinæ ſit, ad quam confugiamus; cuius eſt magna laus Platonis memoria, & literis conſecrata, Hoc, inquit, bono nullũ optabilius, nullum præſtantius, neq; datum eſt mortalium generi deorum conceſſu, atq; munere, neq; dabitur. hæc itaq; ſummatim de philoſophia dicta ſint. deinceps quæ ad librum hunc pertinẽt, dicemus. Nam philoſophiam rerum omnium, ut ſunt, cognitionem eſſe diximus. itaq; philoſophi operam dederunt, vt exploratum haberent, quo nam pacto cognoſcerent omnia, cumq; ſingulas res oriri, interireq; vidiſſent, & ob eam cauſam incognitas eſſe, atq; infinitas, & ſcientiam eſſe ſempiternorum, finitorumq; cognitionem, idq; quod eſſet diſcendum, a cognitione comprehendi debere, & infinitum incomprehenſum, ſe ad vniuerſas, quæ & perpetuæ, & definitæ ſunt, tranſtulerunt. Scientiam ſic dictam Plato affirmat, quod ad quendam nos rerum ſtatum, ac metam perducat. ergo cur a ſingulis ad vniuerſa ſe receperint, quærendum videtur. A ſingulis enim hominibus ad vniuerſalem hominem confugerunt, quoniam philoſophis non ſingulos homines numero percurrere, ſed hominis tãtum naturam, hominem uidelicet animal eſſe mortale, rationis particeps, inueſtigare propoſitum eſt. id qui nouerit, omnes homines, qui ſunt, qui fuerunt, qui futuri ſunt, cognoſcet. ſic igitur a ſingulis hominibus ad quandam hominis communitatem ſe eduxerunt. A ſingulis item equis, ad quandam equi communionẽ indicantes equum animal eſſe quadrupes aptum ad hinnitum, ſeſe conuerterunt. non enim omnes ſingillatim equos, flauus ne hic ſit, maculoſus ille, ſed equum vniuerſe con-

templari

templari philoſophus uult.vniuerſa ſemper eodē modo, nec, nunc aliter,paulopoſt uarie, prout ſingularia, ſe habent. alia enim maculoſi equi,alia flaui natura eſt, quemadmodum etiā Platonis,& Alcibiadis.vniuerſalis equus, & vniuerſalis homo ſimili ſemper modo ſunt.omnis enim equus ē animal quadrupes hinniens:omnis etiam homo animal eſt rationis compos, mortale,idem de cane,& alia quauis animalis ſpecie dicendū eſt.cum igitur has formas,& quæ ijs concluſa ſunt,humana cōſideratione nec percipi, nec circunſcribi poſſe animaduerterent, (nihil ſane mirum uideri debet,ſi multa animalia ſcientiam fugiant noſtram)ad quandam animalis cōmunitatem reliqua omnia ſingulatim continentē deuenerunt.Atqui homo, equus,canis,& reliq generis eiuſdem,quatenus animalia ſunt, nihil differunt:eo quod omnia hęc naturam animatam,ſenſuſque participem habeāt:qui igitur,quid animal ſit, perſpectum habuerit,omnia animalia cognoſcet.A ficu pariter,platano,atque uite ſeſe ad uniuerſalem ficum,platanum,uitemq; contraxerunt.de reliquis plantis eodem modo.hæc rurſus,aliaq; ſub plantam commune genus adduxerunt. quæ ſingulas plantas contineret.duas igitur cōmunitates animalis,& plantæ hn̄t.animal pterea,plantamq; ſub animato conſtituerūt. plāta quidem anima pdita eſt,qm̄ augeť,atq; nutriť,ac ſimilē generat ſui. ſed qm̄ inanimatū animato aduerſatur,inanimatum eſt, qd anima caret,ut lapis,lignū,ijsq; ſimilia, infinita enim ſingularia ſunt, a ſingulis lapidibus,& a ſingulis lignis ad uniuerſum lapidem, & lignum tranſtulerunt,& ab uniuerſo ligno,ac lapide ad cōmune genus inanimatum,quod hæc utraq; cōplecteretur.contraxerunt.duas igitur cōmunitates animatum, & inanimatum habebāt.hæc rurſus ad corpus cōmune genus,quod tribus pręditum dimenſionibus eſt,referuntur.nam lapis, ligna, homo tres dimenſiones habent.item angelos,animaſq;, & ijs ſimilia ſub cōmunitatem quādam eius,quod caret corpore, quod corporeo contrarium eſt redegerunt.hoc enim tres dimenſiones undiq; pares habet,at hoc & menſura,& partibus omnino uacat.quærentes itaq; quod eſſet genus utriſq; commune, ſubſtātiam eſſe inuenerunt.nam & corpus,& non corpus, ut anima,

angelus,deus,ſubſtantia eſt.hæc igitur ſubſtantiæ cõmuni generi ſubiecere,præſertim cum ſubſtantia rem ſignificet, quæ ſe ſuſtentet.hæc tñ ex contrarijs cognita nobis fiunt.nonnullæ quidem res ſunt,quæ per ſe conſtare nequaquam poſſunt.ſed id ſibi eſt natura cõparatum,ut in alijs ſint,ueluti cãdor,dulcedo,nigror,& huiuſmodi,quæ aduẽtitia uocantur. hæc enim p ſe ſe conſtare non queũt.uerum candor aut in fuco, aut lacte eſt, quæ corpora ſunt.quæcunq; igitur ſuis ipſorum uiribus cõſtiterint,neq; alterius cuiuſq; indigeant,ut homines, animæ,lapides,ſubſtantiæ dicũtur.eaq; omnia,ut dictũ nobis eſt, ad ſubſtãtiam referũtur.num igitur omnia,q̃ ſunt,a ſola ſubſtãtia cõtinentur?eãq; potiſsimum ob cauſam omnium cognitiõem philoſophus habere poterit?nõ ſane:uerum reſtabant duo, decẽ, atq; uiginti,quæ ſub numerum cõe genus adduxerũt. magnũ itẽ aliquod,& paruum inuenere,quę cohęrentia nominarunt, & quoniam numerum,& cohærentẽ illam,& continuatam naturam in eo,quod Quãta ſunt,inter ſe cõicari uiderunt(utrũq; enim quantum eſt)ſub uniuerſali quãto conſtituerũt. duas igitur cõitates Subſtantiam,& Quantum habebãt,quę multas res complecterentur.Erat inſuper id,quod candidum eſt,& multi ſingillatim cãdores; nam candor in fuco eſt,niueq;, & olore. hæc igitur omnia albo abſolute ſubiecerũt.Simili quoq; mõ nigrũ,& fuluũ colori ſubiecta eſſe uoluerũt.Erãt p̃terea dulcitudo,amaritudo,itẽq; calor,& frigus, q̃ ſub Quale, qđ omnibus cõe genus ẽ,poſuerũt.Quale ẽ,ex quo ea,in quibus ineſt, q̃lia nominãtur.ut cãdidum corpus,quod cãdore p̃ſtet.Dextrum p̃terea,ſiniſtrũq;,duplum,& dimidium ſupererãt, quæ ſub cõe genus eorũ conſtituerũt,quorũ uis omnis,& natura alterius eẽ dicitur,uel q̃ quoquo modo ad alterum referũtur.Item in Lyceo eſſe,in foroq;,atq; ijs cõſimilia uidebãt,quæ ſub ipſorũ cõe genus Vbi,quod locũ ſignificat,contraxerunt.Erant etiam heri,hodie,cras,quæ ſub Quãdo tempus ſignificans retulere,ſupererãt iacere,ſtare,ſedere,quę ſub ſitum,qui corporis ſtatum ſignificat,collocarũt.ueſtitum eſſe,atq; armatũ eſſe. & annulũ geſtare conſpiciebãt,quæ ſub Habitũ poſuerunt,quod eſt ſubſtãtiæ ad ſubſtãtiam adiũctio. Reliqua adhuc erãt uerberare,

calefacere,& frigidū reddere,quæ ſunt ſub Actionem relata.
poſtremo uidebāt ſupellē uerberari,uexari, q̄ ſub Affectionē
q̄ immutationē ſignificat,collocarūt.Agere enim in aliqd age
re eſt.hæc igitur decē genera Subſtātiā,Quantū,Quale,Quæ
cum aliquo cōparātur, Vbi,Quādo,Sitū,Habitū,Actionē,atq;
Affectum habebāt,ſub quibus omnia:q̄cūq; eſſent,continebā
tur.Decē itaq; genera categorię dicta ſunt,q̄d de ijs,q̄ ſub ſe eſ
ſent,dicātur.Ariſtoteles ergo de decē ijs generibus ſcripſerat,
& harū quinq; uocū Generis,Speciei,Differētię,Proprij,& Ac
cidētis meminerat,eæq; nobis,q̄m in cōſuetudinē nō venerāt,
incognitę erāt. philoſophus Porphyrius boni uiri munere fun
ctus hūc libellū cōpoſuit;in quo nos docet,quid quęq; illarū ſi-
gnificet,ut cū hęc didicerimus,cōmodius q̄ ab Ariſto. de ſum-
mis decē generibus tradita ſunt,pcipiamus. hoc igiť ē, q̄d Por
phyrio ꝓpoſitū erat.Librū introductionē inſcripſit, q̄m eſt uia
ad oēm philoſophiā.nam decē ſuprema genera, ante q̄ hmōi
inſtitutio ēt collocanda eſt,oēs libros, qui ď philoſophia cōpoſi
ti ſunt,pręcedunt.nam ut philoſophi omnia,q̄ ſunt,ſub decem
cōitatibus cōſtituerunt,& nihil penitus exiſtit;quod ſub has ad
ductū nō ſit,ita quoq; grāmatici de quinq; uocibus fecerūt. Cū
enim uocū infinitionē conſequi nō poſſent, nōnullas uoces ad
q̄dā nominis cōitatē,& alias ad uerbi,retulerunt.& ſic octo ora
tionis partes ſibi cōpararūt.eundē ſecutus ordinē Porphyrius.
oēm uocē,q̄ ſignificaret,p̄ter indiuidua,q̄ ipſa quoq; ſignificāt,
ad quinq; uoces reduxit,ſub quas oēs,q̄ ſignificant,reducunť.
In quot igiť,quaſue parteis unaq̄q; philoſophię pars diuidať,& Quę sit ī uniuscuiusq; libri explanatiōe p̄
quē finē hēat,demōſtratū eſt.nūc ea,q̄ cū omniū philoſophorū dicenda.
libros incipimus,p̄dicēda ſunt,opęrpretiū eſt p̄fari.ea hæc ſunt.
quid libro ꝓpoſitū ſit;quā utilitatē afferat;ſitne legitimus;ordo;
inſcriptionis cauſa,capitū diuiſio,docēdi genus;& quā ad par-
tem philoſophiæ referatur.Hęc ita prædici ſolent,non ut aliud
quicquā additū ſit,ut ſolitum etiā in alijs artibus eſt, ſed ut prō
ptiores lectores reddantur.Nam libri argumētum ignoratum
in cauſa ē,ut lector remoretur,& in medio deſiſtat;& æque pa-
tiatur ac illi,qui,quo uadant,neſciunt. id quod in cauſa eſt, ut
argumentum exponatur.at ſi quis tantummodo argumentum
cognouerit,nihil eſt,cur promptius ipſum opus aggrediatur,ſi

non didicerit, quid utilitatis inde pcepturus ſit: ea re fit, ut iure declaretur utilitas: uerum cum hæc duo nobis comperta fuerint, nihil utile fore credemus, niſi prius habeamus exploratū librum a quodam ex ueteribus ſcriptum fuiſſe, quem probatū eē ſciamus, quales Plato, & Ariſtoteles extitere, a quibus nihil, niſi fructu refertum dictum eſt. ita fit, ut num liber legitimus ſit aperiamus. Ex horum cognitione oritur de ordine dubitatio; priori ne in loco, an poſteriori collocandus ſit. quibus quidem fit rebus, ut de ordine diſſeratur. Indicamus præterea inſcriptionē, quoniam breui quodam modo libri argumētum cōtinere uidetur. Deniq; declaramus ad quam philoſophiæ partē nos ducat; ut ibi conferat, conſtet inter omnes. cum itaq; explanauerimus, qua ratione moti philoſophi hæc præſentur, occaſio nobis ſuadet, ut ea quoq; nunc referamus. Porphyrio itaq; propoſitum eſt, de quibuſdam quinque uocibus diſſerere. ſub quibus omnia quæ ſunt, continētur. ſunt enim hæ Genus, Species, Differentia, Proprium, & Accidens. Hic liber ad Philoſophiam uniuerſam utilis eſt, cum nos doceat, quæ per ſe formis adueniant; quæ cauſæ ſunt, ut formæ conſiſtant. nā propterea quod cauſæ conſiſtant, demonſtrationes accipere ſolemus. demonſtrationem igitur docet. cuius ope totius philoſophiæ finē cognoſcimus. Legitimum eſſe Porphyrij librum clarum eſt tū ex ipſa elocutione, tum quia ſæpiſsime alibi de ijs quæ in hoc libro præcepta tradidit, mētionem fecit. Chryſaorium affatur; in cuius nomine multi etiam libri præter hunc apparuerunt: hocq; huiuſce rei in cauſa eſt. Porphyrius Chryſaorium docebat, cūq; ei mathematica declararet, rogauit is Porphyrium, ut de ætneo igne componeret hiſtoriā. tum Porphyrius ꝓfectus eſt. Forte inciderunt in Chryſaorij manus ſumma decem genera ab Ariſtotele conſcripta, quæ cum legens non intelligeret, ea de re Porphyrium abſentem ſtatim certiorem fecit; rogauitq;, ut ſi ignis hiſtoriā perfeciſſet, ad ſe reueniret, ſin minus aliquid reſcriberet, cuius ope librū Ariſtotelis intelligeret. geſſit igitur ei morem Porphyrius, & hunc libellum ei reſcripſit. A Platone enim hæc ferme omnia excerpſit, eadēq; pene uerba uſurpauit. ex quo planum eſt, ueteris auctoris eſſe propriū.

Huius libri Expositio.

Utilitas.

Autor legitimus.

In ordine principem obtinet locum . quippe qui nos ad decem Ariſtotelis genera introducit, in quibus de ſimplicibus vocibus agitur;quæ ſunt logicæ facultatis initia.ordinis igitur ratione primus liber logices eſt;hæcque de ordine ſufficiant. *Ordo.* Introductio inſcribitur,qua in re nonnulli quærunt , cur infinite ſit inſcriptus introductio,ambigitur enim grammatices ne ſit , an rhetorices,quibus reſponſum volumus,ſolere nos res excellentiores infinite ſignificare ; vt Homerus propter excellentiam commune poetarum nomen efficit apud Græcos ſuum . quid igitur obſtat,quo minus liceat ei,qui philoſophiam ſignificare vult,non definite dicere?præterea introductio vel artis,vel ſcię tiæ dubio procul introductio eſt:quo nam igitur pacto ſatis conuenienter poterat is,qui nos in illam introducturus erat,quę nobis ad cæteras omnes artes aditum patefacit,ſi vera eius definitio eſt,vnius tantum artis introductionem librum inſcripſiſſe? quare de hoc ſatis. *Inſcriptio.* Hic liber eſt totus diuiſus in partes tres , in vna,de ipſis quinque vocibus agit;In alia eaſdem dupliciter cōparat,& quid illis commune ſit , quidque proprium , declarat. quid videlicet Generi,quid ſpeciei.quidque Proprio, nec non Differentiæ,& Accidenti commune ſit;In tertia quid commune habeant inter ſe. *Diuiſio.* Sed antequam philoſophus ad hæc aggrediatur,in proœmio libri totius argumētum exponit, vtilitatemque,& docendi formam, qua vtitur , declarat . loquetur enim tam clare,& perſpicue,vt introductionis modum nō excedat. Sub logicen,quæ philoſophiæ inſtrumentum appellatur,hic liber reducitur.docet enim quid ad demonſtrationis efficiendæ principium conferat;quæ quidem genere ratiocinatio eſt.quæ ſpecies eſt compoſitæ orationis;quæ item genere oratio eſt. Poſtremo ad decem genera Ariſtotelea perducit;quæ ad logicam tractationem ſpectant.Logice non eſt philoſophiæ pars illa quidem,ſed inſtrumentum,vt rationibus firmabo & docebo,cum reliqua,vt inſtitui,deinceps perſequar.

CVm ſit neceſſariū Chryſaori & ad decē ſumma genera percipiēda,de quibus Ariſto.ſcripſit,generis,differentiæ ,ſpeciei, proprij,atq; accidētis cognitionē habere,hæc quę contēplatio

ad definiendum,& ad ea omnia, quæ de diuiſione , ac demonſtratione præcepta ſunt,utilitatem afferat; inſtitui tibi ea breuiter,& enucleate declarare,quæ maiores noſtri literis,mon imentisq; conſignarunt: qua in re quæſtiones obſcuriores ſilentio inuoluam,& eas,quæ faciliores ſunt,mediocri cõiectura informare conabor.ac ne uager latius,de generibus,& formis conſtent ne ipſa per ſe,an in ſolis animis ſint,deinde ſi per ſe cohæreant,corpora ne,an expertia corporis exiſtant,atque num auulſa ſint ab ijs,quæ ſenſibus percipiuntur,an in ijs ipſis inſideant , & omnia , quæcunque ad huiuſmodi diſceptationum genus pertinere uidẽtur,dicere prætermittam,cum hoc magnum opus , & arduum ſit,& magnæ, arduæq; cogitationis indigeat: at quomodo de illis,atque ijs,quæ commemorauimus,veteres,ac præſertim Peripa*tetici probabiliter diſſeruerint,tibi exponam.*

Quæcunque ſunt, ſuapte natura bonum expetunt, ſiquidẽ origo rerum omnium bonum eſt.omnia igitur ad bonum tanquam proprium bonum referuntur; a quo vnaquæque res, cum eius plus,minusue pro ſuæ capacitatis menſura particeps ſit,perficitur.malum igitur expetit nemo:verum qui malum ſibi aſciſcunt,id ipſum tanquam bonum appetere videntur . Siquis igitur quempiam ad aliquid hortari voluerit , bonum illi oſtendit inde prouenturum,vt ea de cauſa illum in ſuam ſententiam trahat. Porphyrius itaque , cum vellet iuuenes ad librum legendum excitare,& inflammare, initio bonum ex eo profecturum indicauit.verum quoniam bonum duplex eſt,alterum vt finis,prout valetudinem bonam dicimus , alterum vt ad finem,velut venam alicui incidere,non cauſa ſui , ſed valetudinis bonum eſſe affirmamus.hoc loco, neceſſarium , non vt proprie bonum,ſed vt ad maius bonum refertur . nam vt dicimus,ſi valetudini reſtitui vis,venã tibi incidi neceſſariũ eſt,ſic hic neceſſariũ philoſophus dixit.quippe cũ hic liber ad decẽ genera,tãquã ad finẽ referatur.neq; tamẽ bonum eſt,vt finis , ſed vt ad aliud collatum,& vt vno verbo complectar, neceſſarium hunc librum dixit eſſe,velut qui ad maius quoddam bonum

nos perducat,& ita vtilem eſſe,vel abſolute per ſe neceſſariũ, cum fieri non poſſit,vt ſi hunc cognitum non habuerimus,philoſophorum libros percipiamus.Neceſſarium dupliciter a philoſophis accipitur, vel tanquam vtile, vel vt fortuito contrarium.vtile illud appellant,quod alterius gratia ſumitur, vt veſtiri,exui,hæc enim eo ſumuntur, vt corpora minus detrimenti patiantur,& ob eam cauſam longiorem vitam degant:Neceſſarium quod fortuito aduerſatur,eſt,ſine quo ſubiecta res conſtare non poteſt,vt animalia,quæ pulmonem habent,continuo reſpirare,vt viuant,neceſſe eſt,reſpiratio igitur neceſſaria eſt, ſiquidem animalia pulmonem habentia ſine reſpiratione viuere non queunt.hic igitur liber vel priori ſignificatione,vel poſteriori neceſſarius dicitur, verum ſecunda fieri non poteſt, quoniam illi,qui Porphyrium præceſſere,philoſophorum ſcripta non ignorarunt.conſtat enim inter omnes librum hunc, tanquam vtilem,dictum eſſe neceſſarium, vtpote qui philoſophiæ præcepta nobis reddat clariora,ac dilucidiora.nunquam tamen neceſſarius ex ſignificatione poſteriori dicetur, propterea quod philoſophicas res abſque huiuſmodi libello percipi non poſſe ſequeretur.Neceſſarium hoc loco non ex libro, ſed quinque dictarum vocum cognitione accipiendum eſt, quæ quidem niſi ſciantur,reliqua nunquam accurate intelligentur: quocirca Porphyrius non librum,ſed quinque vocum cognitionem eſſe dixit neceſſariam. atqui antequam hunc librum Porphyrius ſcripſiſſet,harum quinque vocum cognitio neceſſaria erat ad philoſophorum contemplationes, quæ ſi huiuſmodi quinque res incognitæ eſſent,intelligi non poſſent. hic igitur liber hanc nobis vtilitatem affert,vt quæ diſperſe, & diffuſe ab antiquioribus dicta ſunt,vnum in locum conducantur, ac colligantur,& breuior,ac facilior nobis illorum fiat cognitio.quare Porphyrius hanc inuentionem non ſibi aſcribit, ſed quæ maiores noſtri literarum monimentis prodiderunt, in medium proferre ſtudet.Porphyrius tribus de rebus in procemio diſſerit.primum enim dicit,quid ſibi in hoc libro propoſitum ſit,cum de illis quinque vocibus ſe dicturum pollicetur,deinde quid afferat vtilitatis,cum non ſolum ad illa decem genera re-

rum,quorum Ariſtoteles auctor eſt,ſed,vt paucis agam,ad omnes inueſtigandæ philoſophiæ vias magnum afferre aiat adiumentum.tum illo ſe docendi genere vſurum promittit, quod facile ſit,conueniatque iis,qui ingrediuntur ad ſtudium . nihil enim addit,quod eorum intelligentiam ſuperare videatur, qui primum inſtituuntur.quippe qui neq; longitudine, aut contractione orationis,aut ambiguitate,aut inflexione , atque immutatione verborum vtatur:quibus omnibus deterreri adoleſcentes,& a legendis libris auerti ſolent.Porro coniunctio illa,et,nobis indicat hunc librum non modo ad decem ſummorum generum Ariſtoteleorum perceptionem , ſed etiam ad philoſophiam vniuerſam conferre.præterea inquit decem ſumma genera,vt innueret non ſolum vtilem hunc librum ad Ariſtotelica decem genera,verum ad alia etiam , quorum alii auctores extitiſſent.Pleriq; enim Ariſtotelis commilitones præceptorem imitati de primis generibus,de interpretatione, ac reſolutione & iudicio conſcripſerunt.Sunt igitur hæ voces nobis adiumento non ſolum ad decem illa genera,quæ Ariſtoteles literis conſignauit,ſed etiam ad ea,quæ Archytas Tarentinus,& alii , qui philoſophiam diligenter tractarunt , memoriæ prodiderunt.

Ambigunt nonnulli in ipſo initio,cum Porphyrius dicat, Cum ſit neceſſarium,& ea quidem dubitatio præter rationem eſt,atque infirma,verum propter confutationem,a qua dilucida fit, relatu digna,& valde vtilis.aiunt enim,eius,quod eſt, aliud neceſſarium eſt,aliud contingens, aliud inſtans, neceſſarium eſt, quod ſemper eodem modo ſe habet,vt cum ſol terras larga luce complet,dies eſt.quod vero contingit,eſſe poteſt, & non eſſe,vt legere,& non legere.nam vbi vnum ponetur, eſſe alterum non poterit,niſi ſit poteſtate conſideratum . inſtans illud eſt,quod tum re ipſa eſt,& quod præſens fit.illud itaque , quod eſt,iis omnibus non eſt æquale.non enim reciprocantur ita, vt cum alterum ſit,alterum viciſſim inferat , veluti proprium , & definitio,quæ mutuo vtrique termini eſſe poſſunt , & is videlicet,qui ſubiicitur,& is,qui de ſubiecto dicitur . nam hæc duo, proprium inquam,& definitio viciſſim retro commeant alterum quidem ipſorum ſubiectus terminus eſt, alterum vero , is

qui de ſubiecto enunciatur.ſed quis nam ſubiectus terminus, aut is qui in ſubiecto dicitur, eſt? ſubiectus apud philoſophos appoſito articulo dignoſcetur, ei vero, qui de ſubiecta re effer- tur, verbum, eſt, vel actione, vel poteſtate coniungetur. omnes enim termini, qui enunciantur, aut nomina ſunt, aut verba; no- minibus quidem vox re ipſa, verbis autem facultate connecti- tur, verbi cauſa, ſi dixero, homo, ſubiectam vocem dixero, ſi, animal eſt, addidero, eam dictionem addidero, quæ de voce ſubiecta dicitur; illud igitur, quod eſt, omnibus æqualiter non ineſt. nec terminus qui dicitur, quique ſubiicitur, neceſſario, & ei, quod ineſt, quodque contingit, æqualis eſt, ſed erit plus ali- quanto, quam illa omnia, non enim conſequentia quadam ſeſe viciſſim inferunt, quoniam quicquid neceſſarium eſt, vel con- tingens, vel inſtans, id ipſum, quod eſt, dicitur, at contra, ſiquid eſt, non ſemper vel neceſſarium eſt, vel cõtingens, vel inſtans, verum ſiquid illorum fuerit, nullum cæterorum eſſe poterit. quippe cum id, quod contingere poteſt, neque neceſſarium, ne que inſtans ſit. quid igitur cauſæ fuit, cur Porphyrius, qui vult omnes terminos, qui dicuntur, vel maiores eſſe ſubiectis, vel æquales, nunquam tamen minores, neceſſarium, quod minus cenſetur eo, quod eſt, vtpote cum id, quod eſt, latius pateat, fe- cerit enunciari? ſic enim dicit, Cum ſit neceſſarium: nos igitur, veriſsimum eſſe minus de maiori dici non debere reſponde- mus, ſed negamus, id, quod eſt, latius, quam neceſſarium ſerpere, ac manare. illa nomina proprie latius manare di- cuntur, quæ de multis enunciantur, & in multis ſita ſunt. quædam enim res eſt, quæ per ſe conſiderata proprie con- ſtat, vt animal, quod de cane, equo, & homine dicitur, ſiquidem in ijs conſiſtit, & propriam habet naturam con- ſideratam per ſeſe. Si igitur quid animal ſit, definitione ex- plicauerimus, ſubſtantiam animatam ſenſus participem eſſe dicemus: nam omnia, quæcunque proprie per ſe non con- ſtant, (ambiguę enim uoces ſunt canis, Aiax, & id generis per- multa, quę non conſtant propria eorum ui, ac natura.) commu niora nomina dici nõ debent ſed uoces tenues, quippe quæ res non ſint. quod enim latius patet, quam aliud quicquam, ipſum

prius per ſe ſit oportet,& eo pacto erit altero cõmunius; at illud, quod eſt,cum per ſe non exiſtat,ſicq; cum neceſſario,continge̅ti,& inſtanti nominis ſolum cõmunitate conueniens,nullo illorum amplius erit; uox enim tenuis eſt.Præterea ſi communius eſſe uelint,tanquam genus dicent;ſed genus eodem tempore diuiſum in ſe formas continet, quas æq; cohærere facit, neq; permittit unam eſſe priorem altera,uel poſteriorem:uno igitur,eodemq; tempore neceſſarium eſſe,contingens,& inſtans confiteri cogentur,quo nihil falſius.nam neceſſarium ſemper eſt,contingens,& inſtans,quandoq;.id itaq;,quod eſt,eorum genus nõ erit,neq; neceſſario latius patebit.id nãq;,quod eſt,ambigua eſt uox,& non genus,adde non eſſe naturam quãdam definitam, ac diſtinctam,quæ in unoquoque ſingillatim inſit,ut in generibus uidetur.Si item res omnes uel finitæ ſunt,uel infinitæ.(nam ſigna,quibus res definiuntur,quatuor ſunt,omnis,aliquis, non omnis,nullus,quæ ſane notæ determinationés a philoſophis appellantur nullam aliam ob cauſam , niſi quod ex ijs determinatᷣ ſiquid de aliquibus uniuerſis,aut ſingulis definitur, ac pronunciatur;ſiquis Omne dixerit,uniuerſum,Si Aliquis, parte̅ ſignificabit.ab omnibus pene philoſophis ſingulas res non definitas pares eſſe determinatis demonſtratum ẽ ita,vt ſi dicatur, homo venit,idem ſit,atque aliquis homo uenit:) Porphyrius cũ abſq; determinatione diceret,Cum ſit neceſſarium,neq; Omne apponeret,illud,ſit,pro parte accepit perinde,ac ſi dixiſſet, Cum aliquid ſit neceſſarium.nam id,quod eſt,in parte ſumptum,idem, quod neceſſarium ualet,que̅admodum ipſi quoq; fatentur.quare ſi id,quod eſt,non tenuis uox,ſed res fuiſſet,quæ proprie conſtaret,velut animal,non peſsime de eo neceſſarium ſine vlla determinatione dici poterat.Ad hæc,quando res ſignificare uolumus,id per rectum caſum hoc modo,homo,bos, equus,facere ſolemus.at quando rei partem,uel quod ex re eſt, in ſecundo caſu,vt ſi dixero Socratis,aliquam ipſius partem,velut manũ, vel caput,vel aliquid,quod prope eum ſit,vt domum, & librum ſignificabo.Si igitur Porphyrius rectum caſum dixiſſet,rem planeipſam ſignificaſſet,ſicq; æqualiter partem de vniuerſo dici videretur:ſed quoniam obliquum dixit,uel partem rei, uel quip-

piam ex re ſignificauit.neceſſarium enim æquale eſt parti eorũ quæ ſunt illius,quod eſt;ut homo æqualis eſt alicui animali, & manus parti alicuius hominis par eſt. proinde ſi quiſpiam velit id,quod eſt,ob hanc rationem proprie conſtare,non tamen eſt Porphyrio vitio vertendum,quod neceſſarium de eo,quod eſt, tanquam de æquali male dici fecerit.Porro id,quod eſt, genus non eſſe neceſſarij,fortuiti,& inſtantis,neque inſuper ſubſtantiæ,accidentiſq;,& reliquorum generum ſummorum, rationibus affirmabo.In quibus aliquid prius ẽ,& poſterius, quod de ijs communiter dicitur,genus non eſt. genus enim formarum eſt genus,formæ in eodem tempore per ſe cohærent,& una ea rum quæq; habet,vt in ſeipſa,& non in alijs exiſtat: accidens ſi ſubſtantia poſterius erit,& ab illa habebit,vt ſit,& inſtãſerit cõtingẽti poſterius,in illo enim habet,ut ſit.id igitur,quod eſt, de ijs,non ut res cognomines faciunt,ſed ambigue dicetur:cum pręſertim genus nõ ſit,cum in ijs prius, & poſterius eſſe uideatur. ex quo perſpicuum eſt,accidens in ſubſtantia,& inſtans in cõtingenti non tamẽ in eiſdem,ſitum eſſe,propterea quod ſequatur,vt ſi ſubſtantia,& contingens tolleretur,accidens,& inſtãs ſimul auferrentur,ſi vero eæ ſpecies,ſubſtantia inquam, & cõtingens,in quibus id,quod eſt,non conſiſtit,amoueãtur, quod reliquum eſt,non erit amotum.quanquam enim ſpecies canis intereat,hominis tamen,bouis,equi,& aliorum non corrũpentur.ijs igitur rationibus aliorum dubitationem perabſurdam, noſtramq; diſſolutionem vtilem,claram,perſpicuam,& cõcinnam eſſe demonſtrauimus. Quinetiam nonnulli principium damnãt,atq; inquiunt,Id,quod eſt,ambiguum eſt,ambiguum infinitum eſt,illud igitur,quod eſt,infinitum exiſtit. at initium ab infinito ſumere non decet:quibus id, quod eſt, non ambiguum eſſe,ſed ab uno aliquo,reſpondemus,prout a medicina & librum,& inſtrumentum medicinale appellamus. nam medicinæ inſtrumentum,& medicinalis potio ad unam valetudinem referuntur.quid autem ſit ab uno eſſe, in decem ſummis generibus percipiemus. Exiſtit etiam hoc loco quædam quæſtio,quid ſcilicet cauſæ fuerit,cur id,quod eſt, neceſſario præpoſuerit.id quod nos tribus eſſe factum cauſis oſtẽdemus; pri-

ma,vt id,quod latius patet,principem locum obtineret; ſecun da,vt elegantior eſſet,nam ſi dixiſſet ἀναγκαῖον ὄντος, nõ adeo vocalis ob hiatum fuiſſet locutio; tertia,vt a generaliſsimis(vt aiunt)initium ſumeret.ita fit,vt cum Porphyrius vellet a gene raliſsimis doctrinam exordiri,id quod eſt, antetulerit neceſſa rio.quærent demum,cur non,æquum eſt,aut bonum, aut vti le,ſed neceſſarium dixerit.cui ſane quæſtioni duplici diuiſione occurrẽdum eſt.Scire oportet bonũ,& vtile ſibi ipſis eſſe ſub ſtrata,ac viciſsim cohærere. vtile in duo diſtribuitur , inutile, quod genere ambiguum eſt,& in neceſſarium.bonum eſt, qđ cauſa ſui expetitur,vt beatitudo,pietas.vtile eſt,quod a neceſ ſario diſtinguitur,quod & ineſſe,& non ineſſe poteſt ſine inte ritu rei,cui inhæret,ut hoc indumentum.Neceſſarium inſuper duplex eſt,vel quod per ſe appetendum eſt,nihilq́ a bono dif fert,vt beatitas,ſanitas.vel quod alterius cauſa optabile ē , put venæ inciſio,potioq́ medicinæ.in prima ſignificatione quinq́ vocum cognitio neceſſaria eſt,vtpote quæ nos ad decem ſum ma genera,atq́ vniuerſam diſſerẽdi viam ac rationem ducat. quod ſane neceſſarium ſex modis dici conſtat , quippe cum & materia,& ratio,quæ in homine ineſt,neceſſaria dicatur,dein de neceſſarium appellatur,quod per ſe fugiendum , atq́ alte rius gratia ſit deſiderandum.dicitur tum neceſſarium, quod p ſe optandum ſit,neceſſarium item dicitur,quod nec per ſe ex petendum,nec fugiendum,ſed propter aliud quicquam ſuſci piendum ſit.veluti ſunt quædam medicinæ potiões. poſtremo illud neceſſarium eſt,quod & ſui,& alterius gratia amplexan dum ſit,qua ſignificatione liber hic & ſui,& alterius cauſa ne ceſſarius eſſe dicitur.{Cum ſit neceſſarium Chryſaori & ad de cem ſumma genera percipiẽda,de quibus Ariſtoteles ſcripſit, generis,differentiæ,ſpeciei,proprij,atq́ accidentis cognitionẽ habere:}Quoniam Ariſtoteles in decem generibus pertractã dis de generaliſsimis decem vocibus diſſerit,quas differentijs, & proprijs ſeparat,ac diſtinguit,generumq́,& propriorum,ac differentiarum illic mentionem facit; generis , & differentiæ necnon proprij,& ſpeciei cognitio illarum vocum comprehẽ ſionem nobis faciliorem reddet.Porphyrius coniunctione Et,

vſus eſt

vſus eſt,vt non modo ad Ariſtotelica ſumma genera,ſed ad eà etiam,quæ deinceps ſubiungit,vtilem hunc librum oſtēderet. Nōnullorum opinio fert,Porphyrium,Et, appoſuiſſe, vt etiam ad ea genera,quæ Archytas ſcripta reliquit, harum quinq; vocum cognitionem vtilem eſſe declararet.quod quam alienum a ratione ſit,ex hoc intelligi poteſt. nam ipſemet philoſophus ſtatim explanat reliqua,ad quæ afferat adiumentum.præpoſuit vero differentiam ſpeciei,quoniam ordine doctrinæ prior eſt. ſed quid cauſæ fuerit,cur genus in vocum enumeratione prius conſtituerit,ſuo loco dicemus,in pręſentia de quibus nam acturus ſit Porphyrius,exponamus. Sunt itaque Genus, Differentia,Species,Proprium,& Accidens,quæ declaranda ſunt. ac ſi voluerimus cognoſcere,cur hæ voces hunc ordinem ſortitæ ſint,(non enim putare debemus id temere factum eſſe) erit de hac re paulo altius ordiendum. Vniuerſa quędam,& ſingula in rebus eſſe ſciendum eſt.ſed quoniam ſingulas res interitui obnoxias eſſe oportebat,prouida,ſolerſque mater rerum omniū natura quiddam,quod latius pateret, atq; omnia complecteretur,eorumque formas conſeruaret, excogitauit, idque, cum eſſet vacans nomine,genus,aut ſpeciem veteres appellarunt. atque vt hoc perſpiciatur,& ordinis cauſa nobis explorata ſit, ſingula tanquam in exemplo quodam proponemus.Socratem igitur,& Platonem,& cæteros ſingillatim, flauum quoque, & maculoſum hunc equum,& illum ſingula, & indiuidua philoſophi vocauere:illa vero quæ ſingulas res contineret,velut vniuerſus homo,qui ſingulos in ſe homines comprehendit, ſpecies coniunctim appellauerunt.quæ vero ipſas ſpecies complecterentur,vt animal,ſub quo homo,& equus conſtituuntur, genera dicta ſunt.iis interiecta intermedia differentia eſt. Differentia enim eſt,quemadmodum etiam Porphyrius poſt nobis explicabit,quo quicque diſtinguitur.& hac potiſſimum de cauſa differentia in rebus apparet:ſed quantum ad genus ſpectat, nullam eſſe differentiam perſpicuum eſt. neque enim in animali,quod genus eſt,homo,& bos differunt,quod & nos,& boues ſumus animantes,ſed rationis particeps cum acceſſit, nos ab illis ſeparauit:atque ita differentia effecta eſt; qua homo a

Generis, Spec., Diffe., et Accid. declaratio

boue,& cæteris beſtijs rationis expertibus differat.rationis particeps dicitur id,quod mente ducitur,& ratione,vt homo,& angelus.rationis expers eſt,quod præter rationem, atque iudiciũ viuit.veluti ſunt equus,bos,& reliqua generis eiuſdem. ita fit, vt differentia minus,quam genus,& magis, quam ſpecies pateat.id quod exemplorum appoſitione perſpectum, ac clarum fiet.rationis particeps,& mortale minus patent, quam animal, ſiquidem ea ab animali continentur, rationis particeps, quæ differentia eſt,cum angelum,& hominem comprehendat, latius quam homo,quæ ſpecies eſt,ſerpit,ac manat. Præterea differentia magis anguſta eſt,quam genus, quatenus ſub genus cadit:at latior ſpecie eſt,quoniam rationis compos,& expers habet in ſe,ſub quæ omnia animalia ſimul cadunt, ſpecies vero vnum tantum,velut hominem,equum,& aliud quicquam comprehendit.Proprium eſt,quod in ſola,totaque ſpecie ineſt,vt in homine natum eſſe ad riſum,in eo enim ſolo,toto,& ſemper intelligitur.Accidens eſt,quod abeſſe poteſt ſine eius rei, in quo ſitum eſt,interitu.vt candor,nigror,accubatio,inclinatio,ſeſſio. Ex ijs igitur quædam rerum naturam perficiunt, quædam extrinſecus aduenniunt.genus,ſpecies, & media inter hæc differentia,rei naturam abſoluunt,quoniam ex vi,& natura dicuntur exiſtere,animal enim vnumquodque perficiunt,atque vnaquæque res horum trium particeps eſt.vt manifeſto apparet in Socrate.nam quatenus animal eſt, genus habet, qua rationis compos,& mortalis,differentiam, quia homo, ſpeciem. ſimili quoque modo in Platone, atque Alcibiade. reliqua duo proprium,& accidens nihil quicquam rei naturæ conferre,ſed aduentitia eſſe dicuntur,propterea quod rationi notionis eius rei, quæ ſubiicitur,nulli vſui ſunt:ex quibus proprium illis, quæ rei naturam conficiunt,coniunctius eſt,quam accidẽs, ex eo quod proprium ſemper alicui ineſt,accidens tum ineſt, tum abeſt. huiuſmodi ſeparari poſſe.dicuntur, quoniam ſi ea ſecreta eſſe cogitauerimus,nihil hominis naturam imminuẽt. id ſi ita eſſet, nigros,non eſſe homines dicendum eſſet, quod abſurdum videtur;atque ſi ridendi habilitatem amitteremus, nihilo tamen ſecius homines eſſemus,cum omnes hominis actiones exerce-

re poſſemus.Iis in hunc modum conſtitutis quonam modo progreſſus ſit Porphyrius,animaduertite.Ea,quę rei naturam perficiunt,præpoſuit,ſecundo loco quæ nihil auxilii præſtant; collocauit.ex iis præterea,quæ naturam abſolutam reddunt; genus,vtpote quod magis pateat,primum obtinuit locum: differentiam deinde tanquam minus anguſta,quam genus, ſit: poſtea ſpeciem veluti minus patentem differentia conſtituit. Illorum,quæ nihil quicquam afferunt rei naturæ,proprium, quod ad rei naturam propius accedit,accidenti præpoſitum eſt; accidens extremum locum habuit,tanquam nihil ei ſit cum prædictis commune.& vti ipſum ſolum ſine interitu eius rei, in qua inhęret,adſit,atque abſit.Eſt autem hoc loco non immerito quęrendum,quonam modo accidens ſit generi, & ſpeciei contrarium,ſiquidem in genera,& ſpecies diſtribuitur. aliud nos eſſe dicimus,ſi vnumquodque quatenus habet,vt ſit, cōſideremus, & aliud,cum ad aliud referatur.cum enim quid quippiam per ſe ſit,ſpectamus,hoc Subſtantiam, illud Quantum, hoc Quale eſſe affirmamus.cum vero ad ſumma genera,quę poſt ſubſtantiam ſunt,reſpicimus,ea quia non conſtant per ſe, ſed ad ſubſtantiam annituntur,ſubſtantiæ accidere dicimus. In vnoquoque item ex decem generibus cum illud,quod magis vniuerſale eſt,& quod magis ſingulis rebus conuenit, & illud, quo ea, quæ ſingulis rebus accommodantur,a magis vniuerſalibus diuiduntur,proſpiciamus,horum vnum genus,alterum differentiam,alterum ſpeciem appellabimus,ita vt idem aliter conſideratum,genus,ſpeciesue,aut differentia dici poſſit.iis enim differentiæ,quæ in ſummis generibus inſunt,cognoſcuntur. poteſt item & ſubſtantia eſſe,& aduentitium. {hæcque contemplatio ad definiendum,& ad ea omnia,quæ de diuiſione, ac demonſtratione præcepta ſunt,vtilitatem afferat.} Hoc primum in loco Ariſtotelis,& Platonis artem differendi diuerſam eſſe ſciendum eſt.Ariſtoteles quinque modis,vt videre eſt in topicis, opiniones aſſectatur.at Platonis dialectica in quatuor tantum verſatur,diuiſione,definitione,demonſtratione,ac reſolutione.hic igitur liber & ad definiendum,& ad ea omnia quæ de diuiſione,& demonſtratione præcipiuntur,affert adiumentum.ita ſit,

vt ad Platonis diſſerendi artem vtilis exiſtat. ac ſi ita ſe res habet,ad vniuerſam philoſophiam magno nobis erit adiumento. Philoſophia quadripartita eſt,prima pars in diuiſione, altera in definitione,tertia in demonſtratione,quarta in reſolutione verſatur.huius igitur loci ſenſum haud ſecus intelligendum cenſeo,ac ſi Porphyrius dixiſſet,hunc libellum non modo ad philoſophorum libros percipiendos,ſed etiam ſi nulla illorum ſcripta extarent,poſſe viam rerum omnium inueniendarum ſtudioſis ſuppeditare.ſed de ſingulis eſt ordine diſſerendum. Diuiſionis igitur intereſt propoſitum genus in proprias differentias diuidere,hæcque diſtinguendi eſt ratio.Animal in id,quod ratione vtitur,& quod rationis expers eſt,diducitur;verum nō ſic,animal aliud eſt homo,equus aliud,& aliud hoc quippiam: nam illos qui res diſtribuunt hoc modo, coquis male fruſta ſecantibus,& obſonia membratim non diſtinguentibus, id eſt imperitis,rudibuſque hominibus,ac phyſicæ rationis ignaris ſimiles eſſe,Plato in philoſophia iudicio doctiſſimorum hominum facile princeps opinatur,id quod ſcriptum reliquit. Proprium definitiuæ eſt,vnicuique rei propriam definitionem dare.principem diuiſionem ars definitiua conſequitur, quoniam definitio diuiſione vtitur,cum ex generibus,& differentiis,quę rei naturam abſoluunt,ac complent,eliciatur.is igitur,qui definiet,ex diuiſo genere aſſumet,quæ ad definitionem faciunt;veluti ſi ex hac animati diuiſione in animal,& plantam,& animalis in ratione vtens,& rationis expers, mortale, & immortale excipere hominē voluerit is,qui definit,ratione vtens, & mortale animal excipiat.Demonſtratiuę proprium eſt, ex propria natura res demonſtrare;non quomodo oratores ſolent, apud quos cum rei dubię fidem faciunt,auctoritas valet plurimum: ſed quemadmodum Plato pręſtanti vir ingenio, qui cum animam nullo mortis fato perimi vellet demonſtrare, id ex natura propria animæ atque vi confirmauit.Anima,inquit,a ſe mouetur,quod a ſe mouetur,ſemper mouetur, quod ſemper mouetur,immortale eſt,anima igitur immortalis eſt. ita fit, vt qui demonſtrare voluerit,hunc morem teneat neceſſe ſit. etenim demonſtrationes veræ ex definitionibus fiunt,definitiones rei

vim,

vim,& naturam patefaciunt.conſtat enim demonſtrationes ex rerum ſumi vi,atq; natura,non autem aſſumi foris. præſertim cum exteriora non neceſſario rem ipſam conſequantur. tertiũ igitur locum ſortita eſt demonſtratio, quoniam ipſa definitiõe, definitio diuiſione vtitur.Munus reſolutionis eſt, compoſita in ſimplicia,ex quorum compoſitiõe ſunt facta,diſſoluere;vt grãmatici quoq; facere ſolent,qui orationem in nomẽ,& verbum, hæc in ſyllabas,has in elementa diducunt.at philoſophi naturæ interpretes,ac virtutis magiſtri de rebus agũt,quippe qui hominem in caput,manus,& pedes,hæc in oſſã,carnẽ,& neruos, eadem in quatuor elementa,ea demum in materiem, & formam diſpertiunt.reſolutione in ratiocinationibus vtimur,cum eas in propoſitiones,& propoſitiones in terminos diducimus,id quod Ariſtoteles in iјs libris docet,quos de hac arte cõſcripſit. prima igitur omnium eſt diuidendi ratio,altera definiendi, tertia demonſtrandi,quarta deniq; reſoluendi,ac trium dũtaxat mentio facta eſt,quoniam hic liber eſt ad illas,maxime vtilis.de generibus enim,& differentiјs verba facit,ac docet. Etenim qui diuiſionis ſcientiam callet,genus in ſpecies per differẽtias proprias recte diſtinguet.atq; is,qui definiet,ex genere,& differẽtia definitionẽ ſumet. Demonſtrationes definitionibus conſtant, & definitiones ex generibus,& differentiјs. vt dictum iam eſt.Id ipſum alia quoq; ratione poteſt probari.Illę tres inter ſe colligatæ admodum ſunt,vt definitio diuiſione,& demonſtratio vtriſque vtatur.nam qui demõſtrat,rerum definitionem aſſumit, vt rei naturam comprehẽdat.item definitio diuiſione vtitur.at reſolutio neutra illarum vtitur,quin etiam diuiſioni contraria eſt. quoniam diuiſio vnum accipiens in plura diſtribuit, reſolutio vero vſque eo procedit,dum in vnum deſinat. nam ſi hominẽ accipiat,& in partes diſſoluat,partes illas in humores,hos in elementa,hæc denique in materiam,& formam partietur.elementa enim ex materia,& forma ſunt cõflata.Alio præterea modo ſic.Qui diuidit a ſimplicibus ad compoſita progreditur, qui reſoluit,a compoſitis ad ſimplicia regreditur.& ei,qui definit,aduerſatur is,qui reſoluit.quoniam alter rei naturam cõiungit, alter diſpergit.Id alia quoque ratione firmabitur. Si reſolutio di-

De Reſolutione.

uiſioni aduerſa eſt,cum definitio ſine diuiſione fieri nõ queat, definitioni itidem aduerſam eſſe perſpicuũ eſt.ita fit,vt demonſtrationi quoque contraria ſit futura:etenim ſi demonſtratio definitione,& diuiſione vtitur,& his duabus aduerſa reſolutio ẽ, demonſtrationi nimirum erit aduerſa. Sed in ijs enumerandis quid cauſæ fuit,cur definitionis prius,quã diuiſionis,quæ prior eſt,mentionem fecerit? quoniam inquam,videbat huic libro ꝓpoſitum eſſe,vt illarum vocum definitiones traderentur. Compoſitio a diſſolutione differt,quantum tamẽ ad ſubiectam rem ſpectat,nihil intereſt.nam velut inter aſcendentes,& deſcendẽtes,ita inter compoſitionem,& reſolutionem diſcrimen uerſatͬ, idque tantummodo relatione quadam.quãdo autem a ſuperioribus,primisq; principijs ad inferiora & vltima deſcẽdimus,cõpoſitio fit,cum ab vltimis ad prima conſcendimus,reſolutio; & quoniam compoſitio,cum id coagmentauerit,quod ſtatuerat,finem conſtruẽdi faciet,ita quoq; reſolutio efficiet,cum id,quod propoſitum erat,diſſoluerit.nam qui reſoluit,quippiam compoſitum reſoluit.niſi fortaſſe velit in eo,quod fieri nequit, laborare,ſeq; excruciare,dũ ſimplex omni cura ſtudet diſſoluere. cõpoſitum e multorum ſimplicium compoſitione cõflatum eſt, is igitur,qui reſoluit,in multa diſſoluet.Siquis igitur arbitretur eũ qui compoſitum reſoluit,illud in vnum ſimplex diſſoluere ſfalleturne,an non? mea ſententia nõ ſane.quin id proxime ad verum accedit.dicemus tamen compoſitũ in plura coniuncta diſſolui,& quod vltimum erit,in vnum tãtummodo reſolui.Oportet igitur hoc nobis compertum eſſe,vt aperte loquar, ſimplex in multa componi,neque amplius reſolui. atq; vltimum compoſitum in multa coniuncta reſolui,neq; amplius in vnum ſupremum compoſitum iri.Neque vero quẽquam moueat, quod definitio,quæ poſterior eſt,diuiſioni præpoſita ſit.id enim factum eſt,quoniam nihil nobis impedimento eſſe debet,quin ea, quæ nobis placuerĩt,in doctrina noſtra priora,vel poſteriora conſtituamus.deinde quatenus ad intelligentiam attinet noſtram, cõpoſita ex definitione cognita priora ſunt.quibus quidem fit rebus,vt non ſine ratione definitionem diuiſioni prępoſuerit.Reſolutionem fortaſſe ideo prætermiſit.quod eadem,ac compoſi-

tio ratione ſubiectæ rei, affectione tantum, ac collatione, vt dictum nobis eſt, differre videretur. Preterea contemplatio apud philoſophos cognitionem ſignificat. {Inſtitui tibi ea breuiter, & enucleate declarare} quoniam alia quoq; docendi via eſt, quæ ita coanguſtatur, vt tantummodo capitum commemorandorũ gratia tradi ſoleat, dixit, breuiter, & enucleate, quatenus ſcilicet ad eos inſtituendos pertineat, qui ingrediuntur ad ſtudium. deinde addit { Quæſtiones obſcuriores ſilẽtio inuoluam.} Tria ſunt, quæ iuuenes a legendis veterũ libris dehortantur, ac reijciunt, longitudo dictorum, obſcuritas orationis, qualis eſt in libro Ariſtotelis, qui de interpretatione inſcribitur, ac demum reconditæ, exquiſitæq; ſentẽtiæ. Porhyrius igitur, vt ad ſe alliceret eum, qui audit, ait hunc libellum huiuſcemodi nequaquam fore. nam neq; futurum prolixum, neq; difficiles explicatus habiturum illa uerba, breuiter, & enucleate, declarant. cũ præterea ſubiungit, obſcuriores quæſtiones ſilentio inuoluam, ſignificat ſe reconditas, abſtruſaſq; ſententias nõ tractaturum. innuit præterea dictata non eſſe difficilia, cum inquit, quæ faciliores ſunt, poſtremo breuiloquentem ſe fore indicat ijs verbis. mediocri coniectura informare conabor; quæ etiam verba ad doctrinã referenda non ſunt. philoſophi enim certa ſcientia res demonſtrant, non coniectura aſſequunt. Sed Porphyrius hæc ad Chryſaorium ſcripſit, quaſi ſe ea tantum dicturum ſpondeat, quæ ad illum inſtituendum attinerent: cum præſertim philoſophorum ſit, omnia vera ſcientia demonſtrare, non coniectura coarguere. {Ac ne uager latius, de generibus, ac formis conſtent ne ipſa per ſe. &c.} Breuem, facilemq;, & obſcuriorum quæſtionum expertem doctrinam facere pollicitus eſt. ne quis igitur horum diſquiſitionem minime inuolutam, & latentem eſſe diceret, philoſophus eſſe abditam, & retruſam ex ijs clam indicauit, atque innuit. erat ergo de ijs controuerſia valde abſtruſa, quæ data opera prætermiſſa ab eo eſt. atque vt apertum id fiat, & diſtinctius ꝓſpiciatur, quam maxime poſſumus, plane, ac dilucide exponamus. Ea, quæ ſunt, vel per ſeipſa conſtant, vel in ſimplici intellectione ſunt. ea rurſus, quæ per ſe cohẽrẽt, vel corpora, vel expertia corporis exiſtunt, illa præterea, quæ corpore carẽt, vt anima

rationis compos,atq; angelus,auulſa a corpore ſunt,alia vt can‑dor,nigror,& brutorum animæ a corporibus non diſtrahũtur. ex illis deinde quæ p ſe cohærent,alia ante multa, alia poſterius genita,& in anima noſtra ſita ſunt.Eorum quæ ſunt quædã conſtant per ſeſe,quædam in ſolis animis noſtris inſunt; quæ cum animo comprehenſa ſint,conſtant,& minime intellecta non cohęrent.ſed vbi primum inſiſtet intelligentia, ipſa quoque ceſſa‑bunt:vt in hippocentauro luculẽter videtur, neq; enim vſquam extat,ſed cum nos equum,centaurumq; conſpicimus,noſtra cõgitatione vtroſq; coniungimus,atq; ita compoſitis hippocentauri nomen imponimus.hircum præterea,& ceruum natura pro‑duxit,utrũq; nos cogitatione componimus, compactũq; hircõ‑ceruum appellamus.Antiſthenes vero generã, & ſpecies in ſolis animis hac ratione fretus eſſe cẽſebat,dicere enim ſolebat,equũ video,illam tamẽ vniuerſam equi rationem,ſeu ſpeciem, quam ideam vocant,non video:hominem itidem video, at non humanitatem.atq; hæc quidem ille.ſecundum enim ſenſum ſolum viuebat,neq; rationis auxilio ſeſe in altiorem inuentionem,& ſpe‑culationem poterat extollere,atq; erigere.Eorum igitur quæ cõſtant,alia corpora ſunt,alia non corpora. atqui ex veteribus alij prorſus hæc eſſe dixerunt. alij vero non eſſe voluerunt. ex illis poſtea,qui ea eſſe prodiderunt,nonnulli corpora, nonnulli ſine corpore eſſe putauerunt.ſed qui corpora illa eſſe contenderũt, in eadem ſententia perſtitere.qui vero illa corporis eſſe expertia dicebant,alij ea eſſe per ſe,ſunt arbitrati,alij vero in ijs, quæ ſenſibus percipiuntur:id quod factum eſt,quoniã nouerant illi ea, quæ corpore carent,de quibus feci ſupra mentionem, vel per ſe cohęrere,vt angelum,deum,vel in alijs niti,vt cãdorem, & figu‑ras.hæc igitur alij per ſe,alſij vero in ijs,quę ſenſu comprehendũtur,conſtare dixerunt.quoniam item corporis expertia, quæ in ijs inhærent,quæ ſenſu percipiuntur,vel per totam rem ſeſe porrigunt,atque tendunt,vt candor in fuco, vel extremitati ſolum inſident,vt in globoſa figura cernitur.alij ea ipſa p totum ſe perfundi aiunt,alij vero in ſola ſuperficie reſidere tradiderunt. Sũt etiam,qui nonnulla cohærere in ijs,quæ conſtant, arbitrentur, nec alia ratione poſſe conſtare,quam locum,& tempus, cum ea

continent,

contineant,quæ ſub ſenſum cadunt.cum igitur tot ſectæ ſint,at que hominum opiniones, qui prædicta negent, & affirment, quæſtio de generibus,& formis in controuerſiam adduci pote rat,ſint ne,an in ſimplici quadam ratione,& intelligentia conti neri,prout Antiſthenes cenſuit,dicendum ſit,at poſtquam hæc ita eſſe,& conſtare inuctum eſſet,exiſtebat etiam quæſtio quæ dam ſubdifficilis, corpora ne eſſent,an corpore carerent.huius nanque diuiſionis vtraque pars fautores habuit, qui eam ſtu- dioſe defenſitarunt.verum cum eſſet compertum ea eſſe ſine corpore,poterat oriri dubitatio,vtrum a materia diſtraheren- tur,an in multis eſſent,& a materia dirimi non poſſent. verum vt hoc clarius,atque illuſtrius fiat,exemplum quoddam adiun- gam.neque enim fortuito,& nullis innixi rationibus alii cor- pora,alii corporis expertia eſſe dixerunt, ſed ratione quadam vtrique ducti,neque inter ſe contrarii iure procedunt.Intelliga tur annulus,qui alicuius,vtpote Achillis,imaginem inſculptam habeat,multæ inſuper ceræ ſint,& ab annulo imprimantur,ve niat deinde quiſpiam,videatque ceras omnes vnius annuli im- preſſione formatas,annulique impreſſionem in mente conti- neat,ſigillum annulo inſculptum,ante multa dicetur, in cerulis impreſſum,in multis,quod vero in illius,qui illo venerat,intelli gentia remanſerit,poſt multa, & poſterius genitum dicetur. idem in generibus,& formis intelligendum cenſeo. Etenim il- le optimus,& præſtantiſſimus procreator mundi deus, omniũ rerum formas,atque exempla habet apud ſe:vt ſi hominem effi cere velit,in hominis formam,quam habet, reſpiciat, & ad il- lius exemplum cæteros faciat omnes.at ſi quis reſtiterit,dicetq; rerum formas apud creatorem non eſſe,quæſo vt diligenter at tendat.opifex,quæ facit,vel cognoſcit,uel ignorat, ſed is, qui neſciet,nunquam quicquam faciet.quis enim id facere aggre- ditur,quod facere ignorat?neque enim facultate quadam ratio nis experte aliquid aget,prout agit natura. ex quo conficitur, vt natura etiam operetur,etſi quæ faciat, non aduertat: ſi vero ratione quadam quicquam facit,quodcunque ab eo factum eſt omnino cognouit,ſi igitur impium non eſt,ſi dixerimus Deum more hominum agere,quæ fecit.cognouit,ſi cognouit,quæ fe-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

cit,in ipſo rerum formas eſſe perſpicuum eſt. formæ autem in opifice ſunt perinde,ac in annulo ſigillum.hæcque forma ante multa,& auulſa a materia dicitur.atqui hominis ſpecies in vnoquoque homine eſt,quemadmodum etiam ſigilla in ceris,& in multis,nec auulſa a materia dicetur. at cum ſingulos homines animo conſpicimus,& eandem in vnoquoq; formam atq; effigiem videmus,illa effigies in mente noſtra inſidens poſt multa,& poſterius genita dicetur,veluti in illo quoq; dicebamus, qui multa ſigilla in cera vno & eodem annulo impreſſa conſpexerat.poterit hæc a corpore ſeparari,cum non in corpore, ſed in anima inhæreat,non ſeparari vero,quoniam per ſeſe ſeparari non poteſt.non ſecus,quam formas ante multa poſuit ille nõ linguæ ſolum,verum etiam animi, ac virtutis magiſter Plato: negat enim has abſolute opificis intelligentias eſſe,ſed ſubſtantias quaſdam,quæ animo cernantur,& ratione intelligantur,in quas opificem intueri vult,vt ea,quæ hic ſunt,ad illarum primarum imaginum exemplum efficiat,ac condat. Porphyrius igitur ait ſe nolle quærere,num ea quæ corpore carent a materia, veluti ea,quæ in opifice ſunt,ſeparari vel non ſeparari poſſint, ſicut ea,quæ in multis ſunt,vel poſt ea,quæ ſenſibus percipiuntur,id eſt ea,quæ poſt multa ſunt.Scire quoque debemus de iis Ariſtotelem a Platone diſſentire. nam Ariſtoteles vult illas a materia non poſſe ſeparari,Plato vero ſeparari cenſet poſſe. verum demonſtrare quomodo hi principes philoſophorum inter ſe diſſideant,atque diſcordent,propterea quod Ariſtoteles formas illas naturaliter intelligere videtur,ad hoc noſtrum inſtitutum nihil pertinet. {At quomodo de illis,atque iis} Promiſerat Porphyrius ſe librum hunc vtilem ad Ariſtotelis ſumma genera confecturum,quæ progreſſus,& viæ quædam ſunt ad vniuerſam philoſophiæ ſpeculationem,quæ in diſſerendi ſubtilitate verſatur.Orationis vero multæ partes ſunt,enunciãs, optãs, vocans,imperans,atq; interrogans,ac præterea multę,quas nũc colligere propoſitum non eſt.In iis enim, quæ logica appellantur,quia diſſeruntur ſubtilius,nõ de omnibus, ſed de enuncianre ſolũ oratione agitur.ea enim nuncius animæ eſt,quæ intelligentia prædita eſt,& cognitione; cæteræ vero ei animæ attri

buuntur,quę libidinum æſtu fluctuat.nam qui rogat,aliqua cupiditate ductus rogat.Siquis item quempiam vocat, aliquo deſiderio impulſus vocat,idem agit, qui aliquem alloquitur. Sola enuncians oratio vera eſt,aut falſa.reliquæ nec veræ, nec falſæ ſunt.ita quoque fit,ſiquis deprecetur.Enuncians oratio vel vera,vel falſa eſt.veluti ſi animam mortalem, vel immortalē eſſe quis demonſtret,ſemper vel verum,vel falſum dicet. eſt enim enuncians oratio,quæ rem eſſe,vel non eſſe demonſtrat.atque duas habet voces,quæ termini dicuntur.quarum altera ſubiicitur,altera de ſubiecta re quippiam enunciat.ſed vt planius, atque apertius id fiat,exemplum apponam;homo animal eſt. homo,quia de eo ſermo habetur,ſubiicitur,animal de homine dicitur.Simili quoque modo in hac propoſitione,Anima immortalis eſt,& cæteris eiuſdem generis, nam anima ſubiicitur, & Immortalis de illa dicitur.ita fit,vt huiuſmodi oratio non immerito illos duos terminos habere dicta ſit. Porphyrius poterat quoque de generibus,& formis diſſerere,quatenus ad primam philoſophiam pertinet,cum præſertim de formis generum, ac formarum,ſint ne apud deum,an non,oriatur plerunque magna diſſenſio.vera igitur Platonis opinio eſt, qui ideas animo cerni,& ratione intelligi,ac per ſe conſtare vult. quas & vere, & primo ſubſtantias appellat. ſiue etiam non vera,vt Ariſtoteli videtur.naturaliter quærimus, quando conſideramus, natura ne in ſeipſa formarum, generumque rationes habeat. natura enim non facit perinde, ac nix, quæ nulla ratione frigidum reddit quippiam, vel vt ignis, qui adurit, ſed omnino ratione quadam efficit, etſi quę faciat, non cognoſcit. poteſt item alio modo naturaliter quæri, vtrum videlicet hæc in multis ſint, vtrum inquam vniuerſum animal, & vniuerſus homo in multis eſſe dicatur. & quænam natura iis ſingulis communis ſpectetur, ſed id, quod ita conſideratur, diuidi nullo modo poteſt. poſſumus demum de iis quærere ea ratione qua ſolent ii, qui diſſerunt inter ſe ita, vt prima illa argumentandi principia non tranſgrediantur, cum ſcilicet inueſtigant, num quædam ſint, quæ aliquibus ſubiiciantur, & num quæ dicantur de qui-

buſdam.Genera de formis,ac differentiis, non tamen contra, dicuntur.Dictum enim eſt genus,differentiam, ſpeciem ordinem quendam ſeruare,ſiquidem genus in vocibus primas tenet,ſecundum locum ſpecies ſortitur,iis intermedia differẽtia eſt.Superiora de inferioribus dici debent,non tamen reciprocatur.nam ſi dixerimus,Omnis homo animal eſt, verum dicemus,at ſi reciprocabitur oratio,vt dicatur Omne animal homo eſt,falſum dicetur.omnis item equus rationis expers eſt,verum eſt,ſed omne rationis expers equus eſt,falſum eſt.nam rationis expers non debet equo ſubiici,vt nec etiam animal homini,vt recens dicebam.eſt igitur explicandum qui termini ſubiiciendi,& qui dicendi ſint,id quod philoſophus deinceps faciet, ac propterea addidit,probabiliter,id eſt, vt ad eam philoſophiæ partem ſpectat,quę eſt quærendi,ac diſſerendi { At quomodo de illis,atq; iis,quæ commemorauimus veteres, ac præſertim Peripatetici probabiliter diſſeruerint } ratione diſſerendi vtetur is,qui rerum accidentia inueſtigabit. naturaliter diſputant illi,qui ſubſtantiam inquirunt:diuine vero,qui rerum omnium ortum,& quare vnaquęq; conſtet,indagant. Cum itaq; naturaliter agere de generibus,& formis,vt iam dictum eſt,ſit ea,quę ſenſibus percipiuntur,exquirere, vt Ariſtotelem feciſſe videmus,diuine,cum ea,quæ in opifice ſunt, perſcrutamur, vt in Parmenide Plato,hoc loco logico potius more de iis agendum eſt;quoniam in logica facultate enunciantibus orationibus vtimur,in quibus nonnulla ſubiiciuntur,nonnulla de ſubiectis dicuntur.Subiectus autem terminus, & qui de ſubiecto dicitur, aut genus,aut ſpecies,aut differentia,aut proprium,aut accidẽs eſt.{ Quomodo de illis } hoc eſt generibus,& formis.nam ſubito de illis verba facit.addens præterea,atq; iis,reliqua tria differentiam,proprium,& accidens ſignificauit.niſi forte ita intelligendum ſit,vt cum dicat,de illis,genus,differentiam,& ſpeciẽ, cum addat,atq; iis,proprium,& accidens ſignificet. { ac præſertim Peripatetici }Porphyrius horum inuentionẽ, ac doctrinam non ſibi aſciſcit,ſed Peripateticis,qui omnibus,qui ea probabiliter tractauerunt,longe diligentiores fuerũt.Peripateticis id nomen hac de cauſa impoſitum eſt.Diuinum Platonem in academia

mia deambulare ſolitum,& cum familiaribus congredi, vt cor-pus exerceret,atque eo pacto ad animi ſplendorem ſuſcipien-dum aptum redderet,literarum monimenta tradiderunt. in-ſtrumenta enim ſigno ſunt,quale artificiũ opificis ſit. ita fit, vt etiã Platonis commilitones,propterea quod diſputabant inam-bulantes in Lycio,Peripatetici cognominati ſint. Ac primo ab ipſo Platone Ariſtoteles,& Xenocrates,quorum alter Peripate ticorum,alter Academię nomen obtinuit,profecti ſunt. Ariſto telici enim Peripatetici ex Lyceo, Xenocratici Peripatetici ex academia dicebantur. paulo poſt tempore Ariſtotelis ſtudioſi actionis cognomen retinuerunt,& loci abiecerunt. at qui ſe ad Xenocratem applicauerant,actionis nomen exuerunt, & loci cognomen induerũt,& Academici vocati ſunt.Porphyrius ita-que,qui Platonis etiam ſectam ſecutus eſt,inſtitutionem quan-dam ad Platonis dicta,& ad ſumma genera Ariſtotelis vtilem ſcripturus,tibi,inquit,explicabo,quomodo de ijs antiquiores,& præſertim Ariſtotelici(nam ob hãc cauſam dixit, & præſertim Peripatetici.)locuti ſint.Summa genera decem ſunt, Subſtãtia, Quantum,& reliqua,ex quibus ſola ſubſtantia ſe ſuſtentat,cæ-tera ad ſubſtantiam annituntur.hæc generis deſcriptio,quæ dã da eſt,omnibus decem conueniet.verum non dicendũ eſt, atque cæteris,ac ſubſtantiæ conuenire,differunt enim qua ſunt, quo-niam quicquid acciderit ſubſtantiæ, vt videlicet tanquã genus in ſpecies,quæ ſub ipſa ſunt,diuidatur,in cæteris itidem accidẽ tibus efficietur.diſtribuuntur enim ipſa quoque in ſpecies, quæ ſub ipſis exiſtunt,veluti genera.verum aliud ẽ,ſi quatenus ſub-ſtantiæ,& accidentia ſunt,atque aliud.ſi prout ſumma genera, id quod omnibus commune eſt,conſiderabuntur.

DE GENERE.

GENVS, *& ſpeciem non ſimpliciter dici uidetur.*

CVM NOBIS indicauerit, quid libro propoſi-tum ſit,quãque afferat vtilitatem, & quiſnam modus ac ratio ha-benda ſit,vt eos inſtituamus,qui recens ſapientiæ ſtudijs operã

innatrant,dixeritq; velle quæſtiones difficiles ſilentio tranſire, & faciliores in medium adducere,oſtenderit etiam quæ abſtruſę, & quæ faciles ſint,ſingularum nunc quinq; vocum doctrinā explanare aggreditur.de genere primum dicit, quoniam cum voces numerarentur,primæ ei delatæ ſunt.genus etiam ob hāc cauſam ſpeciei præponitur,quia multas ſub ſe ſpecies comprehendit.& quāquam genus,& ſpecies mutuo ſeſe referant, ſunt tamen quædam ex ijs,quæ ſub eandem rationem cadunt, quibus nonnulla reperiūtur cæteris antiquiora,& eorum cauſæ dicuntur,quemadmodum patrem filij cauſam dicimus, & quatenus homines vtriq; ſunt,priorem.atqui ſimul cognoſcuntur, & ſeſe mutuo conſtituunt eo,quod ſub eandem cadūt rationem. quæ cum aliquo conferuntur,quædam ſubſtantię prius ſint neceſſe eſt,cum igitur cauſam eorum quę cum aliquo comparantur,cauſam inquam priorem inueſtigabimus, eam vel tēpore, vel ordine naturæ priorem eſſe comperiemus.& illam per cauſam antiquiorem dicemus.in patre igitur ac filio temporis ratione pater ſenior eſt.ipſe enim ſubſtantia quædam eſt,quę filij naturam efficit.igitur hoc modo patrem dicemus filio antiquiorē. Dominus quoq; ac ſeruus,pceptor,ac diſcipulus etſi ex ijs ſunt, quæ cum aliquo conferuntur, ſola tamen cauſa non tempore priores ſunt.ac tempore quidem itidem eſſent, ſi dominus ſeruo,& magiſter diſcipulo ſenior eſſet.idem in genere, & ſpecie intelligi par eſt.genus enim & ſpecies ſub eandem rationem cadunt,quæ ſub eandem cadunt rationem, ſubſtantias prius eſſe neceſſe eſt.genus ratione ſubſtātiæ ordine naturæ,quia ſpeciei ſubſtantiam conſtituit,prius conſtat,at non tēpore.genus enim in ſpecies diducitur,omne,quodcunq; diuiditur,prius ſuis partibus eſt,vtpote quod illas conſtituat.genus igitur ratione ſubſtantiæ ſpecie prius eſt.priora per ſubſtantiam in ijs,quæ ſub eādem cadunt rationem,per cauſam priora ſunt, genus itaq; ſpeciē antiquius ē.ac merito primum locum obtinuit. Quinetiam in hominis ortu naturam eiuſmodi ordinem ſeruare exploratū eſt,atq; teſtatum.nam ſemen humanum accipiens primo vitale facit atq; animatum,paulum procedens,ſenſum impertitur, & ita animal efficit,tum libidinem,& iram adiungens, rationis

expers animal conſtituit,poſtremo rationem perfectam addẽs hominem efficit.genera igitur propter ſubſtãtiam ſunt formis priora.ſed prout genera & ſpecies mutua quadam relatione ſi mul in alijs ſunt,& vna dimouentur,nomina tantum ſunt. Quę rendum hoc loco dignum putamus,quam ob cauſam,cum ge neris doctrinam nobis tradat,ſpeciei,& non differentię, ac reli quarum vocũ meminerit,dicẽdum igitur ad hoc eſt quã breuiſ ſime. Genus & ſpecies ſub eandem cadũt rationem,vt iam di ctum eſt nobis, ſpecies enim generis ſpecies eſt,genusq́ſ peciei eſt genus.ea re fit,vt non ſine ratione in genere declarãdo ſpe ciei mentionem fecerit.quicunque enim ea, quæ ſub eandem cadunt rationem docere vult,ſi vnius meminerit,alterum quo que ſilentio non trãſeat neceſſe eſt.Ariſtotelis porro regula, ac norma quædam eſt,qua Porphyrius vtitur.eam, quia ſeruanda eſt,vobis ignotam eſſe non velim.Eum,inquit,qui de aliquo am biguo nomine ſit verba facturus,illius nominis ſignificationes prius explicare neceſſe eſt,tum dicere de qua ſignificatione lo quatur. nominis enim ambiguitas plerunque etiam errorem creat, cum aliam doctor,aliam auditor eiuſdem nominis ſigni ficationem capit. ſiquis exempli gratia de cœleſti cane ſermo nem habiturus ſit,dicat,canis æſtus facit, fructuſq́ diſcriminat, niſi prius dixerit de quo cane loquatur,auditor in errorem in ducetur. omnes igitur canis ſignificationes numerandæ ſunt, vt diſtinguatur hoc modo. canis alius cœleſtis, alius terrenus, alius marinus eſt. dicatur poſtea, de cœleſti uerbum fit: ita Porphyrius philoſophorũ pcepta diligẽter tenens oẽs generis ſi gnificatiões enumerat,deinde de quo genere loquaẽ, declarat. quod ãt ait, Videẽ,nõ ita intelligendũ eſt, ac ſiquis ſomniaſſet, diceretq́ ſibi quippiam uiſum fuiſſe,ſed tanq́ apparet,explora tũ eſt,& cõſtat inter oẽs. Simpliciter quatuor modis diciẽ. ſigni ficat enim ad ſummã,& vniuerſe, quæ ſignificatio apud orato res in vſu frequenti eſt.proprie, vt cum inquit Ariſtoteles ſim pliciter ortus, proprium ortum intelligit. temere, & nulla de cauſa, vt cum dicimus, herus ſimpliciter ſeruum uerberat, ita eſt intelligendum perinde, ac ſi diceremus, perperam, hoc eſt cum nulla cauſa ſubſit, qua ſic affici ſeruus debeat. po

ſtremo ſignificat,vno modo,qua ſignificatiõe dicitur ſimplicis uerbũ proxime ad ueritatẽ accedit: & ita nũc acceptum eſt.uidetur,inquit,nec genus, nec ſpeciem vno modo dici debere.

NAM *& multitudo aliquorum, qui ad unum quiddam affecti ſunt, atque inter ſe cognatione quadam iunguntur, genus appellatur. qua ſignificatione uocatum eſt* Heraclidarum *genus ab unius* Herculis *relatione, ac nonnullorũ multitudinis, qui ea ſocietate ſunt inter ſe coniuncti, quam ab illo traxerunt; qua eadem ſignificatione a cæteris generibus ſecluduntur.* Alio *item modo genus dicitur id, a quo aliquis ortus initium ducit, ſiue ab eo, qui genuit, ſiue a loco, in quo quiſpiam natus eſt. ita enim* Oreſtem *a* Tantalo, *&* Hylum *ab* Hercule *genus duxiſſe, ac* Pindarum *genere* Thebanum, *ac* Platonem Athenienſem *affirmamus. patria enim perinde, ac pater cuique ortus principium præbet. atque hęc ſignificatio ſe nobis offerre primum videtur.* Nam Heraclidæ *dicuntur ij, quibus* Hercules *initium dedit.* Cecropidæ *itidem, atque ijs agnatione cõiuncti appellati ſunt, qui a* Cecrope *ſunt profecti.* Prius *enim genus appellatum eſt, cuiuſque ortus initium, deinde eorũ multitudo, qui ab uno principio, ut ab* Hercule, *quaſi quodam fonte manarunt, quam ſane multitudinem diſtinximus, & a cæteris diſiũximus, cum uniuerſam multitudinẽ, quæ ab* Hercule *initium ſumpſiſſet,* Heraclidarum *genus uocaremus.*

Primam generis ſignificationem exponit,quam ait duas habere relatiões,alteram multitudinis ad multitudinem, alteram multitudinis ad vnum,vt Heraclidæ ad Herculem affecti ſunt, quatenus ab illo genus ducere dicuntur,& eorundem inter ſe quatenus ſibi ipſis patrui,& nepotes ſunt, aut quauis alia generis agnatione coniuncti.nam illa dictio,quadã,recte addita eſt, quippe cum alia alteri ex ijs,qui ſub eodem genere continenẽ, relatio ſit.ut vel alij aliorum patres,liberi,patrui,vel fratres, aut conſanguinei ſint ita,vt huiuſcemodi genus perficiant.{Qua ſignificatione vocatum eſt Heraclidarum genus}cum dixit,Heraclidarum,ipſum ab alijs generibus ſeparauit,veluti a genere Tantalidarum,

Tantalidarum,& omnium reliquorum.{Ab unius Herculis relatione,ac nonnullorum multitudinis} duæ item relationes accipiuntur,vnius ad vnum,cauſæ, & effecti, vt Herculis ad aliquem Heraclidarum,vtpote qui cauſa ſit, effectus vero is, qui ab illo profectus eſt.id quod vel a patria, vel a loco in quo natus quiſpiam fuerit,deriuari poteſt;prout Platonem Athenienſem genere,& Pindarum Thebanum dicimus. Relatio quatuor modis dicitur,ex arte,vt doctoris ad diſcipulum,vel ex fortuna,vt domini ad ſeruum,vel electione,vt amici ad amicum, vel propter naturam,vt patris ad filium. ſed ſuperiorum relatio eſt ordine naturæ.{Qua eadem ſignificatione a cæteris generibus ſecluduntur.} Sciendum eſt res diſtingui alteram ab altera vocibus,& nominibus,quæ quicquam ſignificant.natura enim nobis eſt comparatum, vt hunc hominem vocari, hunc canem,& reliqua per multa diſceremus. & hoc pacto vnamquanq; rem a cæteris ſepararemus.Etenim ſingulæ artes cum nouum quiddam,atque etiam admirandum alias artes docere volunt,propriis inſtrumentis nomina imponunt ita, vt res ipſæ declarentur. verbi gratia. Geometræ cum multas triangulorum differentias traderent,aliud ſcilicet tria latera æqualia habere;aliud duo tantum,aliud tria non æqualia,propriis nominibus vſi ſunt,quodque tria ęqualia latera haberet, ἰσόπλευρον, quod duo tantum,ἰσοσκελέσ,quod vero tria non ęqualia, σκαληνὸν,appellauerunt,cum pręſertim ex iis vocibus vellent vnumquodque horum triangulorum ſignificare. hac itaque ratione ex nominibus res ſignificantur.{Atque hęc ſignificatio ſe nobis offerre primum videtur} Adhibuit latebram obſcuritatis, cum nullo interiecto medio ad primam generis ſignificationē explanandam aggreſſus eſt.fuerat enim indicandum, de quo genere baberetur ſermo:ipſa tamen exempla nobis argumento ſunt non de poſteriori,ſed priori verba fieri. primam enim hanc generis ſignificationem videri nobis in promptu, & magis ex conſuetudine cognitam dicit:multorum inquam ab vno vel in multos relationem,quæ prima generis ſignificatio eſt,ſe nobis primum offerre,atque in promptu propter conſuetudinem inquit eſſe.Sed eſt hoc loco non immerito dubitandum,

quare primum genus traditum,& non vnius ad vnum relationem,hoc eſt ſecundum genus in promptu eſſe dixerit, cum illud ordine naturæ notius ſit,primum enim ex vno vnum, multos deinceps ex multis facit.nos hanc dubitationem hoc pacto tollemus,ſecunda generis ſignificatio,quę nobis poſterior eſt, eſt ordine naturę certe prior.nam ab Hercule vnus primum, multi deinde oriuntur.ac prima generis ſignificatio, quę natura prior eſt,quantum ad nos ſpectat,ſecunda eſt, & quę natura poſterior eſt,nobis prior exiſtit.atque,vt ſummatim dicam,quæ ordine naturę priora ſunt,nobis ſunt poſteriora, quęque naturę poſteriora,nobis ſunt priora.Naturę ordine, vt res exemplo declaretur,prima ſunt materia,& forma, deinde quatuor elementa,tum caro,& oſſa,cęteręque partes generis eiuſdem, poſtremo homo.natura enim ſic a ſuperioribus ad inferiora defertur.at nos,qui proniores ad inferiora, ac ꝓcliuiores ſumus, a propinquioribus ad longinquiora reſpicimus,& ab iis,in quibus eſt maior materię pars,ad ea, quę materiæ expertia ſunt, aſcendere volumus.primum enim hominem cognoſcimus,deinde ex oſſibus,& carne componi illum percipimus, tum hæc ex quatuor elementis conſtare,hæc poſtremo a materia,& forma deriuari intelligimus.ex quo conficitur,vt quæ natura priora ſunt,nobis cognitione fiant poſteriora,quęque natura poſteriora ſunt,cognitione nobis poſteriora efficiantur. prima igitur generis ſignificatio patentior eſt,atque expeditior, implicita,& abſcondita ſecunda.id quod fuit in cauſa, vt Porphyrius illius ſignificationem ſe nobis primum offerri, & in promptu eſſe dixerit:cum pręſertim a facilioribus doctrinam exordiri debeamus.

ALIO *quoque modo genus illud appellatur,cui ſpecies ſubyciſtur,eorum forſitan ſimilitudine,quæ prædiximus. Etenim id genus formarum,quæ ei ſubiectæ ſunt,initium eſt,multitudinemque vniuerſam,quæ ipſi ſubiecta eſt,continere videtur.*

Exiſtit autem hoc loco quędam quęſtio, quid cauſę ſit, cur cum alię multę generis ſignificationes ſint,ipſe ſolū has annu-

meraueritnam alias generis ſignificaticnes eſſe Plato,qui ſubſtantiam,idem,alterum,motum,& ſtatum eius,quod eſt, genera conſtituit,planum,atque apertum fecit.at Porphyrius de his non loquitur,quoniam,ſicut ante dictum eſt, ſibi propoſitum erat de iis verba facere,quæ ad Ariſtotelem pertinerent. verũenimuero ipſe quoque Ariſtoteles in phyſicis materiam vnicuique arti ſubiectam genus appellare videtur, vt in tignaria, ligna,in medicina,humana corpora, & in omnibus naturalibus,materiam primam.ſed Porphyrio propoſitum nõ erat hęc proinde,vt phyſici ſolent,conſiderare,ſed vt faciunt ii, qui diſſerendi,& ratiocinationes efficiendi viam, ac rationem docẽt. Tertiam igitur ſignificationem connumerat eius generis, de quo philoſophis ſermo eſt,quod ſane quandam habet cũ prędictis ſimilitudinem.nam vt prima generis ſignificatio duas quaſdam relationes habet,multorum videlicet ad vnum, & eorum ad ſeſe,ita quoque ſpecies ad genus,& ipſæ ſpecies inter ſe referuntur.quemadmodum etiam ſecunda generis ſignificatio relationem vnius ad vnum,& cauſæ ad effectum habet,ſic & genus vnius relationem ad vnum,vt animalis ad hominem, & effecti ad cauſam habet.Illi fortaſſe,qui primi nomina rebus impoſuerunt,cum diuerſas hominum proſapias diſcerni vellent, hoc Heraclidarum genus,Aeacidarum illud, & aliud Pelopidarum vocauerunt.philoſophi poſtea illos imitati ſua genera nuncuparunt.nam vt Heraclidarum genus ſub ſe omnes continet,qui ab Hercule initium duxerunt, ita & animal, quod genus eſt,efficit.ſingulorum enim animalium, hominis ſcilicet, equi,canis,& reliquorum vniuerſale animal appellatur.Ac ſæpe etiam philoſophi ſua genera prius inuenerunt, illi poſtea, qui nomina rebus impoſuerunt, ad philoſophorum imitationem in hominum familiis genera nominauerunt. id enim in vtranque partem intelligi poteſt.id quod in cauſa eſt, vt ambigatur,vtrum philoſophi huius nominationis principes extiterint,an illi,qui verba conſtruxerunt.Signo enim eſt illa dictio, Forſitan,quæ addita eſt,Porphyrium hac de re addubitauiſſe.

TRIBVS *itaque generis ſignificationibus explanatis de ter-*

tia tantum philoſophis habenda ratio eſt:idque nobis hac deſcriptionē patefaciunt. Genus eſt, quod de multis, iiſque ſpecie differentibus dicitur, cum quid quicque ſit, rogatur, vt animal. Ea enim quæ dicuntur, cum de vno ſolo enunciantur, velut indiuidua, prout Socrates, hic, atque hoc, tum de multis, vt genera, ſpecies, differentiæ, propria, accidentiaque, non ea quidem, quæ proprie in vno, ſed quæ in multis communiter inſunt. eſtque genus, vt animal, ſpecies, vt homo, differentia, vt rationis particeps, proprium, vt facultas ridendi. accidens, vt quod album eſt, quodque nigrum, ſedere.

Deſcriptio, et Definitio.

Generis ſignificationibus enumeratis ait philoſophos de tertio genere habere tantummodo rationem, id quod etiam deſcriptione apertum fecerunt. Nobis igitur quid deſcriptio ſit, quidque definitio, quæue inter vtranque differentia, & quam ob cauſam ex deſcriptione, & non ex definitione genus docuerit, cum definitiones ſubiectæ rei vim, & naturam declarent, propriaque concludant, & nihil inferant alienum, neceſſario dicendum videtur. In omnibus itaque rebus aut vnum eſt, aut plura, & propterea vnumquodque aut ex nomine, aut ex oratione ſignificatur. per nomen, cum vnum aliquid, per orationē vero quando aliquid pluribus partibus cōſtans intelligitur. verbi gratia, ſi hominem ſignificare velimus, & ex hoc nomine, homo, & ex oratione, quæ eſt, animal rationis compos, mortale, ſignificabitur. atque ea quidem oratio rerum ſubiecta ſignificās, vel ex ſua ſumitur vi, atque natura, vel aſſumitur foris. Si igitur ex rei vi ſumatur, definitio dicetur, quemadmodum hæc, animal, rationis particeps, mortale, quæ hominis naturam perficit: ſi vero ex iis, quæ aduentitia ſunt, eliciatur, deſcriptio nominabitur. vt homo animal eſt, recte gradiens, latos vngues habens, & manibus vtens, hæc enim hominis naturæ adueniunt, eam tamen non perficiunt, ſed tantummodo ſimul eueniunt. hoc igitur inter definitionem, & deſcriptionem intereſt, quod definitio ex vi, atque natura rem apertam facit, deſcriptio vero ex iis, quæ aduentitia ſunt. dicitur deſcriptio quaſi adumbratio quædam, & primæ picturæ lineamētum rude, nam velut apud

pictores adumbratio imaginis figuram oſtendit,non tamen pu re,& perfecte,ſic deſcriptiones rem,non tamen plene maniſe- ſtam reddunt. definitio autem rem clare nobis reſerat. defini- tio igitur perfectæ picturæ,& deſcriptio primæ pictorum adū- brationi comparari poteſt.quod etiam in cauſa eſt,vt ὑπογραφὴ dicatur,quod vocabulum & deſcriptionem,& rudē, craſſamq; adumbrationem ſignificat.Cum igitur definitiōes ex genere, & formarum efficientibus differentijs aſſumantur,ſummiq; ge neris genus non extet,vt ex ipſomet genere,differētijsq; ge neris definitio traderetur (nam de ſummo genere nūc ſermo habetur)non poterat Porphyrius generi dare definitionem:co- actus igitur eſt,illud nobis ex deſcriptione declarare. Damus enim operam,vt eas res deſcriptione explicemus,quas definire nullo modo poſſumus:Itaque generis definitionem dare nequi mus,tum,vt dictum eſt,quoniam de ſummo genere,quod reli- quis omnibus conuenit,verba fiunt,ſummi nāq; generis non in uenitur genus,deſineret enim ſummum eſſe:atq; vbi genus nō ē,definitio tradi nullo modo poteſt. Etenim definitio omnis ex genere,differentijsq; definitam rem complentibus conſtat. at ſi genus non ſit,non erunt quoq; differentiæ formarum procrea- trices.Efficientes enim formarum differentiæ ſunt, quarum in generum diuiſionibus vſus eſt maximus, de quibus poſt nobis dicendum erit.cuius igitur genus non eſt,differentiæ quoq; ef- ficientes non ſunt.cum itaq; genus non ſit,nec efficiētes ſummi generis differentiæ,definitionem quoq; non eſſe ſequetur. atq; id in cauſa primum fuit,vt generis definitio non traderetur:De inde cum genus ambiguum ſit,non definitur.decem enim mo dis dicitur,vt in categorijs videri poteſt.ambigua enim definiri nihil eſt,cur putem poſſe:ſunt enim ſimplices voces, differuntq; tantummodo a rebus,quæ ex ipſis ſignificantur; & definitio rei vim,& naturam ſignificat.quorum autem cūq; definitiones eæ- dem ſunt,res quoq; eædem ſint,eſt neceſſe.vnam igitur cōmu- nem ambiguorum definitionem tradere nō poſſumus. quo fit, ut ea per deſcriptionem explanentur.In ijs enim, quæ in vi, ac natura differunt,eſſe eadem accidentia poſſunt, veluti hoc in lo co luculenter videtur. Sunt enim inibi multa genera, quæ pro-

ꝑter vim, atq; naturam inter ſe differunt, vna tamen, atq; eadem omnibus ineſt ad comprehenſas ſub ſe ipſis ſpecies relatio. Summi igitur generis Porphyrius ideo non definitionem, ſed deſcriptionem tradidit, vt ea poſſet omnibus decem conuenire. Dubitabit fortaſſe de his quiſpiã, & inquiet, ſi ambigua non definiũtur ex eo, quod tenues, ſimplicesq; voces ſint, definitioq; rei naturam ſignificet, qua nam ratione deſcribi poſſunt: ſiquidem deſcriptio accidentium concurſione ſubiectam ipſis vim declarat; in eius enim naturæ, cui hæc accidunt, cognitionem nos inducit. cum itaq; vnam ambiguorum deſcriptionem tradamus, & per eandem in ſubiectæ naturę cognitionem deueniamus, non modo nomina, ſed res etiam eaſdem eſſe comperietur. quod nihil eſt, cur fieri poſſe putem, propterea quod decem genera Subſtantiam, Quantum, Quale, & reliqua in quibus genus ambiguum eſt, eſſe eadem inueniremus. hæc ſane dubitatio reiecta, & confutata eſſe poterat a nobis, cum nuper diceremus, in ĳs, q̃ ex vi, atque natura differunt, poſſe eadem ineſſe accidentia, ex quibus aſſumeretur deſcriptiõ. fieri igitur poteſt, vt decem ſumma genera eandem relationem ſuſcipiant. nam ſubſtantia cum in ſe corporeum, & corporis expers contineat, eſt eorum genus. Quale item, cum plures ſpecies comprehendat, ipſarummet genus eſt. idque in reliquis eodem modo. ita fit, vt in omnibus decem generibus vna, atq; eadem relatio accidat. proinde mirum non ſit, ſi vna eorum deſcriptio tradatur, quæ per vim, ac naturam differunt, & ea, q̃ deſcribantur, eadem non ſint. quippe cũ decem genera id cõmune habeant, vt vnum eorum quodq; de multis, non tamẽ de eiſdem, aut totidem dicatur. ac ſi forte vnũ de quatuor formis diceretur, & de totidem aliud, hæc quidem inter ſe conuenirent, quatenus de multis dicerentur, ſed quia non de eiſdem, ac talibus, diſcreparent. deſcriptio igitur vel ex vi nominis, ac notatione, aut ex fortuita proprietatum concurſione ſumitur, eaq; proprie deſcriptio dicenda eſt. ex notatione, hoc modo. homo dicitur ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ ἄνω, καὶ θεορεῖν, quod ſupra aſpiciat. uel ἀναθρῶν ἃ ὄπωπε, id eſt contẽplans quæ vidit, vel quod oculos altiſſimum locũ obtinentes habeat, ex quo plurima circunſpiciant. Ex fortuita concurſione ſic. homo animal

eſt,recte gradiens,latos vngues habens,vt ſupra diximus.Definitio omnis vel ex materia aſſumitur,vel ex forma.ex materia, vt cum iram,ſanguinis feruorē in corde definimus, ex forma, cum iram eſſe dicimus vlciſcendi libidinem:vel ex vtriſq;,veluti cum iram,ſanguinis in corde feruorem,& vlciſcendi libidinē definimus.at cum ex ſola materia,ſolaue forma ſumitur definitio,imperfecta eſt,cum vero ex vtriſq;,pfecta eſt.quandoquidem utrūq; ſignificat.genus enim materiæ ſimile eſt,formæ differentia.hæc igitur definitio ad nullas alias res,quā ad eas,quæ intermediæ ſunt,transferri poteſt.ſiquidem nec prima, nec vltima genera,neq; differentias,quæ generis vim naturamq; complent,ſed ſpecies,velut indiuidua,ſolum habeat. ex quo conficitur,vt eorum deſcriptiones,& non definitiones tradantur, vt Socrates eſt Sophroniſci filius,Athenienſis,philoſophus,ventre opimo,& adipato,caluus,naſo adunco,& ſiquid præterea in eo inſit.Quicunq; dicunt genera,quæ appellantur generaliſſima differentias,quæ vim generis abſoluunt, habere, non recte dicunt:quoniam eas tantum differētias habent,quibus genera in partes diuiduntur,non quæ generis vim,naturamq; complent. omne enim efficiens effecto prius eſt,nam, vt paulo ante dicebam,efficientes aliquorum differentiæ longe prius diuidentes erunt,quam ſumma genera.ratione igitur vtēs,& mortale quæ hominem efficiunt,& mortale, ac rationis expers, ex quibus equus efficitur,genus,animal ſcilicet,diuidunt; quod in ratiōe vtens,& rationis expers,mortaleq;, & immortale diſtinguitur. recte igitur effectrices aliquorum differentias effectis antiquiores eſſe dictum eſt.ac nihil ſummo ſuperius eſt.his ita diſtinctis cum ſummi generis dare definitionem nō poſſet,merito ex deſcriptione illud patefecit.Verum vt percipiamus quænā,& unde hæc deſcriptio ſumpta ſit, erit hoc pacto dicendum; ut etiam intelligamus non fortuito, & temere harum quinq; vocum doctrinam a Porphyrio traditam fuiſſe.quinetiam omnem uocem ſub harum aliquam neceſſario reduci oportere,& Porphyrium hanc rationem prouidentiſſime conſtituiſſe.Ex vocibus aliæ nihil quicquam ſignificant,cuiuſcemodi ſunt cnax,blityri:aliæ ſignificant illæ quidem,ſed vel de vno dicūtur,prout ſunt Socra-

tes,Plato,& cæteri ſingulatim.vel de multis. Quæ de multis di-
cuntur, vel ex vi,atq; natura,vel per id, quod aduentitium eſt,
dicuntur.quæ præterea ex vi,atq; natura,vel in quæſtione,qua
quid quicque ſit,quæritur,vel in qua qualitas inueſtigatur, effe
runtur . ſi in quæſtione, qua rei natura indagatur, aliqua uox
enuncietur, vel de ijs, dicetur, quæ ſpecie differunt, vt ge-
nus,vel de ijs,quæ differunt numero, vt ſpecies. ſi in quæſtio-
ne,qua rei qualitas,& modus inueſtigatur,erit differentia. quæ
vero ex eo dicūtur,quod ad rei naturam annititur, vel de una
ſpecie,vt proprium,vel de multis,vt accidens dicuntur.Hæc ſa-
ne diuiſio quaſcunq; voces neceſsitate quadam ſub illis quinq;,
nec pluribus,aut paucioribus contineri demonſtrat. Voces tū
ſignificare,tum non ſignificare diximus.quę ſignificant,vel de
vno dicuntur,vel de multis.de multis dicūtur Genus, Species,
Differentia,Proprium, & Accidens. ſeptem igitur voces cum
ſint,nihil ſignificantes,de vno dictæ,& quæ de multis dicuntur,
genus inquam, ſpecies,differentia,proprium,& accidens,dua-
bus primis ſublatis,quinque ſuperant. voces non ſignificantes
ideo abijciuntur,quia nec grammaticis,nec oratoribus,& mul-
to minus philoſophis vlli vſui ſunt.Illæ præterea,quæ de vno di
cuntur,remouentur,quia ſingularum rerum ſunt. & ſingula in
finita cum ſint,comprehendi ſcientia nō poſſunt. at philoſophi
certa ſcientia tradere omnia profitenť.Scientia enim,vt in Cra
tylo inquit Plato,dicta eſt,quod in quendam definitum quęſtio
num ſtatum,ac metam perducat.Singulæ igitur res cum multę
ſint,atq; interminatæ,ſcientiam non faciunt. quæ vero de vno
dicuntur,de ſingulis dicūtur,id quod in cauſa eſſe potiſsimum
videtur,cur prætermittantur,& quinq; tantum reſtēt, videlicet
genus,ſpecies,differentia, proprium, & accidens; ſub quibus
omnia,quæcunq; finita ſunt,atque adeo vocem unamquāq; in-
uenies,licet notionem,aut infinitatem quiſpiam nobis obijciat.
Sed de ijs ſit in diuiſiōe ſatis iam dictum.deinceps autem copio
ſius agendum eſt,proinde ordiar.Vocum aliæ non ſignificant,
vt cnax,blityri,aliæ ſignificant.de ijs quæ nullam ſignificationē
habent,nulla habetur ratio.appellanturque hæ ἀκατηγόρητοι ex
eo,quod de nullo dicantur.Significantes vel de uno dicuntur,

vt Socrates

vt Socrates, Plato, vel de multis, vt genera, ſpecies, differentiæ, propria, atq; accidentia. de ſingulis non loqui philoſophos diximus. quæ de multis dicuntur, vel ex vi. atque natura, vt genera, differentiæ, ſpecieſq;, quæ rei naturam abſoluunt, dicuntur, vel non ex vi, atque natura, vt propria, & accidentia, quæ rei ſubiectæ naturam non complent. earum rurſus, quæ ex vi, atq; natura dicuntur, aliæ de ſpecie differentibus vt genera, & differentiæ, aliæ de numero differentibus dicuntur, velut indiuidua, quæ inter ſe differunt non ſpecie illa quidem, ſed materia, & numero, vt fuſcus equus, & fuluus; non enim ſpecie quicquam diſcriminis habent inter ſe, ſed numero, & materia. Denarius præterea numerus ex decem non compactis, ac pene conflatis, ſed diſtinctis componitur: ex decem enim coniunctis nunquam denarius numerus componeretur. Ex his igitur generis, ſpeciei, & differentiæ diſcrimen habemus. hoc vero modo diſcordant inter ſe. ſpecies de numero differentibus dicitur, genus vero, ac differentia de multis, iiſq; ſpecie differentibus dicuntur. quædam etiam in quæſtione, qua quid quicque ſit, indagatur, enunciantur. in quæſtione qua quid aliquid ſit, inueſtigari dicitur, quoniam ſiquis nos rogauerit, quid homo ſit, animal, quod genus eſt, reſpondebimus, id quod in cauſa eſt, vt genus in quæſtione, qua quid quicq; ſit, quæritur, dicatur. In quęſtione vero, qua rei qualitas quæritur, dici quippiam affirmamus, quia ipſa qualitas aut modus inueſtigatur. ſi, verbi cauſa, rogauerit nos quiſpiam, quale animal homo ſit, rationis compos, differentiam videlicet, reſpondebimus. ex quo efficitur, vt differentia in quæſtione, qua rei qualitas indagatur, enunciari dicatur. liquido ex iis apparet, quid inter genus, & differentiam interſit. nā hoc in vtriſq; diſcrimen eſt, vt genus in quæſtione, qua quid quicq; ſit, differentia in quæſtione, qua qualitas inueſtigatur, enuncietur. Præterea ex illis, quæ non dicuntur ex vi, atq; natura, aliæ in vna quadam ſpecie inſunt, vt propria, aliæ in multis, vt accidentia. quę ſane diuiſio proprii, & accidentis nobis diſcrimen declarat. proprium enim in vna ſpecie, & accidens in multis ineſt. cum igitur hæc diuiſio ſe habeat ad hunc modum, omnem vocem ſub harum quinque vna conſtitui neceſſe eſt. per-

ſpicuum quoq; eſt, nos ex propoſita diuiſione vniuſcuiuſq; vel definitionem, vel deſcriptionem tradere poſſe. modo eligamus quæ ad cuiuſq; rei explanationem vtilia eſſe videantur. quẽadmodum ipſe Porphyrius fecit, cũ ait, Genus eſt, quod de multis, iiſq; ſpecie differentibus dicitur, cum quid quicque ſit, rogatur, vt animal. Illa autem verba, de multis, genus ab indiuiduis diſtinguunt, quæ de vno tantum dicuntur. cum adderet, iiſque ſpecie differentibus, genus a ſpecie, & proprio ſeparauit. ſubiungens poſtea, cum quid quicq; ſit, rogatur, genus a differentia diſtraxit, atq; ab accidente. igitur cogitanti mihi vocum differentiam velle indicare, & demonſtrare Ariſtotelem his tantũ quinq; neceſſario vſum eſſe, diuiſionem amplificare, & diffundere quodammodo, ac quaſi dilatare viſum eſt. Cum ſeptem voces ſint, duabus reiectis, quinq; tantum ſuperſunt. philoſophus nolens nunc cauſam afferre, ob quam his ſolis vſus ſit Ariſtoteles, ſed duntaxat ſignificantium quinq; vocum differentiam declarare, arctius hoc pacto diuiſionẽ compreſſit. Ea, inquit, quæ dicuntur, cum de vno ſolo enunciantur, tum de multis, & ſuperiorem diuiſionis partem reliquit. ac de vno quidem dicuntur, vt indiuidua, veluti Socrates, Plato, Alcibiades, de multis vero vel de ſpecie differentibus, vel numero. de ſpecie differẽtibus genus, differentia, & accidens dicuntur. genus enim, velut animal, de multis formis, homine ſcilicet, equo, & cane dicitur. differentia vt rationis compos de angelis, & hominibus dicitur, & mortale de iis etiam, quæ ſunt rationis expertia, vt de equo, & reliquis belluis. accidens de multis formis, vt de candore, nigrore, ſtatione, motioneq; dicitur. ſpecies, & proprium ea ſunt, quæ de numero differẽtibus dicuntur. Quæ de multis, & ſpecie differentibus dicuntur, vel in quæſtione, qua quid quicque ſit, vel in ea, qua modus, aut qualitas inueſtigatur, dicuntur. in quæſtione qua quid quicque ſit, quæritur, dicitur genus, in qua qualitas, dicitur accidens, quod ſeparari non poteſt, in qua vero modus, dicitur accidẽs, quod ſeparari poteſt. nam interrogati quomodo ſe habeat Plato, bene illum valere, aut ægrotare, aut ſedere, aut aliquid eiuſ generis reſpondebimus. Dubitare nunc par eſt, ſi quinque voces memoratæ ſub voce tanquam earum

genere conſtituantur,& genus ſub ipſis cõſtituatur, num ſit genus ſummi generis.hoc enim ita abhorreret,vt nihil poſſet eſſe peruerſius.dicimus igitur genera non veluti res, ſed tanquam voces ſub hanc diuiſionem adduci.nam vt ſummæ res, nõ amplius ſub quid communius adducentur.{Ea, quæ dicuntur} iis verbis quomodo expoſita generis deſcriptio ipſum genus ab aliis diſtinguat,declaratur.{hic,atque hoc} hæc enim ſingula ſunt,quæ de vno dicuntur.ac recte mea quidem ſententia philoſophi hunc loquendi modum a ſingulis traxerunt. nam cum demonſtramus,hoc,illud,& aliud dicimus.ſiquidem hęc & ſub demonſtrationem,& ſub ſenſum cadunt.homo enim, atq; animal ſi vniuerſe ſumantur,pari quoque modo cæteræ vniuerſæ res,quæ in opifice ſunt,neque ſub demonſtrationem, neq; ſub ſenſum cadunt.recte igitur ſingulas res, non autem vniuerſas in demonſtrationẽ redegerunt.Indiuidua ideo dicuntur, quia nec in ſpecie ſimilia,nec diſſimilia diuiduntur, id quod genera,& ſpecies faciunt.nam indiuidua vna cũ diuiſione corrumpuntur,ac tolluntur.animal enim,quod in me eſt,commune nõ eſt,ſed mihi ſoli aſcribitur.ſimili quoque modo rationis compos,atque omne compoſitum,ex quo homo definiatur. { Accidentiaque,non ea quidem,quæ proprie in vno,ſed quæ in multis communiter inſunt.} ſingula de multis non dicuntur,vt candor in corpore.vel in Vlyſſe cicatrix,ex qua a nutrice agnitus eſt.in ſolo enim Vlyſſe cicatrix inerat,ſecus quonam pacto nutrix illum ex cicatrice agnouiſſet?propterea igitur dixit accidẽtia,quæ in multis communiter,& non quæ in vno inſunt. id eſt vniuerſa,& non ſingula.{eſtque genus, vt animal} apertiſſimã doctrinam reddit,cum exemplum vniuſcuiuſque quinque vocum ſupponit.

GENERA *igitur ab ijs,quæ de vno tantum efferuntur, interſunt,quod ea de multis enuncientur:ab ijs autem, quæ in multis dicuntur,a ſpecie,quoniam ſpecies etſi de multis, non tamen ſpecie, ſed numero differentibus enunciatur.homo enim ſpecies cum ſit,de Socrate,deque Platone dicitur,qui inter ſe nõ ſpecie, verum numero ſolum diſcrepant:at animal,quod genus eſt,de homine, boueque, atque equo*

dicitur, qui non ſolum numero, ſed etiam ſpecie ſunt inter ſe diuerſi. præterea genus, & proprium hanc habent diſſimilitudinem, quod proprium de vna tantum ſpecie, cuius proprium eſt, deque indiuiduis, quæ ab eo continentur, enunciatur, velut facultas ridendi de ſolo homine, ac ſingulis hominibus effertur; at genus non de vna ſpecie ſolum, ſed de multis etiam, iiſque differentibus enunciatur.

Quomodo genus ex deſcriptione a reliquis ſeparetur, hæc nobis clarum, ac perſpicuum faciunt. Etenim genus de multis, iiſque non numero ſolum, verum etiam ſpecie differētibus, ſpecies autem de numero differentibus tantum dicitur. vna igitur quæq; vox hoc modo definienda eſt, aut deſcribenda. Genus vox eſt ſignificans, quæ de multis, ſpecie autem differentibus dicitur, cum quid quicque ſit, quæritur. Differentia eſt vox ſignificans, quæ de multis, ſpecie autem differentibus, in quæſtione, qua quale quid ſit indagatur, dicitur. Species eſt ſignificans vox, quæ de multis, iiſque numero differentibus dicitur, cum rei natura quærendo inueſtigatur. Proprium vox eſt, quæ ſignificans quippiam rei naturæ aduentitium de vna tantū ſpecie dicitur. Accidens vox eſt, quæ aliquid foris aduenienſ ſignificat, deque multis, iiſque ſpecie differentibus, cum quale quid ſit, aut quomodo ſe habeat, inueſtigatur, dicitur. {At animal, quod genus eſt} ſcire debemus, quæcunque differunt ſpecie inter ſe, numero quoque differre; at quæ numero differunt, non itidem ſpecie differunt, neque enim reciprocatur oratio. nec quenquam fugiat, Idem triplici modo dici, idem genere, idem ſpecie, idem numero. genere, vt homo, equus, bos. ſiquidē hæc omnia & animalia, & eadem ratione generis exiſtunt. Specie, Theo, Socrates, Plato. nam hi ſpecie ſunt iidem. numero, vt homo, vir, & enſis, ac gladius. igitur ſi Idem tribus modis dicitur, Aliud quoque totidem dicetur. quædā enim genere differunt, & alia inter ſe vel ſpecie, vel numero erunt. quæ autem genere viciſſim differunt, ſemper viciſſim ſpecie different, & numero. velut homo, & candor, differunt enim inter ſe generē. nam homo animal eſt, & candor qualitas. quin ſpecie itidem different,

 quoniam

quoniã alia eſt hominis,& alia candoris ſpecies,vel ex eo,quod homo animalis ſpecies eſt,quod genus eſt. candor autẽ eſt qualitatis,& coloris ſpecies.ſed numero pariter different. homo.n. qui percipi ſenſibus poteſt,vt Socrates, alius, ac diuerſus eſt a Platone.recte igitur ea,quæ genere diſtant,ſpecie quoque,numeroq; diſſimilitudinem habere dictũ eſt nobis.Quæ ſpecie diſparia ſunt,numero quoq; ſunt differẽtia,nõ tamẽ etiã genere: vt homo,equus,inter quæ ſpeciei ratione variũ interuallum interiectum eſt,quãdoquidẽ alia eſt hominis ſpecies, & equi alia. quæ numero nihilominus ſunt alia.nam alia eſt hominis,& alia equi materia.genere uero cum utraq; animalia ſint,repugnantia nõ ſunt.Quæ vero ab alijs numero abſunt,nec genere, nec ſpecie inter ſe omnino intereſſe oportet:ac ꝓpterea dixit {Qui non ſolum numero,ſed etiam ſpecie ſunt inter ſe diuerſi.} proinde vt ſi compertum iam eſſet,ea,quæ inter ſe ſpecie diſcrepãtia ſunt,numero quoque ſemper habere varietatem.

HOC *demum genus,differentiæ,communiaque accidentia inter ſe differunt,quod etſi differentiæ,communiaque accidẽtia de multis ſpecie diuerſis dicuntur,non tamen in ea quæſtione dicuntur,qua quid ſit, ſed qua quale quippiam ſit,quæritur.cum enim rogamur quidnã illud ſit,de quo hæc dicantur,non differentias, & accidentia, ſed genus reſpondemus.vel ex eo,quod differentiæ, atque accidentia non in quæſtione,quã quid res ſit, ſed qualis ſit,quæritur,enunciãtur.nam ſi quiſpiam roget,qualis ſit homo,rationis particeps reſpondebimus. & cum quærat,qualis coruus ſit,nigrum eſſe dicemus:illud enim differentia, & hoc accidens eſt.ſique roget,quid homo ſit,animal dicemus, quod hominis genus eſt.*

DIFFERT, inquit,genus a differentijs, & accidentibus vniuerſis,quod illa in quæſtione,qua rei qualitas,aut modus q̃ritur,genus vero in ea,qua quid res ſit,dicitur. Ex ijs,quæ in q̃ſtione,qua quid quicq; ſit,quæritur,dicuntur,genus a ſpecie diſcrepat,quoniam ſpecies de multis,ijsq; numero differentibus, genus vero de multis,& ſpecie differẽtibus dicitur. Eſt item in-

ter genus & proprium diſcrimen; propterea quod propriũ vni tantum ſpeciei, & genus multis conuenit,

EA *re factum eſt, vt cum genus in multis dicatur, ab ys omnibus diſſideat, quæ de vno ſolum dicuntur. quod autem de ſpecie differentibus enuncietur, ab ys diuerſum ſit, quæ tanquam ſpecies, & propria dicuntur. quod cum quid res ſit, indagatur, a differentia, communibusque accidentibus; quæ non in quæſtione, qua rei natura, ſed qua qualitas, vel modus inueſtigatur, de ys, in quibus quippiam dicitur, enunciãtur.*

BREVIBVS demonſtrat, quomodo vnumquodq; eorũ quæ in generis deſcriptione ſumpta ſunt, conueniẽter, & neceſſarie ſit acceptum. Cæteræ enim voces non dicuntur in quęſtione, qua quid res ſit, ſed qua modus, aut qualitas inueſtigatur. id quod intelligendum eſt in differẽtia, communiq; accidente. Si enim quiſpiam nos roget, qualiter ſe habeat Socrates, valere illum vel ægrotare reſpondebimus. Sũt enim aliæ quoq; præter accidentia differentiæ, vt repandum, caluum, & adũcum eſſe. illud autem, quod ait {cum quid res ſit indagatur} differentijs & communibus accidentibus, quæ non in quæſtione, qua quid res ſit, quæritur, dicũtur, ſed in ea, qua qualitas, aut modus inueſtigatur, genus diſiungit. Differentia enim in quæſtiõe, qua quale quippiam ſit, & cõmunia accidentia in quæſtiõe, qua quomodo ſe quippiam habeat, dicuntur. aiunt nõnulli, cum dicat {uel modus inueſtigatur.} ea accidentia ſignificare, & cõplecti, quæ proprie in aliquo inſunt. nos autem etſi in quæſtione, qua quomodo quid ſe habeat, ea dici affirmauerimus, ex ijs tamen eſſe aſſeruimus, quæ de vno dicuntur. ab illis enim quæ dicta ſunt ſupra, genus diſtinxit. cum diceret, de multis, & ab ijs, q̃ de uno dicuntur, & ab indiuiduis genus ſeparauit.

IN HAC *igitur deſcriptione, quę generis notioni conſtituta eſt, neque abeſt quicquam, neque redundat.*

DEFINItiones & uni tm̃ rei conuenire, & totam illam rẽ complecti debent. definitiones enim ea potiſsimum de cauſa ὁρισμοὶ dicuntur, quod rem definitam complexu ſuo coerceãt, & contineant; eæq; a ſimilitudine terminorum, quibus poſſeſsiões

a poſſeſsionibus diuiſæ ſunt,qui ὅροι dicuntur , nomen inuenere.Duo ſunt,quæ definitiones vitioſas faciunt. vel cum quippiã ſupereſt,uel cum quippiam,quod ad eam rem,quæ explicatur, pertineat,prætermittitur.nam vt omnibus conſtat, philoſophos omnia modo & ratione feciſſe,ita recte,atq; ordine factũ videtur,quod omnem virtutem eſſe mediocritatem, & omnem mediocritatem duo uitia contraria,defectionem videlicet, ac redũdantiam habere dixerunt.Iuſtitiæ enim,ex qua vna virtute boni viri appellantur,fraudatio , & effrenata cupiditas & auiditas habendi,atq; acquirendi adiacent.is enim fraudat, qui minus, quam oporteat,facit.auidus,& cupidus ille ẽ,qui plus vult, quã deceat.Fortitudo item virtus eſt,cui timor,& temeritas vtrinq; apponuntur.ſed temperantia quoq; virtus eſt,quæ in altera parte fatuitatem,in altera proteruitatem habet adiunctam . fatuus eſt,& ſtolidus,qui parum commouetur, proteruus, & impotẽs, qui nimium,& inordinate concitatur.Prudentia ab imprudentia,& inſolentia circundatur.quemadmodũ igitur in ijs,ita quoque in definitionibus res ſe habet.illa propria definitio eſt,quæ propriam rem definiens nihil extraneum complectitur, neque quicquam,quod ad rem pertineat,prætermittit.ei enim proinde.vt cæteris virtutibus,redundãtia,ac defectio , vt dictum eſt, adiunguntur.Definitiones enim , in quibus aliquid ſupfluit,rẽ contrahunt,& coanguſtãt.illæ vero in quibus abeſt quippiam, rem dilatant,ſit enim hominis definitio,animal, mortale, rationis particeps,quæ hominem a cæteris rebus omnibus diſiũgat, omneſq; homines comprehendat.ita fit, vt definitio mutila , ac decurtata rẽ latius manare cogat. ſi, verbi cauſa,hominem definiamus,& eſſe animal mortale dicamus,res amplificabitur:ſiquidem animal mortale non ſolum homo eſt,ſed bos etiam , & canis , aliaq; permulta.at ſuperuacanea definitio rem coarctat. ſiquis,verbi cauſa,hominem definiẽs dicat,animal rationis cõpos,mortale,grammaticum,ea definitio non omnes homines, ſed grammaticos tantum,idq; iure optimo continebit.Res quo compoſitiores ſunt , eo magis coanguſtantur, quo ſimpliciores, eo magis dilatantur , ad pluraque extenduntur , & propagantur.ex quo conficitur, vt ad primum, communeque

rerum omnium principium quàm proxime accedant. iccirco animal ipſum per ſe, multis, rationi vero compoti adiunctū paucis conueniet: at ratiōis compos animal mortali annexum, pauciora etiam comprehendet: ſi inſuper grāmaticum addideris, longe pauciora continebit. quo fit, vt diminutæ definitiones rē amplificent, & collatent, redundantes vero in exiguum, anguſtumq́ concludant. Cum itaq́ hæc vellet innuere Porphyrius, hanc generis definitionem, aut deſcriptionem ait ab illis duobus alienam eſſe, quæ definitiones deprauare ſolēt. Hæc enim neq́ ſuperuacanea eſt, neq́ imminuta, vt propterea ſe ꝓpaget latius. Triplex genus eē diximus, vnum ante multa, alterum in multis, tertium poſt multa; quod etiam poſterius genitū appellatur, & intelligentia comprehenſibile, tanquam ipſum in mente noſtra ſit, & concipiatur. igitur Porphyrio nō de eo, quod ante multa, aut de eo, quod in multis eſſet, ſed de illo, quod ē poſt multa, id eſt quod notitia comprehenditur, dicere propoſitum erat. ac propterea inquit, In deſcriptione, quæ generis notioni conſtituta eſt, hoc eſt, in deſcriptiōe generis, quod intelligentia, notitiaq́ comprehenditur; quod eſt, cum rem ex eadem notione, qua a nobis animo intellecta fuerit, definimus. ut ſi propria noſtra nos opinione cōceperimus hominem, ex eadem ratiocinantes dixerimus, homo animal eſt rationis compos mortale. Porphyrius in hac generis deſcriptione neq́ abeſſe quicquam dicit, neque redundare.

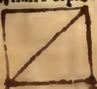
DE SPECIE.

SPECIES *de uniuſcuiuſque forma dicitur, qua ſignificatione dici ſolet. Eſt nata primum, et digna ſpecies imperio.*

PERFECIT ſermonem de genere inſtitutum. erat igiť ſecunda de quinque vocibus differentia. ſed quoniam genus, & ſpecies ex ijs ſunt, quæ ſub eandem rationē cadunt, & ſimul exiſtunt, ſimulq́ cognoſcuntur, ſpeciem ante differentiam colloca uit, non tamen naturalem ordinem ſecutus, ſed doctrinæ. ſiquidem in generis tractatione ſpeciei fecerat mentionem, ac pro-

pterea

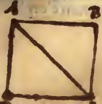
pterea auditorem multum hæſitantem tenere non oportebat. Ariſtotelis norma vtitur,prius enim omnes ſpeciei ſignificationes annumerat,deinde qua de loquatur,refert. nã multæ ſunt ſpeciei ſignificationes,præter has,quas nunc in medium adducere nihil opus eſt,præſertim cum ſatis ſit eas explicare,quæ ad diſſerendi ſubtilitatem attinere uidẽtur.ait igitur duas eſſe ſpeciei ſignificationes.dicitur enim ſpecies de vniuſcuiuſq; forma, & pulchritudine,qua quidem ſignificatione ſpecioſos,& deformes dicimus.Species item dicitur, quæ ſub genere collocatur, & de qua genus cum quid res ſit,quæritur enunciatur. quãquã æque vltimæ,ac nõ vltimæ ſpeciei hæc definitio ſit. Species etiã dicitur,quæ de multis numero differentibus effertur in quæſtione.qua rei natura exquiritur.verum quoniam horum nominum,vltimæ inquam,& non vltimæ ſignificationes communi vſui nondum cognitę erant,ipſe progrediens eas declarat;accipitque ſubſtantiam,tanquam pręſtantiſſimum omnium genus, quippe quod per ſe conſtet,ſummumque genus exiſtat, & cętera omnia ad eam ita annitantur,vt eius beneficio ſint, & ſub intelligentiam cadant;& ſine illius auxilio conſtare nullo modo poſſint.eſt igitur perſpicuum ſubſtantiam cohærere per ſeſe, nouemque reliqua ei accidere.Subſtantiam igitur aſſumit, ex qua cathenam huiuſmodi connectit. Subſtantiæ aliud corpus eſt,aliud corporis expers.corpus aliud animatum, aliud inanimatum.animati aliud animal eſt,aliud planta, aliud vero vtriuſque particeps,& ex vtriſque compoſitum,quod ζωόφυτον vocãt. animalis aliud rationis compos,aliud expers. rationis compotis aliud angelus,aliud homo,aliud dæmon.in iis igitur ſubſtantia ſummum genus eſt,vltima vero ſpecies homo.at quæ his intermedia interiecta ſunt,genera,& ſpecies dicuntur:ſpecies videlicet ſi ad ſuperiora,& genera ſi ad inferiora referãtur. verum omnes ſpecies & vltimas,& medias prior deſcriptio continet. ſic enim inquit,Species eſt,quę generi ſubiecta eſt,de qua,cum quid ea ſit,inueſtigatur,dici genus poteſt.utraque enim deſcriptio ſubiecto eadem eſt,ſolaque relatione differens.multa profecto,quæ ſubiectæ rei ratione eadem ſunt, relatione differre comperiuntur,velut aſcenſus,& deſcenſus. idem enim ſubie-

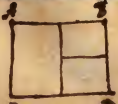
ctum ſcalas habent;relatione tamen differunt.deſcenſus enim eſt a ſuperioribus ad inferiora declinatio, aſcēſus vero ab inferioribus ad ſuperiora regreſſio.Simili quoq; modo in ſemine,& fructu res ſe habet.eis enim idem ſubiectum eſt , at relatio , ac ratio indifferens.vt igitur in his,ita etiam in duabus ſpeciei deſcriptionibus videtur,quarum altera a genere initium ſumens in ſpeciem deſinit,altera cum a ſpecie incipiat,in genus terminatur.ſola itaq; relatione inter ſe differunt;ratione ſubiectæ rei eædem ſunt.ſumit autem initium a notiori ſpeciei ſignificatione,quoniam cum ſpecie,de qua philoſophi loquuntur,quandā habet ſimilitudinem,vt enim ſpecies,quæ pulchritudinē ſignificat,ſingulas hominis partes cōplectitur,ita & ſpecies , de qua philoſophi diſſerunt,omnia,quæ ſingillatim diſtincta ſunt,comprehendit.{Species de vniuſcuiuſq; forma dicitur} ſuperius cū de genere loqueretur,prius quam de quo verba faceret,explanauerit,varias generis ſignificationes edocuit.ita etiam hoc in loco cū de ſpecie agat,illius ſignificationes exponit , & de qua loquantur philoſophi,palam nobis facit.

ILLVD *quoque ſpecies appellatur,quod generi a nobis iam definito ſubijcitur,ex quo hominem animalis ſpeciem eſſe,cum animal illius genus ſit,& candorem coloris,& triangulum figuræ ſpeciem dicere conſueuimus.*

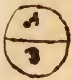
Enumeratis ſpeciei ſignificationibus declarauit de qua ſermo habeatur.nunc vero ex hac ſignificatione quaſi exemplo quodam docet quomodo ſpecies ad genus referatur . triangulū.n.& figurā ſumit,ac triangulū,vt ſpeciē,figuramq;,vt genus. Nonnulli vitio vertunt Porphyrio,quod figuram trianguli genus,& triangulum figuræ ſpeciem eſſe poſuerit.aiunt enim,In quibus prius quicquam eſt,& poſterius,id,quod de ijs communiter dicitur,genus eſſe non poteſt ; ſed triangulum quadrato prius eſt,illud.n.ex tribus lineis,hoc vero ex quatuor cōficitur, & tria priora ſunt quatuor.alio item modo argumentantur ſic. omne quadratum in duo rectorum angulorum triangula diuiditur.nam ſi in quadrato ex A,B,C,D, confecto mediam lineā ab A ad C duxeris,quadratū in bina triangula rectorū angulo

rum ſecueris.alterũ ex A,B,C,alterum ex A,D,C,conſtat.quo fit,vt quadrato ſublato triangulum non deleatur. ſed ſi auferatur triangulum,fieri non poterit,vt quadratum remaneat. quare triangulum naturæ ordine prius eſt quadrato.idem quoque in cæteris rectarum linearum figuris demonſtrabitur, in ea videlicet,quę quinq;,eaq;,quę ſex angulis conſtat,in reliquis quoque quarum vnaquæq; in triangula diuiditur;triangulum igitur iis omnibus prius eſt;figura ergo , quæ de iis communiter dicitur,cum illorum genus eſſe nullo modo poſſit,neq; illa eius ſpecies erunt.ſequitur igitur Porphyriũ minus proprie triangulum figuræ ſpeciem dixiſſe.qua quidem in re omnes, qui Porphyrium defendere nituntur,hallucinantur,& improprie , ſed exempli gratia id dictum eſſe aiunt.nos vero veritatis ſtudioſi omnem dubitationem his verbis tollemus.Si triangula quadratorum elementa eſſent,vt quadrata nunquam niſi ex triangulis componerentur,velut in Timæo dicere videtur Plato, cum omnes rectarum linearum figuras in triangula veluti in ſimpliciſſima elementa diſſoluit,verum eſſet,quod dictum eſt, & primæ in figuris ſine vlla dubitatione triangulo deferendę eſſent. neq; figura eſſet ipſorum genus,modo illud quoq; verũ foret, non eſſe genus,quod cõmuniter de iis,in quibus prius, aut poſterius ineſt,dicitur.nos enim nulla nunc neceſſitas cogit,vt ex ea cauſa fieri quadratum dicamus,quod triangulũ prius ſubiiciatur.nam Euclides Megaricus philoſophus acutus ſane homo,& probatus in ſexto,& quadrageſimo præcepto abſq; triãgulo ex rectis lineis effici poſſe quadratũ docet . nihil enim obſtat,quin ſine triangulo ex quatuor lineis rectis fieri quadratum poſſit.quare falſum illud eſt,quod dicebatur, ſublato triangulo fieri non poſſe,vt quadratum ſupereſſet.quid ? ſi mediam lineam adiicientes quadratum in duo triangula diuidimus, icirco prius,& vt elementum , vel partem eſſe triangulum dicent?cum præterea poſſimus ipſum quadratum in duo quadrata,quorum altera pars longior ſit, diuidere , & oppoſita latera coniungendo,& ſeparando , vt ab A ad B , efficere duo quadrata , in quibus altera eorum pars longior ſit, quæ ſeparabunt C , & D , quadrata ita effecta ipſo quadrato priora eſſe

dicentur?nam hac ratione contrarium quadratum eo quadrato,cuius altera pars longior eſt,prius exiſteret,ſi quadratum,cuius altera pars eſt longior,quod vnum latus habet alterius duplum,bifariam in duo quadrata diuideremus.Atqui ſi in circulo media linea ducatur,circulum in duos ſemicirculos ſecabit; hic erit A,hic vero B.& perſpicuum erit vnumquenque ſemicirculum figuram eſſe ex extremitate lineæ ſemicirculi, & recta linea media cõflatam.ita fiet,vt ſimplex circulorum figura ex miſtis ſemicirculis cõficiatur,ſimplicíq; circulo miſtus prior ſit ordine naturæ.Quemadmodum igitur in iis cogitatione noſtra hanc diuiſionem facimus,nec tamen neceſſe eſt quadratũ, cuius vna pars longior eſt,prius eſſe quadrato per naturã,præſertim cum quadrata longiora in duo quadrata diuidi poſſint, ſi alterum e lateribus duplis alterius ſit,ac inſuper ſi miſtæ circuli figuræ ex rectis lineis,& extremitatibus confectę priores ſunt,ita etiam quadratum a media linea in duo triangula diuiditur,nec ob eam cauſam quadratum ex triangulis componi, & triangula quadrato priora eſſe natura neceſſe eſt . recte igitur Porphyrius figuram eſſe quadrati genus ſcripſit.

QVOD ſi in genere definiendo, ſpeciei fecimus mentionem, cũ genus eſſe diceremus, quod in multis dicitur, iiſque ſpecie differentibus cum rei natura quæritur, & ſpeciem nunc eſſe dicimus, quæ definito generi ſubijcitur, illud percipiendum eſt, quoniam genus alicuius genus, & ſpecies alicuius ſpecies eſt, neceſſe eſſe, vt in vtrorunque definitionibus explicandis vtriſque vtamur.

Cum hęc vere,& ſedulo Porphyrius dixiſſet, reciprocata demonſtratione ſe vti oportere exiſtimauit;quę a philoſophis vel ex eo damnatur,quod eadem priora,& poſteriora faciat; propoſitionumq;,ac cõcluſionũ ordinem ita inuertat,vt illud,quod primum eſt ſecundum,quodq; ſecundum,primum efficiat, eademq; ſibi ipſis notiora,& obſcuriora reddat . quemadmodum ſiquis a me quęreret,anima ne immortalis ſit, dicerem , etiam, quid ita?quoniam,inquam,anima a ſe mouetur, quod ſeſe mouet,nunquam moueri quidẽ deſinit,quod finẽ nõ habet mo

tus,ęternum eſt, anima igitur ęterna eſt. Si rogauerit pręterea quomodo pateat,animam a ſe moueri,demonſtrarē hoc pacto, anima æterna eſt,quod æternum eſt,nunquam moueri deſinit; quod finem non habet motus,ſeſe mouet,anima igitur a ſe ipſa mouetur. Huiuſmodi demōſtratio reciproca dicitur, cum enim animam æternam eſſe vellem demōſtrare, quod a ſeipſo moue tur,primæ propoſitionis loco æternum autem pro concluſione ſuſcepi. cūq; mihi demonſtrandum eſſet, animam a ſe moueri, æternum,quod primum cōcluſio fuerat,prius accepi,& a ſe mo ueri,cui ſuperius princeps dabatur locus,concluſionem feci.atque ita id,quod prius erat,poſterius effeci.ita fit, vt demonſtratio reciprocata,quæ propoſitiones in concluſionem, & concluſionem in propoſitiones mutat,explodenda ſit.ſiquidem omnis demonſtratio propoſitiones apertas,& manifeſtas aſſumit, concluſionemq; obſcuram ex propoſitionibus claram,& perſpicuā reddit.illa igitur criminanda eſt,quæ hunc ordinem peruertit, vtpote quæ obſcuram concluſionem in propoſitionis ordine accipiens claram faciat, propoſitionemq; iam pro conceſſa acceptā,concluſionem faciens incognitam reddat. Mulierem præterea lac habere cum demōſtrare voluerimus,dicemus, mulier hæc peperit,quæ peperit habet lac,mulier igitur hæc habet lac. Si præterea demonſtrare velimus illam peperiſſe, dicemus hoc modo.mulier habet lac,habens lac,peperit,mulier igitur peperit.hic etiam eadem eiſdem &priora,& poſteriora,notioraque, & minus cognita præſumuntur. nam peperiſſe quod magis liquet,ac prius eſt,accipimus,obſcurum autem, & poſterius lac habere,deinde apertum,& prius,lac habere,de quo poſtea minus conſtat,poſteriuſq; eſt,peperiſſe.in hac igitur mutua demōſtratione eadem ijſdem priora,& poſteriora,apertioraq;, & inuoluta accipiuntur.Omnis enim demonſtratio vel ex re cogni ta rem cognitam declarat,vel rem obſcuram ex clara reſerat. at illa eſt vna omnium optima demonſtratio,quę re aperta rem opertam aperit.reliquæ vero demonſtratiōes vel falſæ ſunt, vel omnino demonſtrationes dicendæ non ſunt.quoniam nec rem cognitam ex inuoluta,nec abſtruſam ex latēte poſſunt vllo mo do declarare:neq; res notæ demonſtrationis egent, vt videlicet

ab alijs cognitis explicentur. multo itaq; abſurdius eſſet confiteri manifeſta explanari ab occultis poſſe. vna igitur ſola vera demonſtratio eſt; quæ ex cognita re, incognitam claram reddit. merito ergo demonſtratio, qua de agimus, in qua uidelicet propoſitiones & concluſio viciſsim retro commeant, damnatur, cũ efficiat, vt ea, quæ clara, & priora sũt, obſcura, & poſteriora ſint, idq; viciſsitudine quadam. ſed quoniam philoſophus hac ſe vſu rum cognouit, in genere explicãdo ſpeciem, & in ſpecie declarãda genus accepit. quod cum quiſpiam ei vitio dare poſſet, ita ſe defendit. Genus inquit, ſpeciei eſt genus, & ſpẽs generis ſpẽs eſt, is igitur, qui genus docet, ſpeciei, & qui ſpeciem, generis mẽtionem faciat eſt neceſſe. illa enim, quæ ſub eandem cadunt rationem ſimul exiſtunt, & vna cognoſcũtur, ſed genus alicuius, ſpeciei ſcilicet, genus eſt, & ſpecies alicuius, videlicet generis ẽ ſpecies: horum igitur alterum abſq; altero cognoſci nequit. ergo qui unum docere vult, alterius quoq; meminiſſe oportet. nã ſi quis alterum eorum, quæ cum aliquo conferuntur, ignorarit, alterum quoque nunquam ſciet.

HOC *etiam modo ſpeciem definiunt. Species eſt, quæ generi ſubiecta eſt, de qua cum quid ea ſit, inueſtigatur, dici genus poteſt.*

DVPLICES ſpeciei deſcriptiones ſubiectæ rei ratione eaſdem tradit. nam vtræq; de multis dicuntur, ſed relatione differunt, vt aſcenſus, & deſcenſus, qui ſubiectę rei ratione ſunt ijdem, & relatione differunt. a ſuperioribus enim venientes deſcẽſum, ab inferioribus ad ſuperiora nominamus aſcẽſum. ſic hic duæ relationes ſunt ſpeciei ad genus, quatenus ſub illo collocatur, & generis ad ſpeciem, quantum ipſam comprehendit. generis autem ad ſpeciem relatio deſcẽſui ſimilis eſt, & ſpeciei ad genus aſcenſui, & hæ quidem maxime opportunæ deſcriptiones ſunt. perfectam deinceps deſcriptionem ex vocum diuiſione acceptam ita tradit.

TVM *ita. ſpecies eſt, quæ de multis numero differentibus dicitur, cum rei vis, ac natura exquiritur.*

INTERPRETES hoc loco quęſtionem attulerũt, quid

nam cauſæ eſſet, cur Porphyrius ſpeciem deſcripſerit; qua quidem in quæſtione ratio, quæ de genere allata eſt, non habet locum, propterea quod ſpecies ipſa genus habet. exploratiſſimã igitur, & communem cauſam afferemus. Definitiones inquam rerum ſunt, quarum naturam declarãt; genera, & reliqua neq; res ſunt, neque definitam naturam habẽt, ac propterea ſub nullum genus ſummum reducuntur, ſed in omnibus conſiderantur. nam in ſubſtantia, quali, & quanto ac reliquis genera, differentiæque, & ſpecies inſunt. & ob eam cauſam res non ſunt, ſed relationes, quibus res ſignificantur. cum igitur, vt diximus, definitiones rerum ſint, & voces res non exiſtãt, iure definiri voces nequeunt. alteram itaq; ſpeciei deſcriptiõem in medium affert perſimilem ei, quæ a genere tradebatur.

VERVM *hæc eſt vltimæ ſpeciei definitio, quæ tantummodo ſpecies eſt, non etiam genus. aliæ vero earum omnium, quæ vltimæ nõ ſunt, ſed quo planius, atque expeditius accipias, diſtinctius, atque enodatius explicabo. In unoquoq; ex ſummis generibus quiddam primum eſt ac quiddam vltimum, inter hæc quæ iacent, genera, & ſpecies ſunt. Primum genus eſt, quo ſuperius eſt nullum. vltima ſpecies, qua nulla inferior eſt. quæ inter hæc intercedunt, eadem & genera ſunt, & ſpecies; ſi tamen cum alio, & alio ſint collata.*

HAEC, inquit, poſterior deſcriptio non omni ſpeciei, ſed vltimæ tantum congruit. vt autem quaſdam ſpecies vltimas eſſe cognoſceremus, hac diuiſione deinceps vſus eſt. ſubſtantia partim corpus eſt, partim corporis expers: corpus partim animatũ, partim inanimatum: animatũ partim animal, partim planta, partim & animalis & plantæ particeps. plãta tres vires habet, nutriẽdi, augendi, gignendique: animal præter has ſenſus capax eſt. atque ſe alio transferendi facultatem habet. illud vero quod plãta eſt, & animal, inter hæc medium ſortitur locum. nam præter tres illas vires tactu etiam præditum eſt: locum tamen non mutat, quod in oſtreis, & ſpongijs in ſaxis naſcẽtibus videri poteſt. illa enim ſiquid contrarium aduenerit ſeſe contrahunt, atque illud propulſant: ſi vero quid iucundum, ſe dilatant, illudq; appe

tunt.præterea animal partim rationis cōpos eſt, partim expers rationis cōpos partim homo,partim deus: homo partim Socrates,partim Plato,& ſinguli,de quibus philoſophi, vt ſæpe dictū eſt,non loquuntur.in hac igitur diuiſione ſubſtantia prior eſt, poſterior homo; cætera horum intermedia dicuntur, quæ ſi cū alio collata ſint,genera erunt,ſi cum alio, ſpecies. dicitur ergo ſubſtantia primum genus,homo vero ſpecies vltima. alia enim & genera ſunt & ſpecies,prout cum alio conferuntur. corpus enim ſubſtantiæ ſpecies eſt,animati genus. animatum corporis ſpecies, genus animalis:animal animati ſpecies,hominū genus: homo animalis ſpecies,genus nequaquam eſt:quoniam non de ſpecie,ſed numero differentibus, vt de Socrate, Alcibiade, & Platone dicitur.genus igitur non eſt,neq; indiuiduū.propterea quod ſingula indiuidua continet.erit itaq; homo ſpecies vltima. Ait poſteriorem ſpeciei ſignificationem omnibus non cōgruere; vtpote quæ nec animali,nec animato,ſed ſolum vltimæ ſpeciei,vt homini,cani,boui,leoni,qui tm̄ ſpecies ſunt conueniat.

ID q; *in vno e decem ſummis generibus explicabitur. ſubſtantia genus eſt illa quidem,ſub qua corpus; ſub corpore,corpus animatum: ſub corpore animato,animal: ſub animali,animal rationis particeps: ſub animali rationis participe,homo: ſub homine, Socrates, Plato,& ſinguli homines conſtituuntur: ita tamen vt ſubſtantia eorum omniū primum genus ſit,ac ſolum genus:homo vero,& ſpecies vltima,& tātummodo ſpecies:corpus vero & ſubſtantię ſpecies,& corporis animati genus ſit:atque animatum corpus, ſpecies quidem corporis,& animati genus: animal rurſus animati corporis ſpecies, & animalis ratione vtentis genus:animal ratione vtens, ſpecies animalis, & hominis genus exiſtat. ſed homo eſt animalis ratione vtentis ſpecies,atque hominum ſingulorum itidem ſpecies,non etiam genus.*

GENERA,& ſpecies in omnibus ſummis generibus inſunt.at ſubſtātia genus ſummum eſt,quæ corpus complectitur, & corpus,animatum:(hanc ſolam diuiſionis partem accepit, & corporis expers ſilentio tranſiuit; quoniam quę ſub ſenſum cadunt,

dunt,nobis ſunt notiora.)animatum,animal:animal, animal rationis particeps:animal rationis particeps,hominem: ſed ſubſtãtia ſummum genus eſt,& modo genus.nullum enim genus antiquius ſubſtantia eſt.homo vero vltimę tantum ſpeciei nomen obtinet.nam in vniuerſalibus nulla ſpecies eſt, quæ ſit homine poſterior.corpus genus eſt,& ſpecies,ſed ſpecies ſubſtantiæ, & animati genus.animatum corporis ſpecies,animalis genus. animal animatum dicitur,& ſenſus particeps. animatum illud eſt, quod incrementum capit,ac nutrimentum,& ſui ſimile gignit. plantæ igitur ſunt harum virium participes: anima enim prædi tæ ſunt,animalia tamen non ſunt. oſtrea præterea, & ſpongiæ præterquam quod animam habent,ſenſus vim habent.nam ſiquid aduenerit nocuum,illud abiiciunt, & contrahuntur, vbi vero illud abierit,gaudent,& ſiquid frugiferum ſenſerint,illud aſciſcunt:quæ tum plantis,quatenus radicibus continentur, tum animalibus,quia nutriuntur,& ſentiunt ſimilia ſunt.animal etiã animati ſpecies cum ſit,ratione vtentis genus eſt.ratione vtens mortalis genus,animalis ſpecies;mortale ratione vtẽtis ſpecies, genus hominis:homo ratione vtentis ſpecies, non etiam Platonis,& Socratis genus.

ET *omne,quodcunque ante indiuidua proxime dicitur,ſpecies erit,atque ita,vt genus eſſe nequaquam poſſit. quemadmodum igitur ſubſtantia,quæ ſupremo loco ſita eſt,ob eam cauſam ſummum eſt genus,quod genus ea prius eſt nullum,ſic homo,quia ſpecies eſt,qua nulla poſterior ſit,neque quicquam,quod in ſpecies diuidi poſſit,ſed ſola indiuidua,qualia ſunt.Socrates,Plato,& hoc,quod album eſt,ſpecies tantum erit,eaque vltima,atque vt dictum eſt nobis,infima.quæ vero interiecta intermedia ſunt,ſuperiorum ſpecies,& poſteriorum genera erunt.ita ſit,vt duas habere comparationes dicantur,alteram,qua ad ſuperiora affecta ſunt,ex qua eorum ſpecies appellantur; alteram, qua ad inferiora,ex qua eorum genera dicuntur. extrema vero vno tantum modo comparantur.nam genus ſummum ad ea affectum eſt, quæ ſub ipſo ſunt conſtituta:cum prioribus autem, quoniam ſummum*

eſt,primumque principium,atque id,prout diximus,cuius nullum eſſe genus poteſt,nullam habet rationem.ita quoque ſpecies infima vnam comparationem habet;eam ſcilicet,qua affecta eſt ad priora ſe,quorum ſpecies eſt.neque enim aliam habet,qua cum inferioribus comparetur; ſed eam ipſam,qua ſpecies indiuiduorum appellatur.ac propterea indiuiduorum ſpecies dicitur,quod ea complectatur.at ſuperiorum ſpecies appellatur eo,quod ab illis con tineatur.

Dixit,proxime,quod ita accipiendum eſt,quaſi dicatur, nullo intermedio interiecto;propterea quod ante indiuidua animal eſt,non tamen medio vacans,interiacet enim homo.igitur homo,quia proxime de indiuiduis dicitur,ſpecies erit tantum.{Ita fit,vt duas habere comparationes dicantur.}ſubſtãtia, quia nihil ea ſuperius eſt,vno tantum modo comparatur. affecta enim ad ea ſolum eſt,quæ inferiora ſunt. ac ſpecies itidem comparationem modo habet ad ea,quæ ſe ſunt ſuperiora, non etiam ad ea,quæ inferiora ſunt, quoniam ſpecie poſterius eſt nihil.inter hæc quæ interiecta ſunt,duas comparationes habet: vnam ad ea,quæ antecedunt,ex qua illorum ſpecies ſunt, alteram ad ea,quæ ſubſequuntur,quorum genera dicuntur eſſe. ex prima igitur comparatione ſpecies,ex ſecunda, genera nominantur.{Extrema vero vno tantum modo comparantur} ſummum videlicet genus,& infima ſpecies.{ac propterea indiuiduorum ſpecies dicitur.}infima ſpecies relationem quãdam habet ad indiuidua,non tamen eandem,quã ad ea habet, quæ ante ipſam ſunt.homo Socratis,& Platonis genus non dicitur, ſed ſpecies,a qua indiuidua continentur.

DEFINIVNT *vero primum genus ſic,cuius eſſe genus nõ poteſt.ſpeciem autem vltimam hoc modo, quæ ita ſpecies eſt, vt non etiam genus ſit.atque ita,quæ ſpecies eſt ita, vt in ſpecies diuidi nullo modo poſſit.& hoc præterea modo.quæ de multis,iiſque numero differentibus dicitur,cùm rei notio indagatur. quæ vero inter extrema ſunt collocata,genera,& ſpecies vocant.& vnum eorum quodque eſſe*

genus, & ſpeciem ponunt, ſi tamen cum alio, atque alio conferatur. Ea enim omnia, quæ ſuperiora ſunt. vltima ſpecie aſcendendo vſque ad ſummum genus, genera, & ſpecies altera ſub altera conſtitutæ nominantur. vt Agamemnon Atrides, Pelopideſque, *ac* Tantalides, *& extremum* Iouis.

Verba fecit de ſummo genere, vltima ſpecie, & ijs, quæ inter ſummum & vltimam interiecta ſunt; nunc, quod reliquum erat, ad ea deſcribēda aggreditur. Summum, inquit, genus eſt, quod etiam ſpecies eſſe nullo modo poteſt, & quo nullum antiquius. infima ſpecies eſt, quæ nunquam eſt genus, & quæ non amplius in ſpecies diſtribuitur. Ea, quæ inter extrema ſtatuuntur, tum genera, tum ſpecies ſunt. de quibus cum vellet diſſerere, adiunxit exemplum a genealogia, quo res clarior fieret, atque apertior. quemadmodum, inquit, in ortu, & familiarum deſcriptione Iupiter quoddam principium eſt, & quaſi caput, & ſupremus omnium parens, filius eſſe non poteſt, ita Oreſtes ſolū filius erit: at Agamemnon Oreſtis pater, Atrei filius; Atreus Agamemnonis pater, Pelopis filius: Pelops Tantali filius erit. in generibus, & formis, de quibus philoſophi loquuntur, vno, & eodem modo res ſe habet. nonnulla enim ſunt, quæ ſolum genera ſunt, vt ſubſtantia. nonnulla, velut homo, eſſe tantum ſpecies poſſunt.

VERVM *in genealogijs cætera ad vnum fere principium, verbi cauſa, ad* Iouem, *referuntur. in generibus vero, ac formis eadem ratio non eſt: quoniam id, quod eſt, non eſt commune genus omnium, neque omnia, quæ ſunt, vt inquit* Ariſtoteles, *ad vnum primum genus referuntur.*

Huiuſmodi exemplum in aliquam forte dubitationem nos videtur adducere; quam Porphyrius ſuis verbis ex animo nobis euellit. Suſpicaretur enim quiſpiam, nunquid vt in proſapiis coniunctiones ad vnum fere omnium initium, exempli gratia ad Iouem referuntur; nam Iupiter a poetis pater diuumq;, hominumque dicitur: hoc quoq; loco ita ſe res habeat, vt videlicet omnia genera ſumma ad vnum aliquod principium, ad id ſcili

cet,quod eſt,referantur.nam ſubſtantia eſt id,quod eſt,& quã-tum,& quale,ac reliqua genera.quod ſi ita eſt, decem ſumma genera nõ erunt,ſed id,quod eſt,erit commune genus omniũ. id quod innuens philoſophus ait id,quod eſt,generum ſummorum genus nõ eſſe,nos rẽ ita habere demonſtrabimus hoc modo.Quęcũq; diuiduntur,vel tanquã genera in ſpẽs diuiduntur, vt cũ animal in canẽ,equũ,& bouẽ diducimus;vel vt totũ in parteis:idq; dupliciter:vel in ea,quæ ſimilibus partibus cõſtant,vel in ea,quorũ partes ſunt diſſimiles,quæ in ſimiles partes ſecãtur, ſunt venæ,arteriæ,caro,& oſſa.hęc enim diuiſa eaſdem habent partes,& inter ſe,atq; vniuerſo ſimiles.in diſſimiles vero, quando corpus in caput,manus,& pedes partimur: vel vt ambigua vox in diuerſas ſignificationes.vt canis partim terreſtris eſt,partim marinus,partim cœleſtis.Si igitur id,quod eſt,neq; vt genus in ſpecies,neq; vt totum in partes in ſumma genera partiri probabimus,oportebit,vt tanquam ambigua vox in varias ſignificationes diſtribuatur.non diuidi igitur tanquam genus in ſpecies,eſt ex hoc perſpicuum.Genus cum in formas diſtribuitur, in omnibus formis æqualiter ineſt.neq; in formis,quatenus generis participes ſunt,prius, poſteriusue cernitur. homo enim nec magis,nec prius equo animal eſt.item vna ſpecie ſublata, reliquas auferri neceſſum non eſt,quoniam etſi homo dimouetur,animal tamen,& reliquæ ſpecies,vt equus,leo, canis, & arbores non abiicientur.Si vero id,quod eſt,in decem ſumma genera,vt genus in ſpecies diuiditur,in ipſis nec prius eſſe, nec poſterius,nec vnum ipſorum magis,aut minus ex eo,quod eſt, aſſumat oportet.ſed prius, & poſterius in ſummis generibus omnino apparet:ſiquidẽ ſubſtantia prior eſt;ac reliqua poſteriora.qua inquã ſubſtantia ſublata accidẽtia quoq; auferuntur, ex quo conficitur,vt eius,quod eſt,magis particeps videatur eſſe. Ea enim ſubſtantiæ vis,ac facultas eſt,vt efficiat, quo accidentia ſint,vtpote quæ in ipſa annitantur:verum vt ſubſtantia ipſa ſit,accidentium non eget auxilio. accidentia ſane non eſſent, niſi ſubſtantia foret,cui acciderent. cum enim aliquid alicui accidit, prius intelligendum illud eſt, cui accidat. id igitur, quod eſt,vt genus in ſpecies in ſumma genera non diſtribui-

tur

tur: quoniam etſi ablata ſit vna ſpecies, non auferetur genus, vt dictum eſt: nunc vero ſubſtantia remota, reliqua genera ad nihilum recident: illius enim beneficio ſunt.id ergo, quod eſt, non vt genus diuidetur.fieri itaque nequit, vt id, quod eſt, in decem ſumma genera, vt genus in ſpecies, atq; vt vniuerſum in partes, haſq; vel ſimiles, vel diſsimiles diuidatur. Similibus partibus conſtans eſt, cuius partes vniuerſo ſimiles ſunt ita, vt partes a toto nominentur, nec quicquam inter ſe differāt.veluti lignum, & ligni partes, ligna dicuntur; nec inter ſe differūt, ſimili quoq; modo nerui pars, carniſq;, ac venæ ex totius appellatione nominantur, & inter ſe nullum habent diſcrimen.id igitur, quod eſt, vt ſimilibus partibus conſtās in decem ſumma genera diuidi nullo modo poteſt: quia ſi diuideretur, partes, hoc ē ſumma genera ex toto appellarentur, & ea, quæ ſunt, dicerent. ſed magnū & in nominibus, & in rebus inter ea diſcrimen verſatur.aliud quippe ſubſtantia, aliud quale, aliud quantum ſignificat.rurſus id, quod ē partium diuerſarum, cum diuiditur, partes ex toto non appellātur, differunt enim inter ſe, vt in vultu facile videri poteſt, cuius partes ſunt naſus, oculi, q̄ nec a toto appellātur, nec inter ſe ſimiles ſunt.naſum enim nec vultum, nec oculum dicemus.ſequitur igitur, vt id, quod eſt, in decem ſumma genera non vt id, quod eſt diſsimilium partium, diuidatur. etſi enim partes & nomine, & re differunt, non tamen id, quod eſt, diſsimilibus partibus conſtare dicetur.quoniam a totius nomine partes appellantur.id enim, quod eſt, ſubſtātia eſt, & quātum, & quale, & ea, quæ diſsimilibus e partibus ſunt compacta, a totius nomine minime ſunt appellata.Si itaq; neq; vt ſimilibus neq; vt diuerſis partibus conſtans id, quod ē, in decem ſumma genera diuiditur, nam tanquā genus in ſpecies diuidi non poſſe demonſtrauimus, reliquum erit, vt tāquam ambigua vox in diuerſas ſignificationes diuidatur.

SED *ponenda ſunt, vt in decem ſummis generibus, decem prima genera, quaſi decem capita rerum.*

NVNC, inquit, rerū primordia veluti decē genera ponamus.decem principia tm̄ eſſe, quia ſubtiliore eget diſputatione,

nunc non demonſtrabimus.in ſummis enim generibus decem eſſe probatur.in preſenti vero pro conceſſo ac cognito accipiatur,ac ſtatuatur.

QVAE *ſiquis omnia eſſe dicat,ambigue,inquit, non vna ratione appellabit.nam ſi id,quod ē, eſſet commune rerum omnium genus, vna ratione dicerentur; at cum decem prima ſint,eſt nominis tantum, & non definitionis,quæ nomini conſtituta eſt,communio.prima igitur decem ſunt:infimæ vero ſpecies aliquo ſane numero illæ quidem, ſed non infinito continebuntur.*

AMBIGVA ſunt,quę idem nomen habent commune, non tamen eiuſdem nominis rei,quæ ſignificatur, ſunt conſortia.vt canis terreſtris,aquatilis,& cœleſtis.omnibus enim canis nomen commune eſt,ſed differunt,quantum ad res a nomine ſignificatas attinet.Res cognomines ſunt,quæ & nomen,& definitionem habent communem.vt homo & equus, vtriq; enim animalia ſunt,& communiter animalis nomē poſſident,eandēque ex animali definitionem ſumunt,ea hæc eſt,Natura animata ſenſus particeps.ait igitur ſi omnia appellauerimus ea,q̄ ſunt, ambigue,non vna ratione dicemus.Ambigua ſunt,vt paulo ante dicebam,quæ tantummodo nomen habent commune.συνώνυμα vero id eſt verbum e verbo res cognomines dicuntur,quarum & nomen commune eſt,& eadem nomini attributa naturæ definitio.illud igitur,quod eſt,ſolius nominis ſocietatem eorum,quæ ſub ſe ſunt,continet.ea enim quæ ſunt, prima genera dicuntur.definitio tamen naturæ nomini congruens,alia atque alia eſt.nam unūquodq; ſummum genus eſt ab alio diuerſum, qua eſt,qua nominatur,quaq; definitur.quibus quidē fit rebus, vt id,quod eſt,in decem prima genera,in Subſtantiam, Quantum,Quale,Quæ ſub eandem rationē cadunt,Vbi,Quādo,Facere,Pati,Sitū eſſe,atq; Habere, tanq̄ vox ambigua diuidatur.

INDIVIDVORVM,*quæ ſecundū formas infimas ſunt, nūerus infinitus.quam ob rem iubebat Plato,eos,qui a ſummis generibus ad infimas ſpecies deſcendiſſent,inſiſtere:eos vero, qui iis differentiis, quæ ſpeciem abſoluunt,diuiderent,per media deſcendere,indiuiduaq; omni*

no prætermittere, propterea quod comprehendi ſcientia non poſſent.

INDIVIDVA non ideo infinita dicũtur, quod ſint, ſed quod iterum, atq; iterum fiant. {Differẽtijs, quæ ſpeciem abſoluunt.} Id eſt, quæ ſubſtantiæ participes ſunt: vt animal in ratiõis compos, & expers. ſunt enim quædam differentiæ, quæ ſubſtãtiæ expertes ſunt. {Indiuiduaq; omnino prætermittere} quia ſcilicet ſub ſcientiam non cadunt. id Plato in libro, qui eſt de ſummo bono, ſcriptum reliquit. ſcientia enim ſuis finibus continetᷓ, quos egredi non licet. illud igitur, quod cõprehenſibile non eſt, percipi ſcientia non poteſt. Ad ſummam in libro de demonſtratione ſingularum rerum definitionem, & ſcientiam nõ eſſe, ſed ſolum vniuerſarum demonſtratum eſt.

NECESSE *igitur eſt, vt iÿ, qui ad infimas ſpecies deſcendũt, multitudinem diuidendo percurrant.*

DIXIT id, quod eſt, non eſſe genus primorum; quæ ſuapte natura definita ſunt, & ſub cognitionem noſtram cadunt. nunc autem vtrum infimæ ſpecies ita ſe habeãt, vt prima genera, perſcrutari vult. Nonnulla, inquit, ſunt, quæ ſummum, & definitum numerum habent, nobisq; non ignotum. ſiquidem genera ſumma decem ſunt. infimæ uero ſpẽs, vt homo, bos, equus, canis, vitis, olea, poſt quas indiuiduorum diuiſio ſtatim collocatur, ſuapte natura terminatæ ſunt illæ quidem, ſed incognitæ nobis, cum aliæ alijs in locis fiant. multæ enim ſunt animalium, arborum, metallorumq; ſpecies, quæ nos latent; eas tamen, quæcunq; ſint, definitas eſſe, ac terminatas ſumptione quadam efficaci, atq; euidenti demonſtrabimus. Eo, quod infinitum ẽ, multitudo maior eſt nulla. hoc aſſumpto ſtatuatur infimas ſpecies infinitas eſſe. cũ itaq; in vnaquaq; ſpecie multa indiuidua ſint, humana ſpecies vna cum ſit, in mille fortaſsis indiuidua, homines videlicet ſingulos diuidetur: ſimili quoq; modo equina ſpecies, quæ vna eſt, multa indiuidua continebit. idque in reliquis omnibus eodem modo. multo maiorem eſſe indiuiduorum, quam formarum multitudinem omnibus cognitum eſt, ac perſpectũ. Si vero indiuidua multo plura ſint formis, ſub quibus locãtur, formarũq; infimarum ſit numerus infinitus, indiuiduorum nu-

merus maior erit,& latior,quam numerus formarum,quem in finitum poſuimus.Sed ſi infinito infinitius eſt nihil,vel omnino maius,formarum numerus infinitus eſſe non poteſt. nam cum numerum numero maiorem dicimus,minorem terminis concludimus,ac definimus.quod enim aliquo maius eſt,exuperantia quadam maius ſit neceſſe eſt.exuperantia amota,reliquum finibus concludetur, & determinabit.hac itaq; ratione ultimas ſpecies infinitas non eſſe fuit affirmatum. eodem modo indiuidua,quæ ſub infimis ſunt,etſi formis plura ſint,infinita non eſſe demonſtrabimus.ſiquis enim indiuidua infinita dixerit; ea,quę ſub unaquaq; ſpecie ſunt,infinita dicere cogetur. verbi gratia, indiuidua,quæ ſub humana ſpecie ſunt,equinaq;,& reliqua, q̄ ſub alijs omnibus formis ſunt,per ſeſe infinita eſſe dicet. vel indiuidua,quæ ſub vnaquaq; ſpecie ſunt,natura definita eſſe,omniūque indiuiduorum,quæ ſub formis ſunt, congregatum multitudinem infinitam eſſe confitebitur.quod ſi ea indiuidua, quę ſub vnaquaq; ſpecie ſunt,infinita dicet: aliquid iterum infinito maius,& amplius eſſe ſequetur.ſinguli enim homines, & ſinguli equi infiniti ſunt.quod igitur ex vtriſq; componetur, erit duplum eius,quod infinitum eſt,quodq; ex omnibus, multo magis.quo quid dici poteſt obtuſius?nullo igitur pacto indiuidua ſub qualibet ſpecie conſtituta infinita eſſe poterunt. quæ ſi definita ſunt,ipſæ quoque infimę ſpecies,atq; ex omnibus compoſita multitudo definita erit.quod enim ex definitis componitur, ipſum quoque definitum eſt.definitus igitur,& terminatus ē numerus indiuiduorum.quod enim ſemper fit,ſi ſemper eſt æternum,infinitione præditum eſt.qua etiam ratione numerus infinitus dicitur,quoniam augeri ſemper poteſt;& non interit;re tamen ipſa acceptus,ſemper definitus eſt.Sic etiam arenam definitam eſſe ꝓbabimus.id quod Apollo Pythius oraculo edidit.

» Noui ego menſuram pelagi,numerūq; arenarum.

etenim ſi numerus arenæ infinitus eſſet, adiecto hominum numero ex vtriſq; maior redderetur, & ſic aliquid infinito infinitius eſſet,quod fieri nequaquam poteſt.infimæ igitur natura determinatę ſunt,tamen nihilominus nobis incognitæ.indiuidua vero natura definita non ſunt,propterea quod iterum, atq; ite-

rum

rum generentur.nobis tamen dum ſpecies re ipſa effectæ ſunt, ſi principio fuerit origo,cognoſcentur;& ſi quot ſint ignoremus,ita tamen cognitæ erunt,vt illarum natura, prout infimæ ſpecies ſunt,ſe nobis intelligendam præſtabit. quandoquidem illarum numerum terminis præfiniri probauimus.

QVI *vero ad ſumma genera contendunt, multitudinem in vnũ concludant, neceſſe eſt. nam ſpecies multa in vnam naturam colligit; ac multo etiam magis genus. ſingulæ vero res vnũ in multa diducunt. Siquidem ſpeciei ſocietate vnus homo ex multis efficitur, & ſingulorũ natura ex vna, & communi re multæ fiunt. ea enim eſt ſingulorum vis, vt diſtrahant, ac diſſipent, communium vero, vt cogant, vnamque naturam conſtituant.*

Hoc in loco dicere vult Porphyrius,quid eueniat iis, qui ab infimis ad ſumma genera nituntur.& qui a ſummis ad infimas deſcendunt.{ac multo etiam magis genus} ſpecies ſingula tantum indiuidua,genus vero & ipſas ſpecies, & indiuidua comprehendit. inferius enim ab indiuiduis ad ſumma conſcendendo res multitudine coanguſtantur, & poteſtate augentur, Species, quantum ad multitudinem ſpectat, ſunt indiuiduis pauciores,poteſtate tamen & accretione plures.eodem pacto ſpecies a generibus ſuperantur, donec ad vnum ſummum peruentum ſit.id quod iure factum cenſetur: quoniam rerum omnium vna ſola cauſa eſt,& origo,& propterea, quæ ad eam propius accedunt,multitudine coarctantur,facultate vero augentur.at quæ longius abſunt,numero augentur, poteſtate diminuuntur.

SED *cum explicatum nobis ſit, quid genus ſit, quid ſpecies, cumque genus vnum ſit, ſpecies multæ (genus enim ſemper in multas ſpecies diuiditur) reſtat, vt dicamus, genus ſemper de ſpecie, & de inferioribus dici ſuperiora omnia. Species vero neque de genere vltimo, neq; de ſuperioribus vllis dicitur, propterea quod non reciprocatur. Oportet enim, vt vel paria de paribus dicantur, quemadmodum id quod ad hinnitum natum eſt, de equo, vel de minoribus maiora, vt de homine*

animal, at minora de maioribus dici non par eſt. neque enim vt hominem eſſe animal, ita animal eſſe hominem commode dices.

Porphyrius harum quinq; vocum doctrinam probabiliter, id eſt, quantum ad diſſerendi ſubtilitatem ſpectaret ſeſe tractaturum pollicitus fuerat. explicata itaq; generis, ſpecieiq; natura, quomodo horum cognitio ad ſermocinandum nobis afferat adiumentum, vult demonſtrare. Quoniam omnis diſſerendi facultas in demonſtratione verſatur, & demonſtratio quædã ratiocinatio eſt, in ratiocinationibus vero propoſitionibus opus eſt, propoſitio duobus e terminis conſtat; quorum alter ſubiicitur, alter enunciatur. Subiectus eſt, de quo loquimur, alter autẽ eſt, qui de eo, de quo ſermo habetur, dicitur. vt Socrates ambulat, ſubiicitur enim Socrates, de quo eſt oratio, enunciatur, ambulat, vtpote quod de Socrate dicatur. Si dicatur præterea, anima a ſe mouetur, ſubiicietur anima, & a ſe mouetur, enunciabitur. ſi item dixero, homo animal ~~eſt, homo ſubiectus~~ terminus erit, animal vero de homine dicetur. & in quacunque propoſitione eodem modo. Vult ſimili ratione demonſtrare de genere, aliqua ſcilicet de aliquibus dici, & quædam ſubiici. atq; vt cognoſcamus quomodo complicitas propoſitiones faciant, ex quibus fit ratiocinatio, in qua ratio diſſerendi verſatur, ait, genus ſemper de ſpecie dicitur, vt animal de homine, & de animali ſubſtantia. verum ſpecies non etiam de genere dicitur, quoniã minime verum eſt, ſiquis ſubſtantiam eſſe animal, & animal eſſe hominem dixerit. hinc igitur genera ſemper de formis dici perſpicuum eſt. at ſpecies de generibus, nunquam. & vt ſummatim dicam, oportet terminos, qui de aliis dicuntur, latius patere ſubiectis, vt animal homine, vel pares eſſe, vt ridendi facultas homini. pares ii dicuntur, quod viciſſim retro commeent. nam vt omnem hominem ridere, ita & omne, quod ridet, eſſe hominem dicemus. {De inferioribus dici ſuperiora omnia} ſubſtantia de corpore, corpus de corpore animato, corpus animatum de animali, animal de homine dicetur.

DE *quibus autem ſpecies dicitur, de iis itidem ſpeciei genus, & ge*

neris genus vſque ad caput generis neceſſario dicetur. nam ſi vere dicitur, Socrates eſt homo, homo animal, & animal ſubſtantia, Socratẽ quoque eſſe animal & ſubſtantiam vere dicimus. cum enim ſuperiora de inferioribus dicantur, ſpecies de indiuiduo, & genus de ſpecie, deq; indiuiduo dicetur. primum vero genus & de genere, ſeu de generibus, ſi multa media interiecta ſint, & de ſpecie, & de indiuiduo dicetur.

Aliud præceptum vtile ad diſſerendi facultatem tradit. ſi inquit, ſpecies de aliquo dicatur, de eodem ſpeciei genus ad ſummum vſque dicetur. verbi cauſa de Socrate homo, de homine animal, igitur animal de Socrate. animatum quoque de animali, ergo de homine, deque Socrate pari modo. præterea corpus de animato, igitur de homine, animaliq; ac Socrate. poſtremo ſubſtantia de corpore, & ob eam cauſam ſubſtantia de corpore, [redacted] de animato, animalique, atque homine, & Socrate dicetur.

ETENIM *primum illud genus de omnibus generibus, formis, atque indiuiduis inferioribus dicitur; genus vero, quod infima ſpecie prius eſt, de omnibus formis infimis, & indiuiduis. ea vero, quæ tantũ ſpecies eſt, de omnibus indiuiduis, indiuiduum de vno ſingulorũ tantũ.*

Nam ſi ſuperiora ſemper de inferioribus dicuntur, ſummũ de omnibus generibus, quæ ei ſubiiciuntur, deque formis, & indiuiduis, & ſpeciem de ipſis ſolis indiuiduis dici conſtat.

INDIVIDVVM *Socrates dicitur, & hoc, quod album eſt; & hic accedẽs Sophroniſci filius, modo ei ſolus filius Socrates ſit. hęcque vel ex eo indiuidua appellantur, quod vnumquodque ex proprietatibus conſtet; quæ omnes in alio reperiri non poſſunt.*

Addens, hoc, illi dictioni, album, quod vniuerſale erat, ſingulare fecit. quod autem, quæ omnes, & non quarum vnaquæq;, dixerit, hoc fuit in cauſa. nam vnaquæq; illarum proprietatum in aliis ineſſe poteſt, oẽs vero eædẽ ſimul in nullo reperiuntur.

QVAE *enim in Socrate ſunt, in alio eædem eſſe nullo modo poſ*

ſunt. verum proprietates hominis communis, ac vniuerſi eædē in multis, atque adeo in omnibus ſingulis hominibus, quoniam homines ſunt, eſſe poſſunt.

Hominis proprietates in ſingulis quoque hominibus eſſe poterunt. Genera, ſpecies, atq; indiuidua quaſdam proprietates habere ſciēdum eſt. generis tamen, & ſpeciei proprietates in multis inſunt, at indiuidui, ſi collectæ ſint, illi ſoli indiuiduo ſunt accommodatæ. generis proprietates, animalis inquam, erunt ſubſtantia, animans, ſenſus particeps: & hæ multis, homini videlicet, equo, cani, & reliquis ſingillatim animalibus ſunt attributæ. homo cum ſpecies ſit, has proprietates habet, animal, rationis particeps, mortale, ad ſciētiam, & cognitionem natum eſſe, quæ multis hominibus inſunt. Sed ad indiuiduum, verbi gratia, ad Socratem accedēdum eſt, cuius proprietates ſunt, philoſophus, caluus, ſimus, obeſus, Sophroniſci filius, Athenienſis, & eiuſmodi, quarū vnaquæq; per ſeſe ineſſe aliis poterit, propterea quod alii ſunt & calui, & ſimi, & præpingues, philoſophique, ac Athenienſes, & forte Sophroniſci filii; ſed omnium collectio, philoſophum dico eſſe, caluum, ſimum, adipatum, & in eodem tempore fieri, ſoli Socrati, neq; alii cuiquam inerit.

ITA *fit, vt indiuiduum a ſpecie, & ſpecies a genere contineatur. ſiquidem genus quiddam totum eſt; pars indiuiduum. ſpecies vero, & totum, & pars ita, vt alterius pars ſit, totum non alterius, ſed in aliis exiſtat, quod totum ex partibus conſtet.*

Species, ſi ad indiuidua referatur, totū eſt, ſi ad genus, pars. ſed quoniam totum, & pars ſub eandem cadunt rationem, ex iis, quæ ſub eandem rationem cadunt, nonnulla in recto caſu, & nonnulla in obliquo efferuntur, vt pater filii pater, id in ſecundo caſu dicetur. in tertio vero ſic, amicus amico amicus. in quarto hoc modo, verberans verberatum verberat. quod cum ita ſit, partem alterius, & totum in aliis dixit. dicimus enim recte partem totius, & relatio in ſecundo caſu fit, ſed totum partis totum dicimus nequaquam, quoniam totum ex vna parte conflatum non eſt, ſed multis. dicimus tamen totum

partibus

partibus totum, ac relatio per tertium caſum efficitur. totum enim in partibus eſt. recte igitur totum nõ alterius, ſed in alĳs a Porphyrio dictum eſt. Scire quoque debemus in ſecundo caſu numeri multitudinis dici poſſe totum partium totum; ſed Porphyrius cõem loquendi morem ſecutus, in alĳs, dicere maluit.

AC *genus quidem, & ſpeciem, quidque ſummum genus, quid infima ſpecies ſit, quæ eadem genera, & ſpecies ſint, q̃ indiuidua, ac quot modis genus, & ſpecies dicantur, aperuimus.*

CVM ait, quæ eadem genera, & ſpecies ſint, intermedia intelligit, quæ generis pariter, ac ſpeciei ſubeunt rõnem. { ac quot modis genus, & ſpecies dicantur } genus tribus modis, & ſpeciẽ duobus dici nobis indicauit.

DE DIFFERENTIA.

DIFFERENTIA *autem communiter, proprie, & ac maxime proprie dicatur. aliud enim ab alio differre communiter dicitur, quoniam vel a ſe, vel ab alio varietate quadam differt. Etenim Socrates a Platone differebat diſtinctione, & a ſe ipſe cum eſſet puer, & in media ætate, cum quid ageret, & cum ocioſus eſſet. ac ſemper in ĳs commutationibus ſpectat, in quibus rei modus cõſiſtit. Proprie inter aliqua intereſſe dicitur, quãdo accidens, quod ſeparari non poteſt, varietatem facit: accidẽs fixum, & immotum eſt, veluti cæſius oculorum color, naſi aduncitas, & cicatrix ex vulnere obducta. Maxime proprie differre dicuntur ea, quæ differentia ſpeciei procreatrice differunt, vt homo quia rationis particeps eſt, ab equo diſtat.*

QVID cauſæ fuerit, cur cum differentia ſpecie prior ſit, de ſpecie prius fuerit diſputatum, iam reddita eſt ratio. nunc de differentia verba facturus, vtitur Ariſtotelis regula, de qua feci ſupra mentionem, differentiæq; ſignificationes enumerat. ſed quo facilius intelligamus ea, quæ ſunt nobis dicenda, ita ſer

monem ordiar.Differentia eſt aliquarum rerum inter ſe varietas,ac commutatio; quæ vel ſeparari poteſt,& ex aliquo accidēti eſt,atq; ei natura eſt comparatum,vt ab illis, in quibus ineſt, auelli poſsit,vel non poſsit.verbi gratia,differunt aliqui inter ſe, ſi vnum ſedere,ſtare alterum contingat. poteſt enim qui ſedet, ſtare,quiq; ſtat,ſedere,atque ita differunt inter ſe.eaq; differentia ſeparabilis eſſe dicitur,quam Porphyrius cōmunem vocat. id quod fit,quoniam nō alicui præcipue, ſed omnibus communiter ineſt,ſeparabiliſq;,ac fortuita differentia eſt.Verum ſi differentia ſeparari non poterit,vel per ſe inerit,hoc eſt,rei naturā abſoluet,vel fortuito,id eſt,nihil quicquam ad rei naturam cōferet.Differentia,quæ auelli a re,in qua ſita eſt, non poteſt, eſt veluti aduncas,vel preſſas nares,vel oculos ceruleos habere.intereſt enim inter aliquos eo,quod alter ſimus, alter repādus ſit. Fortuitæ differentiæ ſunt, quæ rerum ſubiecta non complent. poteſt quidem Socrates ſimus non eſſe,& tamen eſſe Socrates. quæ ſeparari a ſubiecta re non queunt,a Porphyrio propriæ appellantur.nam alicui determinatum eſt,ut ſimus ſit.Differentia autem,quæ nec ſeparari poteſt,nec fortuita eſt,ſubſtantiam cōplet.eiuſmodi eſt rationis particeps,& mortale.ratio enim nos a beluis diſtinguit,quia illæ rationis ſunt expertes:quam differentiam maxime propriam vocauit.Differentiarū igitur alia cōmuniter,alia proprie,alia maxime proprie dicitur. quæ communiter dicitur,fortuita eſt,ac ſeparari ab re,in qua ſita ē,poteſt.quæ proprie,fortuita eſt,nec abſtrahitur a re,cui inhęret: quæ maxime proprie; non ſeiungitur,& rei ſubiectæ naturam complet, ac per ſe inhæret.Quoniam omnis philoſophus in ijs verſatur, quæ ad perdiſcendæ philoſophiæ viam,& rationem ſpectant,q̄ diuidendi,& definiendi ars eſt,cūq; diuiſio,ac definitio numquam foris,ſed ex ijs,quæ ex vi,& natura ſunt,aſſumatur,merito de differentia maxime propria,cum illa ſubſtantiæ particeps ſi[illegible]ba facit.prima itaq; differentiarum diuiſio hæc eſt.eaſdē [illegible]t hoc modo.Ex differentijs aliæ diuerſum ſubiectū [illegible] vero aliud.communis enim,propriaque differen[illegible] rem facit,atq; tantūmodo immutat. Sedere enim, [illegible]ſſe,& aduncum, immutant,at maxime propria

aliud efficit.aliud ſane eſt ratiõis particeps,& aliud rationis expers.porro diuerſum in eorũ,quæ ex re ſunt, immutatione uerſatur.aliud vero rem omnino alteram facit.rationis enim compos,animal aliud facit ab eo,quod ratione careat:ſedens autem a ſtante,non aliud,ſed diuerſum.ſimili quoque modo repãdus, atq; aduncus.cum igitur differentiæ tribus modis dicantur, cõmuniter,propriç,& maxime propriæ,de ijs, q̃ maxime propriç ſunt,philoſophi loquuntur.communes autem,& propriæ ad generũ diuiſionẽ nihil faciũt.qs enim ita abhorrebit,& erit abſurdus,vt aiat,animal aliud ſedet,aliud ſtat: neq; enim omnia aſſumimus; neq; alia ſima,alia adunca eſſe ob ipſammet cauſam affirmamus. Sed ſi ad genera diuidenda nullum afferunt adiumentum,multo minus ad definiendum afferent. illç igitur ſolç, quæ maxime propriæ dicuntur,nobis ſunt adiumento.{ Maxime proprie dicatur } addens dicatur, ſignificauit ſe id nomẽ poſuiſſe.antiqui enim cum aliquo trito vocabulo vterentur, dicere conſuerant,dicitur,cum vero ipſi impoſuiſſent, dicatur, vel uocetur,addebant.Socrates a Platone quantum homines non differunt,ſed quatenus ille ambulat,hic ſedet.{ ac ſemper in ijs cõmmutationibus ſpectatur, } hoc loco differentiæ fortuitæ intelligendæ ſunt.{in quibus rei modus conſiſtit.}id eſt,quæ ex accidenti ſunt.ſiquidem accidens in quçſtione dicitur,qua rei modus,& qualitas indagatur.{ ſpeciei procreatrice }id eſt qualitate quæ ſpeciem perficit.animal enim ſi rationis compos,& mortale ſuſcipiat,hominem:ſi mortale,& ratiõis expers,equum:& reliqua animalia ratione carentia efficiet.ipſç igitur differentiæ ſi ad genera addantur,ſpecies efficiẽt; id quod in cauſa eſt, vt differentiæ formarum efficientes appellentur.

OMNINO *igitur omnis differentia alicui adiuncta diſſimilem alij facit:ſed communes,& propriç diuerſum faciunt: maxime vero propria eum,in quo ſit,alium efficit.quæ igitur alium efficiunt eũ, in quo inſint,efficientes formarum appellantur: quæ vero diuerſum, abſolute differentiæ.Si rationis particeps ad animal adiũgatur, aliud efficiet:at motus.id ſolum diuerſum ab eo facit,qui non mouetur. quæ*

re hæc aliud,illa diuerſum ſolum animal facit. ijs itaque differentijs, quæ aliud genus faciunt,& genera in partes diuiduntur, et definitiones ex genere,& huiuſcemodi differentijs traduntur. ex illis autem,quæ diuerſum tantummodo faciunt, varietates ſolum, & commutationes eius,quod aliquo modo ſe habeat,ortum trahunt.

Alteram differentium diuiſionem tradit. Ex differentijs,inquit,aliæ eum,in quo ſint, diſsimilem alij faciunt, aliæ omnino alium efficiunt.quæ alium efficiunt,per ſe,quæ commutant,fortuitæ,& ſeparabiles dicuntur.Separari poſſe dico propriam, & communem.ſiquidē propria cogitatione ſeparari poteſt ab eo, in quo ſita ſit.nam Socratem abſque aduncitate,comatum, gracilem,Socratem tamen intelligere poſſumus.illa vero, quæ maxime propria eſt,ab eo,in quo inhæret,ne cogitatione quidem auellitur.nunquam enim hominem, ſi rationis particeps ab eo auferemus,intelligere poterimus,quod non eſſet homo. omnes enim homines & rationis participes, & mortales ſunt. quare ſimum hominem poſſumus cogitare adūcum eſſe ipſo etiam homine remanēte,at homo,ſi rationem,& mortalitatem amiſerit, non cognoſcetur.differentiæ igitur propriȩ,communeſq; ſeparabiles ſunt.cum enim aliquis ſtans ſederit, non factus eſt alius, ſed diuerſus.id quod poeta de Vlyſſe a Pallade ex euentis commutato ſignificauit; apud quem ita dicitur.

» Hoſpes diuerſus mihi nunc,atq; ante,videris.

non enim alium poeta dixit,ſed diuerſum.attamen ſi quiſpiam ſimus,aduncus eſſe intelligatur,nō alius,ſed diſsimilis,ac diuerſus fiet.poterit nāq; ille idem,& non aduncus eſſe.{ Quæ igitur alium efficiunt eum,in quo inſint,efficientes formarum appellantur.} rationis particeps nō diuerſum hominem ab equo, ſed alium facit.illa enim alia dicuntur,quæ propter vim, & naturā differunt,vt homo,& equus,de quibus ante dixi. ratio enim eſt qua vna pręſtamus beluis.{ ijs itaq; differētijs, quæ aliud genus faciunt,& genera in parteis diuiduntur,} animal enim tum rationis compos,tū rationis expers eſſe dicimus,ac præterea mortale,vel immortale.atque ita poſtea hominem definimus. homo animal eſt rationis particeps, mortale, animum aptum habens

ad ſcientiam

ad ſcientiam percipiendam.

VT igitur rem a capite arceſſam, perſpicuum eſſe velim, differentias alias ſeparari poſſe, alias non poſſe. nam moueri, ſtare, ægrotare, valere, & cætera generis eiuſdem, ſeparantur: naſum vero aduncum, vel ſimum habere, & particeps, atque expers rationis reuelli a ſubiectis non poſſunt. earum vero, quæ diſtrahi non queunt, aliæ rebus per ſe inſunt, aliæ fortuito. particeps enim rationis, mortaliſque, & quod ad ſcientiam, & cognitionem natum eſt, homini ex ſe conuenit; aduncæ autem, & ſimæ nares non vi ſua, ſed caſu.

Perfectiorem diuiſionem exorditur, & aliud quoddam initium ſumit; vt omnes differentiæ diſtinctæ inter ſe ſint. Differẽtium igitur alia ſeparantur a rebus in quibus inſunt, alia non ſeparantur. hac diuiſione differentię communes a propriis, & maxime propriis diſtinguuntur. aliæ rurſus aliud, aliæ vero diuerſum faciunt: atq; ex hac diuiſione maxime propriæ a communibus, & propriis diſcernuntur. Ex ijs itaq; repugnãtiis, quibus differentiæ viciſſim, ſeiugantur, coniugationes fiunt; quarum duæ ſine dubio nõ cohærent. nõ enim eſſe ſimul queunt, quod ſeparari poteſt, & quod non poteſt. vel diuerſum eſſe, & aliud. ex reliquis quatuor, hæc ſeparabilis & aliud faciens nõ conſtat, cæteræ tres apte cohęrent, quandoquidem ſeparabiles, & diuerſam rem efficientes communes ſunt, quæ autem non ſeparantur, & aliud faciunt, ſunt maxime propriæ. quæ vero non ſeparantur, ac diuerſum faciunt, fortuitæ ſunt. ac communes quidẽ, vt ſedere, propriæ, vt aduncitas, maxime propriæ, vt rationis particeps. Videbitur etiam quædam eſſe diſtincta coniugatio earum, quæ ſeparari poſſunt, queq; aliud efficiunt, re tamen vera ipſa quoque coniugatio ratiocinatiua non eſt. rationis enim particeps per ſeſe homini attributum eſt, & quatenus homo eſt, rationis particeps eſt, ob eamq; cauſam omnes homines rationis participes ſunt: ſed aduncum, nigrumque eſſe, ſedereq;, ac ſtare, non per ſe, quoniam homo, quia homo, aduncus nequaquam eſt; vel omnes homines aduncos, vel nigros eſſe oporteret. etſi enim aliquis nec aduncus, nec niger eſt, homo tamẽ eſt.

nulla igitur harum differentiarum aliam rem facit, ſed diuerſam.at rationis compos cum per ſe aderit homini, aliud faciet. hac igitur cauſa cum ea differentia,quæ diuerſam rem facit,cōſtare non poteſt.

I T A *fit,vt eæ,quæ per ſe adſunt,ad rerum naturas definitione explicandas aſſumantur,reſque alia efficiatur.quæ autem fortuito, neque ad rei definitionem adhibeantur,neque aliā rem faciant,ſed immutent.quæ item per ſe adſunt,nec cōtentionem,nec remiſſionē capiunt.*

Differentiæ,quæ per ſe inſunt,ad rei vim explicandam, ac definiendam adhibentur.ſiquidem definitiones ex generibus, & differentiis formarum efficientibus aſſumuntur.{nec contētionem,nec remiſſionem capiunt}neq; enim quiſquam magis, aut minus mortalis,magisue,aut minus rationis particeps dicetur.Pueruli enim etſi propter ætatem ad eas actiones,quę in ratione verſantur,apti non ſint;nihilo tamen minus ſunt rationis participes.illa præterea magis,& minus ſuſcipere dicuntur,quę cunq; aduerſa ſunt,& in eodem ſubiecto conſiſtunt, quæq; inter ſe commiſcentur;vt album albo magis,minusue album dicitur.& nigrum magis,vel minus nigro : quippe cum eadem res ſubiecta tum alba,tum nigra fiat,& alba cum nigris cōmiſceantur:atq; aliquando puriora,nonnunquam magis miſta & confuſa euadant.In ſubſtātiis autem nec intentio eſt, nec remiſſio. quoniam ſubſtantiæ nihil aduerſatur.nec rationis particeps, & rationis expers conſiſtere in eodem ſubiecto poſſunt. at ſi quis „ diceret,cur Ariſtoteles in ſummis generibus aiat,Subſtantia, „ quæ proprie,& primum,& maxime appellatur,cum illud maxi„ me,videatur ſignificare ſubſtātiam amplificari & imminui, ei nos reſponderemus,hoc ab Ariſtotele dictū fuiſſe,vtpote quod magis eſſet ad cognitionem noſtram accommodatum.primam enim,& maxime dixit indiuiduam.quoniam & magis a nobis cognoſcitur,& prior comprehenditur.ab illa enim tempore,& ſcientia educti ad ſecundam,quæ ex generibus, & differentiis eſt,deuenimus.verum ſi aliquis concederet,magis.& minus in ſubſtantiis eſſe,non in latitudine,ſed altitudine concederet. homo enim non magis homo, ac rationis particeps homine eſt.

nec equus magis animal boue. nec homo magis boue, atque equo.ſed in altitudine,vt dixi,poteſt hoc ſic cognoſci. Superiora inferioribus perfectiora ſunt,idque quatenus a melioribus longius abſunt.verbi gratia,rationis particeps magis in mente eſt,quam in anima.& magis in angelis,minus autem in cœleſtibus corporibus.ſiquidem ipſa quoque animata ſunt, habentq́ rationem:atque id magis in iis, quam in nobis ſitum eſt. Alio quoque modo probatur.Subſtantia magis in animali eſt,quam in homine,ac magis in vtriſq́.Simili etiam ratione animal magis in homine,quam in Socrate eſt;quoniam ſubſtantia nō ineſt Socrati ſine vllo interiecto medio,animal enim intercedit. ea poſtea per hominem ad plantas progreditur. Perſpicuum igitur eſt,id,quod primum,proximeque alicuius rei particeps eſt,maiorem eius rei partem habere, quam quod ſecundo, & aliquo interiecto medio eſt.recte igitur ſubſtantias non in latitudine,ſed altitudine magis,minuſque ſuſcipere dictum nobis eſt.nam ſi in latitudine amplificarentur, aut minuerentur, eadem diſtantia eorum,quæ ſub genere ſunt, rationis inquam participis,& ratione carentis, mortaliſque, & immortalis non eſſet.

AT QVAE *caſu, etſi ſeiungi nō poſſunt.contentionem tamē, & remiſſionem capiunt.neque enim genus magis,minusue de eo,cuius genus ſit,dicitur.neque differentiæ generis,quibus genus ipſum in parteis diſtribuitur.*

Contentio,& remiſſio magis,& minus ſignificant. hæc enim nomina a chordis per translationem ſumuntur.illę enim admodum intentæ vehementiorem ſonum,remiſſæ vero minorem reddunt.philoſophi igitur vehementem rei impreſſionem,contentionem,leuiorem vero,remiſſionem vocauerunt.

QVANDOQVIDEM *hæ ſunt,quæ cuiuſq; rationem abſoluunt.& nullius rei vis,quæ vna eademque eſt, nec amplificari, nec minui poteſt.at aduncis & ſimis naribus eſſe, colorarique magis, & minus dicitur.Cum igitur tria differentiarum genera habeamus, aliæ,quæ ſeparari a rebus poſſunt;aliæ,quæ non poſſunt;atque ex iis,*

quæ ſeparari non poſſunt, quædam, quæ per ſe inſunt, quædam, quæ fortuito, rurſuſque earum differentiarum, quę vi ſua adſunt, alię ſunt, quibus genera in formas diducimus, aliæ, quę ſpeciem efficiunt, cuiuſce modi ſunt animatum, ſenſus, rationiſque particeps, & rationis expers, mortale, & immortale: ex quibus cum omnes per ſe animali inhęreăt, hę duę animatum, & ſenſus particeps animalis naturam abſoluunt. animal enim eſt natura animata, ſenſus particeps. hæ vero mortale, & immortale, rationis compos, & expers, genus in ſpecies partiuntur. ijs enim genera in ſpecies diuidimus. ſed quæ genus in partes diſtrahunt, eæ ſpecies perficiunt. vel ex eo, quod his differentijs particeps, & expers rationis, mortale, & immortale, animal in ſpecies diducatur. id quod fit, vt particeps rationis, & mortale hominis: rationis compos & immortale, Dei: expers rationis, & mortale beſtiarum genus conſtituant. Simili quoque modo cum hæ differentiæ animatum, & inanimatum, ſenſus particeps, ſenſus expers ſummæ ſubſtantiæ ſint, duę ex ijs, animatum, & ſenſus particeps ad ſubſtantiam adiunctæ, animal, animatum vero & ſenſus expers, plantam complent. cum igitur eędem differentię alio, atque alio modo ſumptę & efficientes formarum, & diuidentes ſint, omnes formarum effectrices appellantur.

Quæ rei naturam complent, eædem definitiones perficiunt definitiones vero eiuſdem ſemper eædem ſunt. homo non eſt aliquando animal rationis particeps, mortale, & quandoque non eſt, ſed ſemper eodem modo ſe habet. nec amplificatur, nec minuitur. neque enim tum magis particeps rationis, tum minus eſt. {colorarique magis, & minus dicitur} hoc eſt album, vel nigrum eſſe. intenditur enim, & remittitur. quippe cum aliquid magis album alio ſit, magiſque nigrum, aut ſimum, atq; repandum. Cum igitur tria differētiarum genera nobis cognita ſint, ex quibus alię ſeparari ab eo, in quo inſint, poſſint, aliæ autem non poſſint, atque ex iis, quę non ſeparantur, alię vi ſua adſint, & aliæ caſu, ac temere, Porphyrius magna ratione adductus voluit de eis diſſerere, cum præſertim ea, quæ ad definitionem,

nem,

definitionem,& diuiſionem pertineăt,in medium proferre velit.ait igitur ad hunc modum.Ex differentijs formarum efficiẽtibus aliæ conſtituunt;aliæ diuidunt.eæq; non aliæ,atq; alię,ſed eædem ſunt.partim enim diuidentes, & partim conſtituentes fiunt,ſi tamen alio,atq; alio modo ſumantur.rationis nanq; particeps,& expers,mortale,& immortale animalis differẽtiæ ſunt: eędemq; ipſæ ſunt,quę diuidunt,& in quas animal diuiditur. Si vero illæ,quę coniugari ſimul poſſunt,accipiant, veluti mortale,& rationis particeps,differentię fient, quę hominis naturam abſoluent,quod ex ijs humana natura ſit cõſtituta. Eſt igitur ex hoc perſpicuum diuidentes differentias ad diuidẽdum magno nobis eſſe adiumento:quoniam hac ratione generum in partes diuiſiones fiunt.illę vero,quę conſtituunt,ad definitiones vtiles ſunt.ſiquidem ex genere,& huiuſmodi differẽtijs definitiones traduntur,ſcire autem debemus,ex ijs ſimul coniũctis quatuor fieri coniugationes.quarum tres ratiocinatiuę ſunt,vna vero nequaquam conſtat.vt exemplo ponatur,rationis compos, & rationis expers,mortale,& immortale,ecce rationis cõpos,& mortale ſimul ſtant,eſt enim homo. rationis vero particeps, & immortale,Deus.rationis expers,& mortale,equus.fieri enim non poteſt,vt quid ratione careat,ac immortale ſit.qua de coniugatione,rationis,expers dico,& immortale,diſputatur, cõſtet necne.& num aliquid rationis expers immortale ſit.quod fieri poſſe.Poeta de Scylla dicere videtur,cum ait.

,,Monſtrum immortale,malumq;.

Nonnulli eſſe genus quoddam dęmonum immortalium,ac ratione carentium ſunt opinati,quod inferiorem ordinem ſortitũ eſt.quos inquam dęmonas deuitamus,& auerſamur. alij hoc genus eſſe mortale dixerunt,quoniam id,quod ęternum ſit, idem rationis eſſe particeps contẽdant.Sed vt eo,vnde egreſſa eſt, referat ſe oratio,ad ſubſtantiam reuertamur, & eadem inueniemus.atqui cum illę duę repugnãtię ſint,animati inquam, & inanimati,ſenſum habentis,& non habentis,tres tantum coniugationes quę cohęreant, oriuntur,reliquę tres non conſtant. animatum,& ſenſu pręditum animal eſt:animatũ,& ſenſus expers, planta:inanimatum,& ſenſu vacans,lapis:inanimatum vero, &

ſenſus particeps,nihil:quod enim ſenſum habet,multo etiã magis naturalem animam habet.id tamen non reciprocatur,quoniam vbi naturalis anima eſt,illic nõ erit omnino ſenſus: at vbi ſenſus erit,illic naturalem eſſe animam neceſsitas omnino cogit.{ ijs enim genera in ſpecies diuidimus}nam quemadmodũ quędam ſolum ſpecies ſunt,quędã & generis,& ſpeciei ſubeunt rationem,ita etiam in differentijs euenit.ex differentijs formarũ procreatricibus aliæ tantummodo diuidẽtes ſunt, hæcq; ſummorum generum ſunt:alię ſolum conſtituentes,hęcq; infimis ſunt attributę.quæ vero vtrũq; faciunt;ad intermedia, quę genera, & ſpecies ſunt,illę pertinent. Etenim ſubſtantię differẽtiæ corpus, & corporis expers ſubſtantiam ſolum diuidunt, nũquam enim efficient.Hominis vero differentiæ rationis particeps, & mortale,ſunt hominis tantum effectrices:at mediorum velut animalis mortale,& immortale,rationis compos,& expers diuidũt,& efficiunt; quoniam aliquid ipſis ſuperius habent. Differentię vero aduerſę animal partiuntur,quod ipſę quoq; in alias partes diuidantur; veluti ſunt mortale,& immortale; in quę animal diuiditur.ac rationis particeps,& expers eodem modo. quę vero ſunt alia ſub alia conſtitutę,ſpecies conſtituunt:nam ratiõis particeps,& mortale hominem faciunt:ratione vtens, & immortale,angelum.ratione vacans, & mortale bouem, ac differentiæ rationis expers dico,& mortale ſunt omnium reliquorum brutorum. rationis expers, & immortale tanquam dubia ſubſtantię ſint nec ne,Porphyrius omiſit.Sunt enim quidam dęmones; de quibus ante dixi,qui cum ratiõis expertes ſint,inferiores orbis terrę partes incolunt,meritasq; illic animarũ pœnas ſumunt hique a quibuſdam immortales, & a quibuſdam mortales eſſe exiſtimantur.

QVARVM MAximus vſus eſt in genere diuidendo, & *rebus definiendis.earum autem, quæ fortuito ſeparari nequeunt, non ita, ac multo etiam minor earum, quæ auelli poſſunt.*

Hoc loco cum dicat,in rebus definiendis,quonam pacto illę differentię ſumantur,conſiderat,ac ſignificat voces in accidentium definitionibus ſubſtantię participes eſſe debere. ſiquidem

definitiones ex vocibus, quę ſubſtantię participes ſint, componuntur, vt candor color eſt, quo viſus noſter diſsipatur; ac diſpergitur. præterea addidit, maximus, quoniam ſæpenumero propter humanam imbecillitatem huiuſmodi differētijs caremus, & definitiones ex accidentibus aſſumimus: vt in coruo manifeſto apparet; in quo explicando nigrorem pro differentijs accipimus, & in olore candorem. ac cum equum definimus, animal eſſe dicimus rationis expers ad hinniēdum natum, proprium, quod ſubſtantiæ aduentitium eſt, differentiæ loco, quæ ſubſtantiæ eſt particeps, ſuſcipimus. id quod fit, quoniam differentiam ſubſtantiæ participē equi, & aſini reperire nullo mō poſſumus.

EAS *autem definiunt hoc modo. Differentia eſt, qua genus a ſpecie ſuperatur. nam animal ratione, & mortalitate ab homine ſuperatur, quoniam animal nihil horum eſt. vnde enim formæ differentias habeant? nec vero omnes contrarias habent; propterea quod in eadem re formæ concurrerent contrarię; ſed vt arbitrantur, omnes differētias, quæ in eis ſubiectę ſunt, facultate complectuntur, re vera nullam. quocirca neque de nihilo quippiam fit, neq; formę contrariæ in eadem re ſimul inſunt. Eam hoc quoque modo definiunt. Differētia eſt, quę de multis, yſque ſpecie differentibus dicitur, cum qualia ſint, quęritur. nam rationis particeps, & mortale de homine dicuntur. & qualis homo ſit. non autem quid ſit, explicant. cum enim rogamur, quid ſit homo, recte animal reſpondemus, cum vero quale animal ſit, interrogamur, rationis particeps, & mortale congruenter reſpondemus.*

Cum differentiæ ſignificationes numerauerit, & de qua philoſophi loquantur, dixerit: hanc præcipuam deſcriptionem tradit. Differentia, inquit, eſt, qua genus a ſpecie ſuperatur. Ex hac definitione Porphyrius dubitationem mouet, & eam poſtea diſſoluit. duo quædam perſpicua dubitatiōis effata ſuſcipit; quæ ſic a Peripateticis appellantur; quod per ſe credenda ſint, ex quibus hoc primum eſt. Nihil ex nihilo oritur. vt abacus ex ligno confectus partim fuit, quia lignum erat, partim vero non, quia non erat abacus: nam ſi fuiſſet, artifice, vt fieret, non indiguiſſet.

lapides præterea ſunt,tum vero non ſunt , quia nõdum domus eſt.quo nam igitur modo ex penitus nihilo quippiam fiet? Alte rum effatum eſt,Aduerſa in eadem ſubiecta re in eodem tem pore ſimul eſſe non poſſunt.aduerſa enim ſibi ipſa mutuum inte ritum afferunt.his præpoſitis ita oritur dubitatio. Differẽtiæ vel ex genere,in quo prius erant,formis inſint,vel ex nihilo fiant, neceſſe eſt.horum vtrũq; abſurdum eſt.nam ſi in generibus tã quam in corporibus differentiæ ſint,aduerſa ſimul erunt in ea dem ſubiecta re,mortale videlicet,ac immortale,rationis com pos,& expers.qđ ita abhorret,vt nihil ſupra . ac niſi in generi bus ſint differentię,quo nam pacto in formis? eſſet.n.aliquid,qđ ex ijs,quæ nulla ſunt,factum eſſet,quod item a ratione alienum eſt.ex nullo enim alio fieri poterunt,cũ inter genera, & formas nihil medium interiectum ſit.patet igitur hunc ſermonem eſſe maxima dubitatione inuolutum.Porphyrius itaq; dubitans pe ripatetico more cõtrouerſiam ſoluit.aduerſa,inquit,in vna met re,& eodem tẽpore actu ineſſe non poſſunt, at poteſtate queũt. atq; vt ea,quæ diximus,clara fiant, non eſt ignorandum aliud eſſe poteſtate quippiam exiſtere,& aliud actione.id nãque pote ſtate eſſe dicitur,quod imperfectum eſt , neq; deductum ad rẽ ipſam,commode tamen traducitur ad actum.vt puerulus facul tate grammaticus eſt,quãdoquidem fieri grammaticus poteſt. & aqua gelida,poteſtate calida eſt,cum poſſit calida reddi. hoc igitur eſt,quod poteſtate eſſe dicimus.re ipſa grammaticus dici tur,qui grammaticam ſcientiam ſit plane conſecutus ,ipſamq; reliquos doceat.& frigida aqua poteſtate calida dicitur, quę cũ calefacta ſit,actu calida dicetur.ait igitur,aduerſa,calidum inq̃, & frigidum actu ſimul alicui non adeſſe,poteſtate tamen poſſe. tepida quidem aqua,neq; actu calida eſt,neq; gelida, poteſtate tamen vtrunq;.atq; infans poteſtate virtutem habet, & vitioſita tem.materia item poteſtate omnia aduerſa poſſidet.Si igitur ge nus materiæ rationem habet,vt poſt dicetur, clarum eſt ipſum poteſtate omnes differẽtias aduerſas habiturum. id quod aliter etiam probatur hoc modo.Aduerſa in vno eſſe poſſunt: ſi vero alterum aduerſorum actu habeat,alterum poteſtate habebit.qđ re ipſa frigidum eſt,facultate calidum eſt,quoniam ſuapte natu

ra ei

ra ei eſt comparatum,vt calidum fiat.hoc enim dictum eſt,propterea quod quædam ſunt,quæ alterum aduerſorum tantum ſuſcipiunt.vt cryſtallus,quæ frigida cum ſit,calefiet nunquam, atque ignis nunquam frigidus reddetur.aer,& aqua vtrunque admittunt.aduerſa enim facultate in eodem eſſe poſſunt. nam ſi duo aduerſa poteſtate quippiam nõ habuerit, nunquam actu in horum vtrunque commutabitur.ſed quoniam duo aduerſa poteſtate continet,propterea in vtraque transfertur.hoc itaque modo genera aduerſas differentias habere ait.non enim ex nihilo penitus fiunt:neque aduerſa in eodem eſſe re ipſa poſſunt. Peripatetici hac ſolutione vtuntur,qua Porphyrius,quoniam librum ad ſumma Ariſtotelis genera vtilem ſe ſcripturum promiſit,vſus eſt.Nec clam me eſt,Platonis ſtudioſos huic ſolutioni repugnare.volunt enim differentias generibus actu ineſſe: nec dubitandum,quin rationis compos,& rationis expers, mortale,& immortale generibus ſubiiciantur.ad cuius rei demonſtrationem hiſce rationibus vtuntur.aiunt enim mortale,& immortale,particeps,experſque rationis aduerſa non eſſe. quod aduerſa ſeſe viciſſim interimant,hæc autem tantum abeſt,vt ſibi mutuum interitum parent,vt etiam ſeſe conſeruent.rationis enim particeps & immortale ſeruãt mortale,& rationis expers. nam Deus cum rationem habeat,immortaliſq; ſit,mortalia omnia ſeruat,& cuſtodit.præterea homo ratione carentium curator eſt,& conſeruator.angeli vero immortales,homines mortales curant,& cuſtodiunt.quare rationis particeps, & ratione carens aduerſa non ſunt,nec item mortale,& immortale. quod ſi aduerſa non ſunt,quid obſtat,cur generibus non inſint: quandoquidem vires,quæ rationis expertes ſunt,iram dico, cupiditatemq;,& ſenſum,atq; anima,quæ rationis particeps eſt, ſimul in vno hominis corpore ineſſe conſpiciantur.dicunt rurſus.ſint licet inter ſe contraria,nihil tamen abſonum eſt,eadem in eodẽ genere actu ineſſe,quoniam non in corporeo ſubiecto, ſed in eo,quod corporis expers eſt,exiſtunt.genus enim corpore vacat.nam in ſubiecto corporis experte aduerſa ineſſe poſſunt. quod vero duo aduerſa in ſubiecto corporeo ſimul ineſſe non poſſint,cauſa eſt,quod vtrũque vult eſſe ſubiecti particeps. Sin

gulare corpus per ſeſe ea,quę ſe inuicem perimunt,non admittit.at in iis,quæ non corpora ſunt,id non valet,propterea quod natura aduerſorum omnium in ĳs habeat rationem ita, vt oculus,qui candoris,& nigroris rationes admittit. anima quoque ſimul,& eodem tempore aduerſorum,boni ſcilicet,& mali, frigidi,ac calidi rationem habet. vna igitur eſt aduerſorum ſcientia.quare a ratione non alienum videtur , ſiquis dicat aduerſas differentias generibus ineſſe.Similiter etiam in abaco,atque in eadem eius parte triangulum,quadratum,turbinem,& globoſam figuram fingere ſimul non poſſumus,quoniam inter ſe cōfunderentur figuræ omnes,cum in re corporata eſſent collocatæ.at in anima hæc omnia habemus,& ea non confuſa. ex quo fit,vt ea etiam diſtincte proponamus.& primam , ſecundamq́, ac tertiam ſpeculationem demonſtremus.ſecus vero de turbine,triangulo,& quadrato,vt diximus.ita fit , vt in iis , quæ concreta,& corporata non ſunt,aduerſa re ipſa inſint.alia præterea ratione probatur.Si differētiæ generibus poteſtate inſunt,quid eſt,quod illas cum formis actu cōponit,& inſerit. omne , quod poteſtate eſt,a quodam,quod tum actu eſt , ad actū traducitur. aqua frigida cum poteſtate calida ſit,actu fit calida ab igne,qui tum calidus eſt.& puerulus poteſtate grammaticus, redditur grammaticus ab eo,qui tum eſt grammatices peritus . ſi igitur poteſtate eſſe poſſunt in generibus differentiæ,ſi ad actum traducantur,aliquo quodam,quod actu differentias habeat, indigebunt,ſed nihil aliud in iis eſt , poteſtate igitur in generibus non erunt differentiæ.rurſus ſic probant.Omne,quod eſſe poteſt,imperfectum eſt,quod vero actu eſt,perfectum eſt : ſi itaq; ſpecies actu differentias habent,& genera poteſtate,vltimę ſpecies erunt omnibus perfectiores,& digniores,prima autem genera omnibus imperfectiora,atque indigniora. id quod a vero ſenſu maxime abhorret.ſequeretur enim effectas res ſuis cauſis eſſe & perfectiores,& præſtabiliores:oportet igitur differentias in generibus actione ineſſe.eſt ne igitur ob eā cauſam Peripateticorū ratio,atq; omnino explodenda ſententia?id equidē ne vnquam quidem cenſuerim:propterea quod cū triplex genus ſit,de eo,genere,quod ante multa eſſe diximus , Platonici

loquebantur,in quo differentiæ actu ſunt, omniumque rationes re ipſa ineſſe poſſunt:Peripatetici vero de eo, quod in multis eſt,verba faciunt.Naturam ab vniuerſis ad ſingulas res proficiſci,ſingulaſque in vniuerſis poteſtate cohærere ſciendũ eſt. Semen ſi in concipientem,comprehendentemque naturam inciderit,primum caruncularam quãdam in matrice finget,& efficiet,vt medici inquiunt,quæ ſane caro corpus erit, ac corpus vniuerſe ſumptum.hoc tamen vt corpus,re ipſa eſt, vt animatum,poteſtate.quia necdum animatũ actu eſt. vbi vero aletur, augebiturque,animabitur,ac tunc animatum vere dicetur, & poteſtate animal.non enim adhuc ſentit,& mouetur, quæ cum nactum ſit,actu animal erit,poteſtate particeps rationis. cũ vero auditionis,ac rationis particeps fuerit, actione animal rationis particeps erit,poteſtate grammaticum. differẽtias igitur ineſſe poteſtate in generibus,quæ in multis ſunt,videmus. ſimul etiam patet phyſicos hoc modo recte dicere:ex quo conficitur, vt cum Porphyrius librum hunc non ad Platonicam, ſed Ariſtotelicam doctrinam vtilem ſcribere vellet, peripatetica ſolutione uſus ſit.Sed cum ſupra diceremus quinque voces corpore vacare,neque id probatum adhuc ſit, reſtat vt id rationibus affirmemus.Corpus,vt hinc initium ſumam,nũquam in maiori æque,ac in minori conſideratur,velut in elephante,& formica,at quinque voces pari ratione & in magnis,& in paruis conſiderantur:Deinde omne corpus corpori adiunctum acceſſionem affert ei,quod additamentum capit,ſed genus & ſpecies, ac reliquæ voces ad Socratem additæ nihil amplificant, nec vllam ei acceſſionem faciunt. præterea nunquam idem corpus in eodem tempore in multis videbitur, licet ſimile videatur, idem tamen non erit,vt in Platonis crure os elephantis eſſe videbitur,non tamen idem erit cum illo,quod Oreſtes habebat: at genus,& ſpecies eodem tempore in multis conſiderantur. Tum corpora diuiſa nunquam ſpeciem,& eandem quantitatẽ ſeruant.ſtater enim nummus in multas partes diuiſus vnam formam,vnamque ſtateris quantitatem non ſeruabit:genera vero & formæ eandem formam & quantitatem ſeruant,ſi in Socratem,& cæteros diſtribuantur.Aliter etiam demonſtrari poteſt.

Omne corpus ex materia, ſpecieq́; cōponitur, genus & ſpecies eo modo non fiunt, nunquam enim ſpecies ex ſpecie componetur, igitur quinque voces corporis expertes ſunt. Omnia iam percepimus, id quod ſequitur, per ſe apertum eſt; tamen nihilominus legendum eſſe exiſtimamus, vt ſi in obſcuri quippiam inciderimus, a nobis declaratum ſit. {Animal nihil horum eſt} ideſt expers, quippiam enim tale ſubaudiendum eſt. Si enim animal particeps non eſſet eius, quod rationis particeps eſt, & mortale, vnde has differentias ſpecies habeat? nec vero omnes contrarias habet, quoniam res concurrerent contrariæ. {Vt arbitrantur} quoniam Porphyrius Platonicus, ea dicebat, quæ ſibi recta non videbantur, ſed, inquit, vt Peripatetici putarunt. illi enim naturaliter loquuntur, atq; ita recte ſunt opinati. vniuerſas ſcilicet res ſingulis priores eſſe, & eo pacto ad actum traduci. {eam hoc quoque modo definiunt} perfectam differentiæ deſcriptionem ex earum vocum diuiſione ſumptam tradit. ita enim erat, vocum aliæ ſignificant, aliæ non.

ETENIM *res omnes e materia, & forma, vel ex ijs, quæ materiæ, & formæ proportione dicuntur, ſunt conflata. nam vt ſtatua ex æris materia, & ex figura tanquam ex forma efficitur; ſic homo communis, quique ſpecies eſt, ex genere, quod materiæ rationem habet, & ex differentia, quæ formæ ratione quadam reſpondet, conficitur: ex quibus totum quiddam, quod efficitur, animal rationis particeps, mortale, homo perinde eſt, atque illic ſtatua.*

Reddit nunc rationem, qua nam de cauſa genus in quæſtione, qua quid res ſit, indagatur, & differentia in ea, qua qualis ſit, dicatur. Res omnes inquit vel proprie ex materia, ſpecieque cōſtant, vel ex ijs, quæ materiæ, & ſpeciei ratione dicuntur. Omnibus igitur naturalibus rebus res quædam ſubiecta eſt, quam proprie materiem vocant turpem & informem: forma vero proprie eſt, quæ ſuo ornatu materiam, quodque ex ea fit, ornat. atque ita propria materia, & propria forma in rebus naturalibus ſpectatur. in artificioſis autem, quædam proportio eſt materiæ, & formæ. vt cum ex ære fiat ſtatua, æs materia dica-

tur

tur non proprie illud quidem, ſed promiſcue, & proportione quadam.æs enim non eſt forma vacans: ſed propterea quod artifici ſubſtratum eſt, ſtatuæque formam accepit, tanquam proprie materia, ea de cauſa materia dicitur.figura item formę proportionem habet, quandoquidem æs imprimit. nam cum naturalibus rebus vna quædã materia tributa ſit, ob id omnes reciprocantur.neq; enim omnia viciſſim retro commearent, ſi non vna quædam, omnibusq; cõmunis materia ſubiecta eſſet. ænea quidem vaſa mutari ita poſſunt, vt ex lebete ſtatua efficiatur.at quibus eadem materia non eſt, inter ſe cõmutari nõ queunt.ex lebete enim nunquam abacus fiet.atqui ex terra aqua, ex aqua oritur aer, ex aere æther:deinde retrorſum viciſsim ex æthere aer, & ex aere aqua, ex aqua terra infima.id qđ fit, quoniam materiem habent eandem, quod enim frigus, humorẽq; ſuſcipit, aqua fit, quod ſiccitatem, & calorem, æther, ita quoq; reliquę duæ naturæ, ex quibus omnia conſtant.omnes igitur naturales res, velut homo, equus, & cætera generis eiuſdẽ ex materia proprie, & forma conſtant.ea vero, quę arte cõſtructa ſunt ex ijs conflantur, quæ eandem habẽt cum materia portionem. atq; ex ijs, quæ figuram habent, formę reſpondent.genus igitur materiæ, & differentię formę ratione quadam reſpondẽt. Nam vt in ſubſtãtia nihil inter ſe differt, veluti materia, ſicut ænea vaſa, differentia tamen in figura fit, ſic quoq; in genere, quia homo, equus, canis animantes ſunt, nihil differunt illi quidem, ſed propter differentias magnopere diſtãt.Si ratiõis particeps, mortaleq; ad animal additum ſit, fiet homo:ſi ratiõis expers, & mortale, equus.quare genus materiæ, & differentia formę comparatur.cum igitur materia vnicuiq; naturam, forma vero qualitatem tribuat, meritiſsimo genus in quęſtione, qua quid quicque ſit exquiritur, vt materiæ comparatum dicitur, differentia autẽ, vtpote quæ formæ ſimilis eſſe comperiatur, in qua rei qualitas indagatur.{communis}id eſt vniuerſi homines. {quique ſpecies eſt} id eſt homines ſinguli.

EAM *hoc quoque modo definiunt*. *Differentia eſt, quę ſuaptę quadam natura ſeparat ea, quę ſunt ſub eodem genere conſtituta. nam*

rationis particeps, & rationis expers hominem, & equum, qui ſub idẽ genus ſubiecti ſunt, inter ſe diſtinguit. Demum ita deſcribunt. *Differentia eſt, qua vnũquodq; differt, ac diſcernitur. homo ẽnim, & equus genere inter ſe non differũt, quoniam, & nos, & equi animalia ſumus, ſed cum rationis particeps adiunctum fuit nos ab illis diſtinxit. ſumus item nos, & angeli rationis participes, ſed mortale interiectum nos ab illis diſiunxit.*

Rationis particeps, & mortale cum accedunt, hominem ab equo ſeiungunt.

QVI *vero differentiæ rationes exquiſitius colligunt, eamq; ad viuum reſecant, non quoduis eorum, quæ ſeparant ea; quæ eodem genere continentur, differentiam eſſe dixerunt: ſed quod ad rem, eiuſque notionem, quid ſit, explicandam valeat, quodque rei pars exiſtat.*

Non, inquit, quiduis eorum, quæ ſeparant omnia, quę ſubiecta ſunt ſub idem genus, in differẽtiarum numero habetur ab ꝭs, qui differentiæ rationem ſubtilius perſpiciunt, & accuratius perſequuntur; quandoquidem nec communis, nec propria: vt ſtare, ſedere, ac repandum eſſe, ſed maxime propria differentia ſeparat. vt rationis, atq; intelligentiæ particeps, quę hominem efficit. Soli enim homini attributum eſt. in Deum autẽ, vtpote qui omni intelligentia præſtet, non cadit, multo etiam minus in bruta, quibus id natura inſitum non eſt. homo præterea non alicuius ſcientiæ, veluti grammaticę tantum capax eſt, ſed omnium. { quid ſit. } hoc eſt, quod ad eius vim, & naturam definiendam ptineat. nam hęc dictio, Quid, apud Ariſtotelem definitionem ſignificat, non ſecus, quam apud grammaticos ira iracundiam: ppterea quod definitio, quid quęq; res ſit, explicat. quod igitur definitionis pars eſt, illud ẽ qđ rẽ diſtinguit, rationis enim, & intelligentiæ participem eſſe, definitionis pars eſt. quæ differentia hominem a cęteris animantibus diſiungit.

NON *enim aptum eſſe ad nauigandum, hominis differentia ẽ, licet ſit hominis proprium. nam ſi dixerimus animantium alios ad nauigandum aptos eſſe, alios non eſſe, hominem quidem ab alꝭs diſtingue*

mus, aptum tamen ad nauigandum eſſe, neque hominis naturam abſoluet, neque eius pars erit; ſed habilitas quædam, cum earum differentiarum numero non habeatur, quę ſpeciem procreant. Quapropter formarum effectrices differentiæ ſunt, quæ aliam ſpeciem efficiunt, quæq; ad rei naturam aperiendam aſſumuntur. quare de his ſatis.

Ad nauigandum, inquit, non natandum, aut vt ſuper aquis feratur, ſiquidem hac ratione bruta, inanimaq; ad nauigãdum apta eſſent, ſed nauigare intelligendum eſt hoc loco, nauem gubernare, quod eſt hominis proprium: homo tamen non efficit, aut formatur ob nauis gubernandæ facultatẽ, quoniam eo pacto ij, qui naues non gubernarent, homines non eſſent.

DE PROPRIO.

PROPRIVM *diuidunt in partes quatuor. primum dicunt eſſe proprium, quod vni ſoli, neque toti ſpeciei conuenit, vt homini mederi, vel terram metiri: deinde quod toti, ſed non ſoli, vt homini bipedem eſſe: tum quod ſoli ſpeciei, totiq;, & interdũ ineſt, vt homini cuicunque caneſcere in ſenectute: poſtremo in quo hæc concurrunt omnia; quod in ſola, totaque ſpecie, & ſemper ineſt, vt in homine ridendi facultas; qui etſi non ſemper ridet, ad riſum tamen aptus dicitur. idque non quod ſemper rideat, ſed quod ſemper ſit ad riſum natus, id quod ei proinde innatũ eſt, vti equo habilitas ad hinnitum. hæcque quoniam viciſſim retro commeant, vere propria appellantur. ſi enim equus ſit, ad hinnitum quoque aptus exiſtet: et ſiquid ad hinnitum aptum ſit, equus itidem erit.*

Cum de differentia finem habuerit oratio mea, reſtat vt de proprio diſſeratur: atque ita, non modo ordinẽ inuertemus, ſed etiam ſeruabimus diligenter: propterea quod cum de ijs, quæ ſubſtantiæ ſunt, diſputatum ſit, ſequitur neceſſario, vt de illis loquamur, quæ rerum naturæ adueniunt. atque a proprio initium ſumemus, quia intermedium quiddam ſit. nam quia maxime p

priũ ſoli,totiq;,ac ſemper ſpeciei conuenit,ſubſtantiæ particeps eſt:ſiquidem ea,quæ ſubſtantiæ ſunt conſortia in omnibus, qui bus conueniunt,ſemper intelliguntur.accidentibus porro com paratur,quod non ſecus,ac illa a ſubiecta re cogitatione diuelli tur.in eadem præterea docendi forma perſeuerat, quam vſque ante hac ſeruauit.nam prius,quam dicat,de quo proprio philo loſophi loquantur,eius ſignificationes enumerat. Proprium igi tur diuidit quadripartito,atq; ait, proprium vel vni ſoli ſpeciei, vel non ſoli ineſt.ſi ſoli,vel in tota,vel non tota intelligitur,ſi itẽ non ſoli,vel toti,vel non toti ſpeciei,vel ſemper,vel non ſemper conuenit.hæcq; diuiſio eſt.primo autem proprium eſt, quod in vna ſola ſpecie,& non tota reperitur, vt in homine medicinam facere,vel philoſophi,aut aſtronomi, geometræue, aut alterius cuiuſquam fungi munere:deinde quod toti ſpeciei, etſi non ſo li conuenit,vt homini bipedem eſſe:omni enim homini conue nit,vt bipes ſit,non tamen ſoli,quoniam id etiam eſt volucribus attributum:tum quod toti,ſoliq;,at non ſemper , ſed aliquando, vt homini in ſenectute caneſcere:ſoli enim,omniq; cõuenit,ſed homo canos in ſenectute tantum,non ſemper emittit:poſtremo in quod hæc omnia concurrunt,& conueniunt,quod in ſola,to taque ſpecie ſemper intelligitur,vt in homine ridendi facultas, & equo aptum eſſe ad hinniendum,caniq; ad latrandum. horũ autem vnumquodq; re ipſa non eſt,ſed poteſtate. nõ enim quia homo riſui aptus eſt,& equus hinnitui,ridens eſt, vel hinniens, ſed quia huic ad ridendum , illi ad hinniendum ſuapte eſt na tura comparatum.Vere autem,& maxime proprium eſt, quod ſoli,& toti ſpeciei,ac ſemp conuenit,quare Porphyrius reliquas ſignificationes omittens,omninoq; communius proprium acci piens in quatuor diuiſit.cum itaq; tres repugnantiæ ſint, ex qui bus propriorum ſignificationes accipiuntur,ijs inter ſe cõiuga tis multæ relationes fiunt,ex quibus nonnullę conſtant,nonnul læ non conſtant,vt picturæ exemplo clarum fecimus.cum dice ret, innatum, poteſtatem, & facultatem hominibus inſitam ſignificauit , non actionem . nam etſi ſemper non ridemus, apti tamen ad ridendum ſumus. quippe qui ridendi faculta tem ſic habeamus, vt ridere ſemper poſsimus, cum præſertim

ſemper

ſemper aptum animum habeamus ad riſum,non tamē ſemper rideamus,aliud quippe eſt ridere,aliud ad ridendum aptum eſſe,atque aliud eſt hinnire,& aliud habere hinniendi facultatē.

DE ACCIDENTE.

ACCIDENS eſt,quod adeſt, & abeſt ſine interitu rei,ad quam annititur;quod bipartito diſtribuitur,alterum,quod ſeparari poteſt,alterum, quod non poteſt.ac dormire quidem ſeparari poteſt., nigror vero a coruo, & æthiope auelli non poteſt:tamen & coruus albus,& æthiops intelligi poteſt,ſi colorem mutet,resque ſubiecta incolumis remanebit.

In iis,quæ ad doctrinam pertinent, accidens extremum locum nactum eſt.ac propterea reſtat, vt de illo diſſeramus. in quo primum non ignorandum puto, Porphyrium ſolitam regulam non ſeruaſſe.nam in reliquis vocibus explanandis cum prius illarum ſignificationes enumeraſſet,de qua poſtea philoſophis habēda ratio eſſet,indicabat,qua ſane regula nunc uſus non eſt,ſed multis accidentis ſignificationibus ſibi propoſitis, cœpit de prima primum diſputare, id quod iure optimo factū puto:habebat enim exploratum nullam accidentis ſignificationem eſſe;de qua philoſophi non diſſererent. Accidens autem adeſſe,& abeſſe ſine interitu eius rei, in qua ſitum eſt, rationibus firmabo.Accidentia corpora non ſunt, nam ſi corpora eſſent,corporibus adiuncta augerent, & ablata minuerent: ſed neque addita amplificant,neque remota diminuunt; corpora igitur non ſunt.Præterea ſi corpora eſſent, vnus locus multorum corporum eſſet capax,quod fieri nequit. nam in pomo eſt dulcedo,ac color,odoriſq; ſuauitas,quæ ſi corpora eſſent, vnū non haberent locum,fieri id quidem nullo modo poſſet; cum corpus aliud corpus non penetret.ea inſuper accidentia,quæ a ſubiecta re ſegregari poſſunt,ſeu adueniant,ſeu recedant,ſubiecta illa res incolumis manet.ſiquidem ſedere,ſtare,refrigerari,calefieri adſunt,abſuntque,neque rem,in qua inhærent, in-

Accidentia non sunt corpora.

ſeriſmunt: quid? eam'ne ob cauſam ea, quæ auelli a ſubiecta re nō queunt, vt naſi aduncitas, & nigror, qui in coruo eſt, abſunt ſine rei, in qua ſita ſunt, interitu? hæc nos ſeparari cogitatione dicimus poſſe, actione autem, & re ipſa nō poſſe. nam ſi vel repandus, vel directus, aut retortus naſus intelligatur, naſus nihilominus erit. Ex accidentis præterea definitione dubitationes quædam oriuntur. aiunt enim nonnulli, vt paulo ante nos quoque dicebamus, traditam definitionem, adeſſe inquam, & abeſſe, omnibus accidentibus non conuenire, ſed iis tantum, quæ ſeparantur. nigrorem enim in æthiope, & coruo ſine ſubiectæ rei interitu & adeſſe, & abeſſe non poſſe. quibus reſpondemus, etſi reipſa non poſſit abeſſe, cogitatione tamen æthiops, & coruus erunt albi. at animal ab homine ne cogitatione quidem ſeparari poterit; quoniam niſi vna hominem, animalque intelligemus hominem ipſum perdemus. coruum vero æthiopemque nigros non eſſe cogitantes nihil ab eorum natura detrahemus. auferat quiſpiam, auellatque a coruo plumas, nihilo tamen minus coruus erit: æthiopem etiam ſiquis cogitarit album eſſe, hominem tamen remanſurum nemo ignorat. ea igitur, quæ nequeunt ſeparari, etſi actu non abſint, cogitatione tamen abeſſe poſſunt. In hac etiam definitione quærunt, quomodo adeſſe, & abeſſe quippiam præter ſubiectæ rei interitum dicatur, cum febris animal, quod in febrim incidit, corrumpat. iis ita reſpondemus, nō modo de febri dubitandum eſſe, ſed etiam de frigore immoderato, ſiccitateque vehementi, & humore: quoniam hæc omnia cum adueniunt, animali interitum afferunt. dicimus igitur in iis ſic fieri, quemadmodum in fidibus contentis, & incontentis concentus ſeruari poteſt, neque ſubiecta res corrumpitur. nam ſi calor, aut frigus immoderatum, aut aliud quicquam ſuperuacaneum aduenerit, corporis conuenientiam, concinnitatemque in animali peruertet, ſubiecta tamen res, corpus videlicet ſeruabitur; quod vero calefiat, & refrigeretur, non omnino animal, ſed corpus eſt: ex contrariis enim calore, frigore, ſiccitate,
„ atque humore eſt concretum. Etenim (vt in prima pagina libri,
„ qui eſt de humana natura, ſcriptum his ipſis verbis reliquit Hip
„ pocrates vir & arte, & facundia inſignis) ſi homo vna re con-

„ ſtaret, nullo vnquam morbi genere afficeretur. nam ſi vnum
„ exiſteret, nihil quicquam eſſet, quod ei dolorem inureret, ſique
„ afflictaretur, vna quoque neceſſario eſſet adhibenda curatio. nunc vero cum altera qualitatum alteri dominetur, & inter ſe magno amicitię vinculo teneantur, non modo ex prędictis qualitatibus inter ſe contrariis animalis corpus componetur, ſed ex ſubiecto etiam quodam triplici modo dimenſo ex propria ratione corporis, quod qualitate careat, in quo qualitas omnis conſiſtat. at nulla qualitas proprio ſubiecto repugnat, neq; id in quo eſt, corrumpit. nam ſi ſubiectum corrumperet, ſeipſam vna perimeret: interempto autem eo, in quo vitam habet, ipſa quoque interimatur eſt omnino neceſſe, cum per ſeſe cohærere nō poſſit: verum nihil eſt, quod ſibimet interitum parare ſtudeat. qualitas enim qualitati, & non corpori ſubiecto repugnat. quare fieri non poteſt, vt febris, aut alia quæuis qualitas rem, cui inhęret, corrumpat. ſiquidem omnia in rerum natura eſſe deſiderant. cum igitur ex iis contrariis, ex quibus corpus componitur, aliquod paulo nimium redundarit, totius corporis concinnitudinem peruertet. nam cum materiam quandam qualitas expetat, vt incolumis in ea ſeruetur, repugnantem, ſibique aduerſam perdit, vt ea expulſa, & eiecta illius occupet locum. nam velut de iis, qui de communi agro certant inter ſe, cum feſtinat vnuſquiſque aduerſarium reiicere, ipſeque in agri poſſeſſionem poni, ſic de calore, frigoreque de eadem ſubiecta re inter ſe pugnantibus dicere poſſumus. nam materia, in qua neutrum horum ſuperarit, in moderatione erit; at ſi alterum excedat, contrarium a potentiori corruptum propulſabitur; ſubiecta tamen res nihil patietur. quin etiam a ſuperante qualitate non perdetur. concinnitas igitur, vel earum qualitatum, quæ in corpore ſunt, temperatio a febri peruertetur, ipſumque corpus veluti qualitatibus ipſis ſubiectum eſſet, non perimetur. Poſſet quiſpiā nobis ex dictis obiicere, corpus abſolute febri nōn eſſe ſubiectum, ſed animantis corpus, quod eſt ex illis qualitatibus compactum, quod cum febris, nimiumue frigus, aut aliud huiuſmodi acceſſerit, corrumpetur. non enim quiuis immoderatus calor febris eſt, vt manifeſto apparet in ferro calefacto, & igni, ſed

calor,qui animantibus inhæret;quorum corpus ſi perdatur,febris quoque,vtpote quę in illo ſita ſit,interimetur.hunc nodum nullo negotio nos diſſoluemus.Mutatio quadripartito diſtribuitur,vnum enim genus ad ſubſtantiam pertinet, alterum quantitatis eſt,tertium in qualitate verſatur, quartum omnia locorum ſpatia comprehendit.& primum quidem genus conſtituit generatio ſimplex,& interitus,eſt enim generatio ex eo , quod non eſt,in id,quod eſt,mutatio,interitus autem ex eo , quod eſt , ad id,quod non eſt ; ſecundum accretio,& diminutio;tertium alteratio,candor item,& tepor, & quæcunque mutationes ex aliis qualitatibus fiunt;quartum ea,quam Græci φοράν vocant , nos lationem,loci inquam mutationem appellamus. ſi igitur ortus a ſubſtantia procedens id,quod non eſt,efficit,vt ſit,interitus vero contra,id quod eſt,nullum facit,& mutatio in ſubſtantia fit, ſi febris ſubiectum corpus interimet,non erit accidens,ſed ſubſtantiæ mutatio,quam interitum vocant,quoniam ortus,& interitus immutationes non ſunt,etſi abſque immutatione fieri non queant.cum igitur calor,& frigus ex tam temperata immutatione fiant,vt concinnitatem animalis non corrumpant,ea qualitas accidens erit,quæ ſine interitu eius rei,cui inhæret, abeſſe poterit,cum vero ex vehementiori ita , vt conformationis , ac moderationis temperationem immutent,mutatio non dicenda erit alteratio,nec temeraria,& fortuita,ſed ſubſtantiæ ipſius cōmutatio.omnis igitur febris non corrumpit , ſed intemperata, quæ accidens non eſt illa quidem,ſed mutatio eius , quod nihil eſt,in id quod ſit.Eſt præterea quiddam,quod dubium,controuerſumque eſt,ac plenum diſſenſionis inter multos.aiunt enim caluitium id,quod ei ſubiectum eſt, crines dico , corrumpere. qua in re explicanda ſciendum tantummodo eſt, caluitio non capillos ſubiici,ſed caput,cui ab eo interitus nō affertur.{A coruo,& æthiope.}hæc non niſi magna de cauſa dicta ſunt . quoniam multa nigra poſſunt dealbari . ſed quod ipſe dixit auelli nō poſſe,cogitatione ſeparari poterit.verum maxime proprie differentię ne cogitatione quidem amouentur,cum hominem remoto rationis participe intelligere non poſſimus.homo enim non eſſet;ac neque etiam angelus eſſet,ſi immortale ab eo auferretur.

ferretur.angelus enim eſſe delineret.

HAC *quoque definitione illud explicant.*Accidens *eſt, quod in eadem re & eſſe,& non eſſe poteſt.tum,quod nec genus eſt, nec differentia, nec ſpecies, nec proprium,& ſemper in re ſubiecta annititur. Explicatis his, de quibus diſſerere mihi propoſitum erat, quid videlicet genus eſſet, quid differentia, quid ſpecies, propriumque, & accidens: quid commune, quidque proprium habeant inter ſe, deinceps perſequar.*

Tradit accidentis deſcriptionem longe diligentius, quam prius.multo enim melius hæc verba,in eadem re & eſſe,& non eſſe,accidentibus,quæ ſeparari non poſſunt,co̅ueniunt, quam adeſſe,& abeſſe.{Tum,quod nec genus eſt}Hæc accidentis deſcriptio vnicuiq; reliquarum quatuor vocum per aliarum amotionem attribui etiam poterat.eſt enim accidens, inquit, quod neq; genus eſt,neq; ſpecies,neq; differentia,neq; propriu̅,ſemperq; in ſubiecta re inhæret.ide̅ porro de cæteris diceret quiſpiam,ac primum de genere,Genus eſt,quod nec differentia e̅, nec proprium,nec accidens,ac ſemper in ſubiecta re conſiſtit. & de omnibus eodem modo,quas ita non definiuit, quonia̅ voces,quæ deinceps ſequebantur,nondum cognitæ nobis erant, nunc vero omnibus declaratis hanc merito accide̅ti tribuit definitionem.Præterea cum aliarum vocum ademptio no̅ ſolum accidens inferat,ſed etiam hippocentaurum,& chimæram res, quæ nunquam eſſe potuerunt,addidit,& ſemper in ſubiecta re inhæret; quibus verbis accidens ab ijs,quæ nunquam omnino fuerunt,quæ non conſtant,ſed ſola vix cogitatione comprehe̅duntur,ſeparauit.ſed quoniam quid accidens eſſet nondum explanauerat,deſcriptionem a negatione ſumpſit hoc modo,Accidens eſt,quod nec genus eſt,nec differentia,nec ſpecies, nec proprium,explicat poſtea quid ſit,& ait, & ſemper in re ſubiecta inhæret.

AMMONIVS
DE COMMVNITATIBVS ET DIFFERENTIIS QVINQVE VOCVM.

COMMVNE *quidem omnium eſt, quemadmodum iam dixi, vt de multis dicantur, ſed ita, vt genus ac diſferentia de formis, & indiuiduis, quæ eis ſubiecta ſunt, enuncientur: ſpecies vero de ſuis indiuiduis: proprium de ſpecie, cuius proprium ſit, tum etiam de indiuiduis, quæ ſpeciei ſint tributa: accidens & de formis, & de indiuiduis. animal enim de equo, & boue, quæ ſpecies ſunt, & de hoc equo, & de hoc boue, quæ ſunt indiuidua, dicitur. expers vero rationis & de equo, & boue, & de ſingulis dicitur: ſed ſpecies, vt homo, de ſingulis tātum hominibus: propriū autem de ſpecie, cuius eſt proprium, nec nō de indiuiduis ſub eadem ſpecie conſtitutis, velut habilitas ridendi & de homine, & de ſingulis hominibus enunciatur: nigror uero de ſpecie coruorum, & de coruis ſingulis dicitur, propterea quod accidens eſt, quod auelli non poteſt: moueri quoque quod ſeparabile accidens eſt, de homine, deque equo dicitur, ac de indiuiduis quidem primo, tum etiam de his, a quibus indiuidua continentur.*

In omnibus rebus tria conſiderantur, ſubſtantia, conuenientia, & diſcrimen. Subſtantiam nunc voco, non illam quidem, quæ accidentibus contraria eſt, ſed vniuſcuiuſque rei naturam; ex quo conficitur, vt res omnes eſſe dicantur. habent præterea conuenientiam, quoniam cum vnum omnium ſit principium, cuncta communitatem quandam inter ſe habeant neceſſe eſt. inſuper quoniam ea, quæ ſunt, multa reperiuntur eſſe, diſcrimē quoddam habere coguntur, vt multa ſint. nam vbi multitudo, ibi & diſcrimen eſt. In propoſitis igitur quinque vocibus vim, & naturam, communitatemque, ac differentiā quæramus oportet. verum de ſubſtantia ſupra dixit: vocum enim vim & naturam nobis aperuit: nunc de communitatibus & differentijs diſſerit ita, vt in quibus differant, & conueniant, perquiſitius con-

ſcribat. Adoleſcentes vero, qui maiore ad virtutem indole, quã cæteri ſunt, quique excellenti ingenio doctrinę ſeſe dederũt, poſſunt hæc omnia ex prædictis edoceri: ſed quoniam liber hic ad imitationem alicuius ex veteribus ſcriptus eſt, aut certe exceptus, vt ex plurimis, iiſq; antiquis præceptis, quæ in eo tradun tur, cognoſci poteſt, ipſemet philoſophus ea, quæ ſequuntur, ex ijs quæ ante dicta ſunt, elegit. prius autem quæ omnium cõmunia ſint, & referat, vt vnãquãque vocem cæteris quatuor compa ret. tum in quibus communicent, in quibuſq; diſcordent, oſten dit. Sciendum autem eſt, ſi ex differentijs quoquo modo ſubiectis diſcere voluerimus. quot complexionum inter ſe diſcrimina conficiantur, hac ratione, & via vtendum nobis eſſe. Numerus vno minor ſumendus eſt, deinde cum eo multiplicandus, qui principio fuerat conſtitutus. tum numerus ille, qui factus ſit, bifariam diuidendus erit, dicendumq; tot oriri complexiones, vt hac exempli appoſitione clarum fiet. Voces, quæ in pręſentia inter ſe comparantur, quinque ſunt, accipito numerum vno minorem, quatuor ſcilicet, componitoq; quater quinque, & viginti fiet: dimidia horum pars eſt decem, totidemq; inter ſe e quinque vocibus coniugationes fieri dices. accipimus autem numerum vno minorem, quoniam aliud alij, non idem eidem comparatur. multiplicamus poſtea numeros inter ſe, quãdoquidem mutuam vocum comparationem, deinde differentiam inueſtigamus. confecti demum numeri dimidium capimus, quoniam ex multiplicato bis eadem mutuo comparari ſequeretur. vnaquæque earum quinque cæteris quatuor comparata multiplicatur, exempli cauſa, genus reliquis quatuor, ſpecies generi, & reliquis tribus, & bis cuiuſque vocis eueniet comparatio, & differentia, quo numero confecto dimidium ſumimus. { Ac de indiuiduis quidem primo, tum etiam de his, a quibus indiuidua cõtinentur. } Præceptum maxima refertum vtilitate in ijs Porphyrius tradit. dicit enim genera, & differentias de formis, deque indiuiduis dici. animal quidem & homo dicitur, & Socrates. ſed ita, vt primum de formis, ſecundo autem loco propter formas de indiuiduis: propterea quod ſi homo animal eſt, Socrates itidem animal, cumq; homo rationis particeps ſit, Socrates quoq;

rationem habebit. Propria, & accidẽtia de formis & indiuiduis dicuntur; dicitur enim riſui aptus homo, & Socrates, albus homo, & Socrates. Sed primum de indiuiduis, ſecundo de formis. non enim propterea quod vniuerſalis homo ad ridendũ aptus dicit̃, vel albus, omnes ſingillatim riſui aptos, albosúe dicemus. vniuerſus enim homo corporis expers eſt, neq; facultatis ridendi particeps eſt, verũ ex eo, quod ſinguli homines ad riſum apti vel albi ſint. Vniuerſa autem de ijs, quæ in multis, aut poſt multa ſunt, dicuntur.

DE GENERIS, ET DIFFERENTIAE COMMVNITATE.

GENERI *cum differentia communis eſt formarum comprehenſio. Differentia enim etſi non omnes, quas genus, formas tamen continet. nam rationis particeps quã quam non complectitur ea, quæ ratione vacant, vt animal, hominem tamen & angelum, qui ſpecies ſunt, continet.*

Comparatis inter ſe quinque vocibus, cõmunitatibusque, ac differentijs illarum explicatis, vnamquãq; ſeparatim aſſumere vult, & cum reliquis quatuor conferre, atq; indicare quanam ratione vna vox cum multis conueniat, vel differat. { Formarũ comprehenſio } hinc collationem exorditur, ac primum cõfert genus cum differentia, & quid hæc commune habeant, quidq; differens diligenter declarat.

QVAECVNQVE *de genere, quia genus ſit, dicuntur, ea quoque de ijs formis, quæ illi ſubijciuntur, dicentur. quæque de differentia, quia differentia ſit, omnia etiam de illa ſpecie, quam efficit differentia, dicuntur. quoniam enim animal genus eſt, ſubſtantia, quodque animatum eſt, & ſenſus particeps de eo, quaſi genere dicentur. quę etiam de formis, quæ animali ſubiectæ ſunt, ad indiuidua vſque enunciabuntur. ac quia particeps rationis differentia eſt, de eo, vt differentia, ratione vtens efferetur; idque quod ratione vtitur nõ ſolum de eo, quod par*

ticeps

ticeps rationis eſt, ſed de formis etiam, quæ a rationis participe continentur.

Quæ dicuntur de animali, ea etiam de formis animalis, atq; indiuiduis enunciantur. eodem quoque modo fit in differentia. An propterea quod genus de animali dicitur (dicimus enim animal genus eſſe.) de formis etiam, & indiuiduis dicetur? id ſi ita eſt, neceſſitas cogit, hominem, & Socratem genus dicere, quod falſum eſt, cumque genus duarum ſyllabarum vox ſit, ita & hominem dicere neceſſe erit. Dicemus igitur Porphyrium ea de cauſa generatim, quia genus ſit, adieciſſe, hoc eſt, quia res ſit, nō autem quia relationem habeat, genus enim, duabuſque e ſyllabis conſtans, & huius generis per multa animalis affectionem declarant. quæcunque igitur de animali, quia animal ſit, (hoc enim ipſum vt genus dici patet) eadem ſemper de formis, indiuiduiſque dicuntur. genus quidem de animali, non quia animal ſit, ſed quia relationem declaret, enunciatur. Animal non modo hominis, equi, & reliquorum genus appellatur, verum & color genus candoris eſt, & nigroris, necnon omniũ reliquorum. quod in aliis quoque ſummis generibus haud ſecus inuenietur. quo fit, vt genus de animali, non vt animali, ſed quod affectionem quãdam eorum, quæ ſub ipſo ſunt, accipiat, dicatur. quod in cauſa eſt, vt de formis, deque indiuiduis non dicatur. habere quoque eandem de differentia rationem debemus. quæcunque enim de differentia tanquam differentia, & non relationem indicantia, omnia etiam de formis omnibus, quæ differentiæ ſubiectæ ſunt, deque indiuiduis dicuntur.

ILLVD *præterea commune illorum eſt, quod genere, differentiiſque ſublatis, ea, quæ illis ſubiecta ſunt, nuſquam manent. vt enim ſi animal tolleretur, nec equus, nec homo ſupereſſet, ita ſi nihil rationis particeps ſit, animal ratione vtens conſtare non poterit.*

Duæ regulæ eorum ſunt, quæ priora cenſentur, tollere, & non tolli, inferreq;, & non inferri; quas nunc generi, differentiæq; communes aſcribit.

AMMONIVS DE GENERIS, ET DIFFERENTIAE DISCRIMINE.

PROPRIVM *generis eſt, de pluribus dici, quam differentia, ſpecies, proprium, & accidens dicantur. nam animal de homine, equo, aue, & angue dicitur; quadrupes vero de iis tantum, quæ quatuor habent pedes, homoque de ſolis indiuiduis. quod ad hinniendum aptum eſt, de ſolo equo, & ſingulis, eodemque modo accidens de paucioribus enunciatur.*

Cum expoſuerit, quam ſimilitudinem inter ſe habeant genus & differentia, ad declarandum nunc eorum diſcrimen aggreditur. hic dupliciter, & bipartito ſumere differentias oportet, (nam bifariam capi, ac conſiderari differentias diximus) vel vt efficiunt, & abſoluunt ſpeciem, vel vt genus in partes ſecant.

EAS *ſumere differentias oportet, quibus genus diducitur in partes, non quæ generis naturam perficiunt, ſed quæ diſpertiunt.*

Sumendæ, inquit, ſunt differentiæ, quibus genera in partes diuiduntur, non quæ generis vim, naturamque complent, quãdoquidem illæ generum, nõ quia genera ſint, ſed quatenus ſpecies, erunt differentiæ. oportet inquam differentias, quæ diuidunt. accipere, quæ generis ſunt. animal enim magis, quam hæ patet; cum tamen minus ſerpat, quam differentiæ, quæ perficiunt. nam quod ſupra dixit, accidens de paucioribus dici, abſurdum videtur, cum præſertim accidens de pluribus, quam genus dici videatur; id enim, quod nigrum eſt, (vt hoc exemplo vtar) non tantum animantibus, verum etiam inanimatis cõuenit, quanam igitur ratione de paucioribus? hunc nodum ita diſſoluemus. Siquid ſit ſub eodem genere conſtitutum, vt accidens in animalibus, anguſtius ſerpet, quam animal. id nanque, quod nigrum eſt, omnibus animalibus non eſt attributum. & quod in plantis eſt, planta minus eſt.

GENVS *item vi ſua differentiam continet; quoniam animalium aliud rationis particeps, expers aliud. differentiæ autem non con*

tinent genera.deinde genera priora ſunt differentijs,quæ ſunt eis ſubiectæ, quocirca ſi tollantur,differentias ſecum adiment.at illæ ſublatæ genera non tollunt.ſublato enim animali,rationis compos, & expers auferuntur,at genera a differentijs non tolluntur.nam etſi tollerentur omnes,natura tamen animata,ſentiens,quod animal eſt,intelligeretur. genus præterea cum rei natura quæritur,differentia,cum qualitas, reſpondetur,vt ſupra dixi.

Differentias in generibus facultate priores eſſe, quam ſpecies,quæ ſub illis ſunt,ſupra diximus Peripateticos imitati.

PRAETEREA *genus in vnaquaque ſpecie vnum eſt, vt animal in homine,differentiæ vero multæ. vt quod rationis compos, mortique obnoxium,& mentis particeps eſt.quibus homo diſtat a cæteris animantibus.*

Hæc eſt altera generis,& differentiæ varietas.genus enim in vnaquaq; ſpecie vnum eſt,differentiæ autem multæ.

DEMVM *genus materiæ perſimile eſt, formæ autem differentia.*

Genus,quod in multis eſt,præſertim naturale, materiæ ſimile eſt,& differentia,formæ.

SED *cum multa ſint,quæ generis,& differentiæ propria,ac cõmunia ſunt,hæc tamen dixiſſe ſufficiat.*

Alia his eſſe propria ac communia dicit,tamen ait hæc eſſe ſatis multa.communis enim ijs eſt ſubſtantiæ impartitio, quoniam vt genus conficit ſubſtantiam,ita etiam differentia. commune præterea habent,vt eadem ratione,& definitione dicantur,nam vt genus de iis,quæ ſub ſe ſunt,vna ratione, ita etiam differentia dicitur.eorum item proprium eſt, vt genus, velut animal,cum alio genere ad aliquid efficiendum, non coniun-

gatur, differentiæ contra, vt connectantur, & aliquid efficiant. nam rationis particeps cum mortali, & mentis ac ſcientiæ capaci ſi coniungatur, hominem efficiet.

DE GENERIS ET SPECIEI COMMVNITATE.

GENVS, & ſpecies commune habent, vt de multis dicantur, vt iam diximus. Speciem ſumi uolo, quæ ſolum ſpecies eſt, non etiam genus, vt ſpecies & genus idem exiſtat. horum quoque commune eſt, quod priora ſunt iis, de quibus dicuntur, & quod vtrunque eſt quiddam totum.

Cum genus cum differentia compararit, dixeritque quid commune habeant, quid proprium, ipſum genus hoc loco cum ſpecie confert. quidque cum ſpecie commune habeat, palam facit. {quæ ſolum ſpecies eſt} hæc verba maxima ratione adductus philoſophus adiunxit. ne infimam, quæ de multis non dicitur, aut eam, quæ tum genus, tum ſpecies eſt, acciperemus. genus præterea inueniemus, quod etſi medium ſit, vt ſpecies tamen, non vt genus ſumatur; vt generis, & ſpeciei, & non vtrorunque generum fiat comparatio. eam deinde communitatē, vt de multis dicantur, ob eam cauſam præpoſuit, vt hæc illis, de quibus dicuntur, priora eſſe ſignificaret.

DE GENERIS ET SPECIEI DIFFERENTIA.

HOC quidem differunt inter ſe, quod ſpecies a genere comprehenduntur, ipſæ vero ſpecies genera non complectuntur. ſiquidem genus de pluribus quam ſpecies dicitur. genera quoque præponenda ſunt, quæ differentiis formarum procreatricibus informata ſpecies perficiunt. quo fit, vt genera naturæ ordine priora ſint, auferantq; neq; auferantur. nam ſi

genus ſit, ſpecies etiam omnino erit, at ſi genus non ſit, ſpecies nuſquam omnino manebit. Genera præterea vna ratione de formis, quæ ſunt eis ſubiectæ, dicuntur, at formæ de generibus non dicuntur. Cæterum genera formas ſuperant ipſarum formarum complexione: formæ vero genera, quod proprias differẽtias complectuntur. Species item nunquam genus ſummum, & genus nunquam infima ſpecies fiet.

Declarare aggreditur, quid differant inter ſe. ac prima quidẽ differentia clara eſt, & perſpicua. dicit enim neceſſe eſſe, vt genera præponantur. nam animal, vt dictum eſt, tãquam materia prius ponitur, deinde id, quod rationis particeps eſt, & mortale aſſumit, atque hominem facit. animal quidem genus eſt, & homo ſpecies. { Quo fit, vt genera naturæ ordine priora ſint, auferantque, neque auferantur } duas regulas tradit, ex quibus diſcerni poſſunt ea, quæ ordine naturæ ſunt priora. vna hęc eſt. Id quo ſublato aliud tollitur, nec tamen viciſsim, prius eſt. vt animal ſi tollatur, homo ſimul tollitur, at ſi homo adimatur, animal ſimul non adimetur. igitur ordine naturæ genus eſt prius forma. Altera eſt. Id quod infertur eſt inferente ordine naturę certe prius; vt cum homo ſit, animal ſemper erit, ſed ſi animal ſit, non neceſſe eſt hominem inferre. ergo harum ambarum regularum neceſsitate genus prius eſſe naturæ ordine quam ſpecies cogitur. ſi genus ſit, ſpeciẽ non infert, at ſi ſpecies ſtatuatur, vna genus inferet. { Formæ vero genera } Genera a formis ſuperantur, quod formæ re ipſa continent differentias, quæ vim habent formarum abſoluendarum.

QVID COMMVNE SIT GENERI CVM PROPRIO.

GENVS, & proprium commune habent, ſpecies vt ſequantur. nam vt ſiquid ſit homo, idem animal ſit, ita ſi quid ſit homo, ſtatim ad riſum eſt natũ. Genus ẽt æq; de formis dicitur, ac proprium de indiuiduis ſuis. homo enim, & bos æque animantes ſunt, & Anytus, & Melitus æque apti

ad ridendum.Illud etiam commune eſt, vt genus vna ratione de ſuis formis,& proprium de ijs,quorum proprium ſit, dicatur.

Genus cum ſpecie comparauit, id ipſum nunc cum proprio confert.aliquid porro ſequi dicitur,cum maius neceſſario ſequitur id,quod minus eſt; vt animal hominē.nam ſi homo eſt,animal quoque eſt, vel cum æquale aliud æquale conſequitur, vt hominem ridendi facultas. Si homo ſit, ridendi etiam facultas erit.{ Illud etiam commune eſt.} Id cauſæ fuit, vt proprium in ijs,quæ ſubſtantiam participant,& ijs,quę ſubſtantiæ aduentitia ſunt,medium habere locum dixerimus.propter tamen hāc cognationem ad ea quæ ſubſtantiæ ſunt,propius accedit.

DE GENERIS ET PROPRII DIFFERENTIA.

INTER *genus, & proprium intereſt, quod genus prius eſt,poſterius proprium.primum enim animal ſit, differentijs deinde,& proprijs diuidatur,oportet. Item genus de multis formis,proprium de vna ſola,cuius proprium eſt,dicitur.Proprium præterea cum de eo,cuius proprium eſt, dicitur,reciprocatur:genus vero de nullo viciſſim dicitur.neque enim ſi quid ſit animal,id continuo ſit homo,neque ſi quid animal ſit, continuo ad ridēdum aptum ſit.atqui ſi aliquid ſit homo,mox ad riſum aptū ſit; idque viciſſim retro commeat. proprium etiam toti ſpeciei, ſoliq; ac ſemper,cuius eſt proprium,ineſt,at genus etſi toti, & ſemper,cuius genus ſit,ei tamen ſoli non inerit. ſi præterea propria tollantur, non vna auferent genera,at generibus ſublatis formæ, quarum ſunt propria vna tolluntur.ita fit,vt ſi ſpecies,quarum ſunt propria,euertantur,ipſa quoque propria ſimul corruant.*

In quibus conueniant cum reſerauerit,in quibus diſcordent deinceps declarabit.prius dicitur non tempore,ſed natura. ſi ꝓpria tollantur,genera non tollentur:at ſi genera deleantur,ſpe-

cies ad nihilum omnes recidet,quibus ſublatis propria nuſquã manent.generibus itaq; ſublatis propria tolluntur, id quod fit, quoniam ſpecies,quarum propria ſunt,ſimul cũ generibus adimuntur.homine enim ſublato ridẽdi habilitas vna perit, hocq; iure factum videtur.nam ſi ablatis formis propria auferuntur, & generibus ſublatis tolluntur & ſpecies,ſi genera adimantur, propria itidem euertentur,& ad mortem impellentur.

DE GENERIS ET ACCIDENTIS CONVENIENTIA.

HOC maxime inter genus,& accidens,vt ſupra diximus, conuenit,vt de multis dicantur. idque ſiue in ijs accidentibus ſit,quæ ſeparari poſſunt,ſiue quæ non poſſunt.etenim moueri de multis dicitur,& id quod nigrum eſt, de coruis, Aethiopibusque,& alijs nonnullis,quæ inanimata ſunt.

Generi cum accidente vnicam tantum communitatem attribuit,vt ſcilicet de multis dicantur.genus vero ab accidente plurimum differt,atque eorum quæ maxime diſiuncta ſunt, velut genus,& accidens,difficile eſt oſtendere communitatem, vtpote quæ nulla fere ſit,at differentiam certe facile, quãdoquidem quæ plurimum diſtant,in multis ſunt diſsimilia.ita arduum eſt opus diſcrimen eorum afferre,quæ proxima ſunt, & quaſi coniuncta,contra vero cognatio nobis in promptu eſt. vt ſiquis lupi,canis,equi,palumbiq;, ac columbæ communitatẽ dicere voluerit,facile expediet,ſi vero quid differant explicare tentarit, difficiliter faciet.nullo item negotio dicet, quid homo a formica differat:at in quibus conueniant,ægre,& difficulter.atque vt ſummatim dicam,quæcunq; multum inter ſe abſunt,parum admodum communitatis habent,ac differentiæ plurimum. contra quæcunq; parum diſtant,proximaq; ſibi ipſa ſunt, paruum habent diſcrimen,magnamque conuenientiam.

DE GENERIS ET ACCIDENTIS DIFFERENTIA.

DIFFERT *ab accñte genus, qđ genus prius formis ſit accidẽtia vero formis poſteriora. nã etſi accñs id, qđ auelli nõ põt, ſtatuit, id tñ cui inhæret, accñte prius eſt. quæ præterea genus participant, æquam illius partem ſumunt, quę accidens, non item. Accidentium enim communio contentionem, et remiſsionem capit, at generum communio id nequaquã fert: deinde accidentia in indiuiduis primo inſident, genera, & ſpecies priora ſunt indiuiduis ſubſtantijs ordine naturæ. Item genera de ijs, quæ eis ſubiecta ſunt, dicuntur in quæſtione, qua natura, accidentia autem, qua qualitas, aut cuiuſuis rei modus iueſtigatur. qualis enim Aethiops ſit interrogati, nigrum eſſe reſpondebimus, aut quomodo Socrates ſit affectus, ægrotare eum, aut bene valere dicemus.*

Genus quidem, & accidens inter ſe diſtant plurimum, & parua nimirum alteri cum altero ſimilitudo intercedit; diſcrimen vel maximum. quod effecit, vt Porphyrius vnam tantum illorũ communitatem, varietatesq; complures exponat. {Contentionem & remiſsionem capit} homo enim, equusque, atque aliæ præterea ſpecies vno, & eodem modo animalis ſunt participes, æque enim animantes ſunt. at corpora non pari ratione candorem, vel nigrorem participant. quicquam enim magis, aut minus album dicitur.

IAM *quid genus a reliquis quatuor differat, expoſuimus. cæteræ autem omnes poterunt etiam a quatuor differre, quare cum quinq; ſint, & vnaquęque a cæteris quatuor differat, efficitur, vt quater quinque ducta, viginti differentias omnes conficiant. ſed alia nunc ineunda eſt ratio, quoniam ſemper deinceps enumerãtur. & ex duobus vna differentia relinquitur, quod ea iam ſumpta ſit, ex tribus duæ, ex quatuor tres, ex quinque quatuor differentiæ colliguntur. nam ex qua-*

tuor,

tuor, tribus, duabus, vna, decem fiunt. genus enim quid a differentia, ſpecie, proprio, atque accidenti differat, iam dictum eſt, ex hoc itaque quatuor differentiæ naſcuntur. Quid autem differentia a genere diſtaret, tunc explicauimus, cum quid genus ab ea diſtaret, exprimeremus. quomodo nunc a ſpecie, proprio, atq; accidente diſcrepet, dicendum reſtat, ex quo differētię tres oriuntur. quid pręterea ſpecies a differentia differat, expoſui, cum quid differentia a ſpecie intereſſet, exponerem. quid item ſpecies a genere differret, dixi, cum quid genus a ſpecie differret, dicerem. Reliquum eſt, vt aperiamus, quid inter ſpeciem, proprium, & accidens interſit; ex quo duę naſcuntur. deinde quid proprium ab accidente differat, nobis explicandum ſumemus. quo enim pacto a ſpecie, differentia, & genere diſtaret, ſupra dixi, cum mutuum illorum diſcrimen explanarem. cum igitur quatuor generis, differentiæ tria, ſpecici duo diſcrimina, atque vnum proprij ab accidente in vnum conferantur, ex omnibus decem fient. quorum quidem quatuor, quibus genus ab alijs diſtinguebatur, iam demonſtrauimus.

Hoc loco Porphyrius demonſtrare vult, quot relationes fiāt ex mutua vocum comparatione. relationes inquit fiunt, non vt ſiquis viginti accipiat, propterea quod vnaquæque vox bis reliquis comparetur, ſed viam quādam & rationem docet, de qua feci ſupra mentionem; qua quidem via, quot comparationes ex mutua vocum propoſitarum collatione naſcantur, reperiemus. ait enim, id quod nos quoq; paulo ante dicebamus, debere nos propoſitum vocum numerum per alium vno minorem multiplicare, numeriq; effecti dimidiam partem ſumere, quod tot relationes oriantur. ſi verbi cauſa quinq; per numerum vno minorem, quatuor videlicet, multiplicemus, viginti reddentur. id ſi in bina media diuidas, eorum alterū erit decem, & tot erunt huiuſcemodi quinq; vocū inter ſe ſe relationes. quid vero cauſæ ſit, cur hoc modo faciamus, in promptu eſt ratio. vna enim quæq; vox reliquis comparetur eſt omnino neceſſe. ac propterea quinquies quater ducimus, & viginti omnes relationes fiūt;

ſed quoniam comparationes bis fiunt,dimidium tantummodo ſumimus.quandoquidem ſi genus cæteris comparatur,cæteras quoq; cum differentia cōferri perſpicuum eſt;ſic; differentiam reliquis,genus ad differentiam bis accipitur.de reliquis eadem eſt habenda ratio.Alter modus tradi ſolet,ex quo,quot relationes ex mutua comparatione terminorum propoſitorum oriantur,cognoſcimus.Si aliqui termini ſint,aliiq; ad illos addantur, ex vnoquoq; terminorum totidem fient relationes, verbi gratia quinque ſint propoſiti termini,primi non erit relatio: ſi alter apponatur, vna oritur, quandoquidem terminus propoſitus vnus erat.ſi alius adiungatur,duæ,quot ſcilicet propoſiti termini fuerant.omnes igitur relationes tres fiunt. Si alius terminus iis accedat,relationes tres emanant, oēſq; ſex omnino reddunt. addito p̄terea illis termino quatuor relationes naſcuntur. quare quinque terminorum relationes decem fiunt.id quoque probatur hoc modo.Vnaquæque ex quinque vocibus cæteris quatuor comparanda eſt.genus itaque cæteris comparatum quatuor relationes efficiet.Differentia vero generi comparabatur, cum ei compararetur genus;quod idem eſt,atque ſi generi cōpararetur differentia:at cæteris tribus comparata treis relationes faciet.fiunt itaque ſeptem.ſpecies preterea generi,differentiæq; comparata eſt,quando ei genus,differentiaque comparabantur,reliquis itaque duabus comparata duas relationes creat ex quo nouem redduntur.proprium deinde generi, differentiæque,ac ſpeciei comparatum fuit,quando ea ipſi comparabātur,accidentique comparatum facit vnam relationem, quo fit, vt decem omnino fiant.Accidens nihil habet,qui cum conferatur,ſed ipſum cæteris comparatum fuit,cum omnes cum eo cōferrentur.omnes ergo relationes quatuor,treis,duas,vnam oriri iam conſtat.generis quatuor, differentiæ tres, ſpeciei duas, vnam proprii,quæ omnes decem ſunt.proprium amplius generi comparatum non fuit,quandoquidem id factum eſt,cum genus cum eo coniungeretur.Supereſt vt ante oculos ponamus, quomodo a ſpecie differat.eadem enim relatio eſt generis ad differentiam,quæ differentiæ ad genus.at genus non amplius differētiæ cōparatur;ſed cęteræ tantū voces,quæ eā ſequuntur.

DE SPECIEI, ET DIFFERENTIAE COMMVNITATE, ET DISCRIMINE.

DIFFERENTIAE *cum ſpecie commune eſt, vt æqua ſit vtriuſque communio. nam ſinguli homines æque participes ſunt hominis, & eius, quod rationis particeps eſt. Illud ēt cōmune eſt, vt nunquā ſeiūgantur ab ijs, quæ ipſarū partem capiūt. nā Socrates & ſemper homo eſt, & ratione prædítus. Differētiæ propriū eſt, vt in quæſtione, qua qualis res ſit q̄ritur, dicatur. ſpeciei vero, q̄ quid ſit. nam etſi homo aliqua affectus qualitate ſumatur, non abſolute qualis erit, ſed quia differentiæ generi coniunctæ eum talem reddiderint. in multis item formis differentia ſæpe ſpectatur, velut quadrupes in varijs animantibus, quæ ſpecie differant; at ſpecies in ſolis indiuiduis, quæ ei ſubiecta ſunt, reperitur. Differentia item prior eſt ea ſpecie, quam ipſa creat. nam ſi id, quod rationis particeps eſt, tollatur, homo ſtatim tolletur. homine vero ſublato id, quod rationis eſt particeps non adimetur, cum angelus conſtet.*

Ad communia, propriaque differentiæ, ac ſpeciei, reliquarumq; vocum declaranda aggreditur; atq; ita paruum hoc ſuū opuſculum ad finem perducet. Differentiæ quidem, & ſpeciei communitates duas, diſcrimina plura nos docet. primo itaque differentiæ proprium eſt, dici in quæſtione qua quale quicque ſit, ſpeciei vero in ea, qua quid quicque ſit, quæritur, ipſe quoq; clarum facit id, quod nos in dubitationem adducere poſſe videbatur. nam cum poſſet quærere quiſpiam, quam ob cauſam ſpeciem in quæſtione qua rei natura, & differētiam, in qua rei qualitas indagatur, dici aſſeruerit, cum præſertim homo quadam etiam qualitate ſit affectus, (nam ſi rogamur quid Socrates ſit, animal eſſe reſpondemus, ſi quale animal, hominem dicimus ita, vt ſpecies quoq; in ea quęſtione dicatur, qua rei qualitas quęritur.) ait {Non abſolute qualis erit, ſed quia differentiæ generi coniunctæ eum talem reddiderint.} Species enim a generibus

ſortiuntur, vt in quæſtione qua vis & natura indagatur dicantur, & a differẽtiis, vt in ea, qua quæritur qualitas. etenim ſi quis nos roget, quale animal ſit, rationis particeps, mortaleq; reſpondemus. quibus quidem fit rebus, vt differentiæ ſuapte natura in quæſtione ea dicantur, qua inueſtigatur qualitas, ſpecies autem id a differentiis acquirant.

PRAETEREA *differentia cum alia differentia coniungitur. nam quod eſt rationis particeps, quodque mortale ad hominem efficiendum in vnum conferuntur. Species vero cum ſpecie non connectitur, vt alia inde ſpecies fiat. aliquis enim equus cum aſina coniungitur, vt mula inde naſcatur, at ſi omnino equus aſinæ copuletur, ex illa contrectatione nunquam mula gignetur.*

Aliud differentię, & ſpeciei diſcrimen oſtendit. differentia, inquit, cum alia differentia coniungitur, vt aliquid aliud efficiatur. ſiquidem quod rationis eſt particeps quodq; mortale in naturam hominis concluduntur. Sed vniuerſus homo, atq; vniuerſus equus nihil efficiunt; cum tamen vniuerſum id, quod rationis particeps eſt, quodque mortale hominem faciant. nam etſi mulus ex equi & aſinæ contrectatione naſcatur, non tamen ex omnino equo & aſina, ſed ex ſingulis, aut quibuſdam. nã equus aſinam ſi contrectet, mulum gignet. isq; equus aliquis erit, & aſina item aliqua, non vniuerſa aut equi, aut aſinæ ſpecies. Differẽtiæ quoque, quæ ad cuiuſquam ſpeciei ortum conueniunt, nihil quicquam inter ſe patiuntur, quandoquidem ſingulæ naturam ſeruant ſuam, veluti in homine procreando, ſpecie inquam efficienda, id quod mortale eſt, quodque rationis, ac mentis eſt particeps concurrunt, & nihil horum quicquam patitur. at equus & aſina congredientes, mulumque generantes, ſuam in mulo naturam ſynceram non ſeruant. id quod fit, quoniam non ſpecies ſunt, ſed indiuidua. nam cum vtriuſque natura corrupta ſit aliquid ab vtriſque diuerſum effectum eſt. quocirca ſpecies cũ ſpecie non copulatur.

DE COMMVNITATE, ET DISCRIMINE PROPRII, ET DIFFERENTIAE.

DIFFERENTIA, & proprium commune habent, vt ea, a quibus aſſumuntur, æquam illorum partem capiant. rationis enim participes æque rationis cõpotes ſunt, ac ij, qui ad riſum nati ſunt, æque nati ſunt omnes. Hoc etiam *commune eſt, vt ſemper, & omnibus conueniant. nam etſi bipes vno ſit clauſus pede, ſemper tamen id habebit, ad quod natum eſt. idque quod ad ridendum natum eſt, quamuis non rideat ſemper, tamen propterea ꝙ ad id natum eſt, ſemper intelligitur.* Proprium *autem differentiæ ẽ, vt de multis formis ſæpe dicatur, vt rationis particeps in homine, & angelo, & proprium de una ſola, cuius proprium ſit. præterea differẽtia ex ijs conſequitur, quorum differentia eſt; ita tamen vt nõ reciprocetur. at proprium viciſſim retro commeat, ex eo, quod ipſum, & ea, quorum proprium eſt, retro dicantur.*

Differentiæ, & proprij duas conuenientias tradit. altera eſt, vt ea, a quibus aſſumuntur, æquam illorum, proprij inquam & differentiæ partem capiant. altera eſt, vt ijs, quibus ipſorum conuenit communicatio, ſemper adſint. Socrates non magis rationis particeps ẽ, quam Plato, neq; magis ad riſum aptus. at ſiquid alio magis, minusue rationis compos eſſe dixerimus, illud tunc ex eo, quod rationis ſit particeps, magis etiam particeps indicabimus: hoc enim in loco quærimus non naturam rationis participem, ſed habitum, aut artis perceptionem alicuius, aut ſcientiam. qui ſane habitus animi affectio, atque habilitas dici poteſt. ſemper enim homo rationis particeps eſt, ſemperque aptus ad riſum, non quod ſemper rideat, ſed quod ad ridẽdum natus ſit. Geminas præterea diſsimilitudines declarat. Differentia enim multas ſpecies complectitur, proprium autem in vna tãtum cernitur. differentia item quanquam ex ijs conſequẽs eſt, quorum eſt differentia, eis tamen ex altera parte non reſpondet. nam ſi quid homo ſit, id rationis particeps ſit, at ſi quid rationis compos

ſit,non ſemper homo exiſtat.proprium autem & ſequitur,& reciprocatur.nam ſi homo eſt,ridendi habilitas eſt, ſi ridendi habilitas eſt,homo itidem eſt.

DE COMMVNITATE,ET DISCRIMINE DIFFERENTIAE,ET ACCIDENTIS.

ET Differentiæ,& accidenti conuenit,vt in multis dicantur.cum accidentibus quoque,quæ ſeparari non queunt, differentiæ commune eſt,quod ſemper,& omnibus adſint. nã bipes ſemper & homini,& coruus adeſt,nigror item omnibus coruis. differunt vero,quod differentia ita formas continet,vt a formis non cõtineatur.id enim,quod rationis particeps eſt,& angelum,& hominem comprehendit.accidentia vero quia in multis ſint, quodammodo complectuntur,ac quia ea,quibus inhærent, non vnum aliquod accidens, ſed multa recipiant,quodammodo continentur. Differentia neque intenditur,neque remittitur.accidentia intentionem, & remiſſionem capiunt.præterea differentiæ contrariæ miſceri inter ſe non poſſunt, accidentia contraria miſcentur quandoque,ac coniunguntur. Differentiæ igitur cum alijs vocibus communitates,et proprietates hæ ſint.ſpecies enim quid a genere,& differẽtia differret,explicauimus,cum quid genus,ac differentia a cæteris diſcreparent,doceremus.ſupereſt quid a proprio & ab accidenti differat,nobis dicendum.

Duę ſunt differentiæ atque accidentis communitates, vna vt de multis dicantur,altera vt formis ſemper adſint. ſed prima & ſeparabilibus accidentibus,& ijs etiam, quæ ſeparari nõ poſſunt,conuenit.ſecunda vero ijs tantum, quæ nequeunt amoueri, homo enim non ſemper ſedet, at coruus ſemper niger eſt. Sunt autem tria diſcrimina, ſiquidem differentia ſpecies continet,quandoquidem rationis particeps plura, quam homo complectitur.accidentia & continẽt, & continentur. nam quia nigror non Aethiopi modo,verum etiam coruo,cæteris que conuenit,continet,quia vero Aethiops alia accidentia poteſt recipere,

re,continetur.{ Quodammodo}id adiectum eſt,quoniam nec proprie continet,nec continetur. etenim Socrates non eſt magis rationis particeps alio homine,niſi id ex ſcientijs acquirat, quæ animi habitus,ac proprietates ſunt. ſed nec etiam ex ſubſtãtia, quæ ratione conſtat,vt diximus.Accidens contentionem,& remiſsiõem ſuſcipit.ſiquidem Aethiops alio Aethiope, & coruus coruo nigrior inuenitur.Contrariæ differentiæ miſceri, iungique inter ſe non poſſunt, quoniam rationis compos, & expers non coniunguntur.id vero,quod album eſt, quodque nigrum miſta fuſcum faciunt.ita fit, vt contraria accidentia miſceri inter ſe,coniungique poſsint.

DE COMMVNITATE ET DISCRIMINE SPECIEI, ET PROPRII.

S*PECIEI cum proprio commune eſt,quod viciſsim retro cõmeãt. nam ſiquid homo ſit,ridendi ẽt habeat facultatem,ridendi facultatem ſiquid habeat,homo ſit. Sæpe enim dictum eſt,quod aptum eſt ad riſum,intelligendum eſſe ex eo quod ad riſum natum ſit.Hoc etiam commune eſt, vt ijs æqualiter conueniant,a quibus aſſumũtur.nam ſpecies illis,quæ ſe participant,æque inſunt,ac propria ijs,quorum propria ſunt.*

Sermonem de differentia inſtitutum cum perfecerit, ad declarandam ſpeciem aggreditur,atq; dictum iam eſſe quid ſpecies a genere & dr̃ia differat, quidq; cum illis cõmune habeat, cum illa ſpeciei compararentur.quomodo itaque ſpecies a proprio differat,& accidenti, quidque commune habeat, dicetur. ſpecies quidem & proprium in duobus conueniunt, tum vt reciprocentur,vt ſi homo eſt,ridendi facultas eſt,ſi ridendi facultas eſt,homo eſt.ridendi facultatem dicit,non quod rideat, ſed quod ſuapte natura ẽ comparatum, vt rideat. tum vt æque inſint formis,quæ ſunt ipſorum participes.omnes enim quantum ad ſubſtantię rationem ſpectat, rationis participes ſunt,ac ridẽdi habilitas eſt omnibus ęqualiter impartita.differentiæ multæ ſunt,nam ſpecies aliorum genus eſſe poteſt. vt animal animati ſpecies cum ſit,hominis,& equi genus eſt.

DE DIFFERENTIA SPECIEI, ET PROPRII.

SPECIES *a proprio differt, quod ſpecies aliorum genus poteſt eſſe, proprium aliorum eſſe proprium nequit. ac ſpecies prius, quam proprium conſtat, proprium ſpeciei accidit. neceſſe enim eſt hominem eſſe, vt ſit aptus ad ridendum. Præterea ſpecies in re ſubiecta ineſt re ipſa, proprium vero nōnunquam poteſtate. homo enim ſemper re ipſa Socrates eſt, verum nō ſemper ridet, & ſi ſemper eſt aptus ad riſum. Quorum item definitiones diuerſę ſunt, ea inter ſe differunt. cumque ſpeciei ſit, ſub genere conſtitui, deque multis, & ijs numero differentibus dici in quęſtione, qua rei natura quęrendo inueſtigatur, proprij eſt in vna ſola, totaq;, ac ſemper reperiri.*

Speciem hic intellectam vult eam, quæ media eſt, non autē vltima. proprium alterius eſſe propriū non poteſt, ſpecies prius, quam proprium cohæret, ſit enim prius homo neceſſe eſt, vt poſtea ſit aptus ad riſum. at proprium poſterius ſpecie eſt. cūq; ſpecies in ſubiecta re inſit re ipſa ſemper, nam Socrates ſemper homo eſt, proprium interdum potentia. nō enim ſemper homo ridet, ſemper tamen poteſt. { Quorum item definitiones diuerſæ ſunt, ea inter ſe differunt } hoc etiam cæteris quatuor conuenit. idem enim de genere, & reliquis dicere poſſumus, quorum ſi differunt definitiones, ipſa quoq; inter ſe diſcrepabunt.

DE COMMVNITATE ET DIFFERENTIA SPECIEI, ET ACCIDENTIS.

CONVENIVNT *inter ſe ſpecies, & accidens, quod de multis dicuntur. rarę admodum ſunt horum communitates, q̃m accidēs, & id cui accidit, inter ſe plurimum diſtāt.*

Vnam ſpeciei, & accidentis communitatē, multaq; diſcrimina tradit,

na tradit.quid vero cauſæ ſit, cur vnam tantum conueniẽtiam nobis explicauerit,nos paulo ante declarauimus; id quod ipſe nunc ait,quæ ſcilicet plurimum diſtant, in paucis conueniunt; & differunt plurimum; contra quæ vicina ſunt,& proxima, parum differunt,in multisq́ conueniunt.vtriſq́ itaque commune eſt,vt in multis dicantur.nam homo de Socrate, & Alcibiade, nigrorq́ de coruo,& Aethiope dicitur.

HAEC *vtriſque ſunt propria, ſpeciei,vt in quęſtione,qua quid res ſit,quęritur,de ijs,quorum ſpecies eſt,dicatur : accidentis vero,in qua qualis ſit,aut quomodo affecta ſit, indagatur. item quod vnaquęq; ſubſtantia vnius ſpeciei particeps eſt,accidentis autem,quod multorum ſeparabilium inquam,& quæ ſeiungi nõ poſſunt. ſpecies quoque ante, quam accidentia,licet ea ſecerni nõ queant,intelliguntur. res enim ſubiecta ſit,vt ei quicquam accidat,neceſſe eſt, accidentia vero poſterius fiunt,& ſuapte natura ſubſtantiæ ſunt inhærentia. ſpeciei item communio ęqualis eſt,accidentium,atque adeo eorum,quæ auelli non poſſunt, non ita.nam Aethiops magis aut minus alio Aethiope nigro colore inſici poteſt. Reſtat nunc,vt de proprio,atque accidẽte verba faciamus; quid enim proprium a ſpecie,dr̃ia,& genere differret, explicauimus.*

Speciei proprium eſt,vt in quæſtione qua vis,& natura quæritur,dicatur; accidentis vero in ea,qua quale quid ſit, aut quo modo affectum ſit. nam ſiquis nunc me roget, quo modo Aethiops affectus ſit,valere illũ,aut ægrotare reſpondebo. ſpecies enim etſi in qualitate indaganda dicatur,id tamen a differẽtijs, vt dictum eſt,nanciſcitur.vniuſcuiuſque item rei natura vnius formę, & multorum accidentium eſt particeps,velut aduncitatis,nigroris,& candoris.ſpecies etiam prior eſt, accidens poſterius,quod prius eſſe hominem,quam nigro colore imbui & inſici oporteat.ac ſpeciei communio par eſt, & æqua, cum & Socrates,& Plato æque homines ſint,non tamen æque albi, aut nigri:inuenietur enim Aethiope coloratior. Nũc philoſophus ad proprij & accidentis proprietatis, ac communitates declarãdas aggreditur,& dicendi finem facit.proprium quidem quid a ge

nere, differentia, & ſpecie differret, diximus, cum illa ei compararentur. quid autem cum accidenti commune habeat, quidq; ab eo differat, in præſentia dicemus.

DE PROPRII, ET ACCIDENTIS COMMVNITATE.

COMMVNE *eſt proprio, atque accidenti, quod ſeparari non poteſt, vt ea, in quibus eſſe ſpectantur, ſine ipſis non conſtent. vt enim ſine ridendi facultate hominē, ita ſine nigrore Aethiopem non reperies. & quemadmodum proprium & ſemper, & in ijs omnibus, quorum proprium eſt, ineſt, ita accidens, quod ſeparari non poteſt.*

Non ſine ratione addidit {quod ſeparari non poteſt} quoniam hæc diſtinctio facit, vt nō intelligatur ſeparabile, cui cum proprio nulla ferme cōmunitas intercedit. igitur cōmune eſt illud proprio cum accidenti immobili, quod illa, in quibus cernuntur, conſtare ſine ipſis nō poſſunt. nam ſi id, quod ad riſum aptum eſt, non ſit, non erit homo perinde, ac coruus non erit, ſi nigror non exiſtat. Accidens vero diſcretum non ſemper ineſt ſpeciei, quoniam homo nō ſemper ſedet, & fieri etiam poteſt vt homo abſque illo conſtet, cum præſertim Socratem non ſedentem animo concipere poſsimus, quatenus igitur proprium, & accidens immotum commune quid habent inter ſe, accidens mobile nihil habeat, at quatenus differunt, accidens quod ſeiūgi poteſt, a proprio differat plurimum.

DE PROPRII ET ACCIDENTIS DIFFERENTIA.

DIFFERVNT, *quod proprium vni tantum ſpeciei conuenit, vt homini ridendi facultas, accidens, quod amoueri non poteſt, ceu niger, non ſolum Aethiopi, ſed & coruo, & carboni. & ebeno, atque alijs nonnullis re-*

bus. Ita ſit, vt proprium de ſua ſpecie viciſſim dicatur, inque omnibus æque inſit, accidens autem immobile non reciprocetur. Propriorum item communio æqua eſt, accidentium tum maior, tum minor. Sunt præterea multæ aliæ communitates, & proprietates earum vocum, de quibus ſupra diſſeruimus, ſed hæ ad earum diſcrimina cognoſcenda, & communitates declarandas ſufficere iam debent.

Proprium ab accidenti, quod non ſeparatur, differt, quod ipſum vni modo ſpeciei, vt riſus ſoli homini, & illud multis conueniat, veluti nigror, qui non tantum Aethiopi ineſt, verum etiam coruo, & aliis nōnullis. proprium etiam reciprocatur ita, vt eius communio par, æquaque ſit. nam ſi homo eſt, ridendi quoq; habilitas eſt, ſi eſt habilitas ridendi, homo itidē eſt. Socrates enim, & Plato ęque apti ſunt ad riſum. accidens quod ſeparari nequit, non reciprocatur, & ob eam cauſam ipſius communio tum maior, tum minor eſt. ſi enim coruus eſt, niger eſt, at ſiquid nigrū ſit, non tamen coruus erit. Aethiops quoque, vt ſupra dicebam, alio nigrior inuenitur. ridendi autem habilitas nulli magis, aut minus conuenit. Illud quoque ſcire debemus, Porphyrium non dixiſſe eas ſubſtantias, in quibus proprium, & accidens cernuntur, ſine proprio, & accidente conſtare non poſſe, quandoquidem ſubſtantia res eſt, quę ſe pulcherrime ſuſtentat, ſed ſubſtātias ſine proprio & accidenti non conſtare, non quia ſubſtantię ſint, ſed quia in propriis, & accidentibus conſiderētur. nam muſicus Socrates, quia Socrates eſt, ſine eo, quod muſicus ſit, conſtabit, at quia muſicus eſt, ſine eo, quod muſicus exiſtat, nihil eſt, cur eum conſtare putem poſſe.

FINIS.

BIBLIOTECA NA. ROMA VITTORIO EMANUELE

SERIES CHARTARVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q.

Duerniones omnes, Q vero Ternio.

Venetijs apud Hieronymum Scotum.

M. D. XXXXV.

BIBLIOTECA